

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ СТАТИСТИКИ, ОБЛІКУ ТА АУДИТУ

Обліково-статистичний факультет

Кафедра обліку, аудиту та оподаткування

Спеціальність D 1 «Облік і оподаткування»

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА МАГІСТРА

на тему:

«ОРГАНІЗАЦІЯ ТА МЕТОДИКА ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА АУДИТУ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ ПІДПРИЄМСТВА»

Кваліфікаційна робота магістра містить результати власних досліджень. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело.

Студент 6 курсу групи ОО-20.01/1 _____ Павлов Дмитро Олександрович
(підпис) (прізвище, ім'я, по-батькові)

Науковий керівник _____ к.е.н., доцент Л.С. Новіченко
(підпис) (науковий ступінь, вчене звання, прізвище, ініціали)

Робота допущена до захисту _____ д.е.н., професор Разумова К.М.
(підпис) (прізвище, ініціали зав. кафедри)

Київ 2026

Метадані

ДОКУМЕНТ

Заголовок

робота_на плагіат

Автор

Павлов

Науковий керівник / Експерт

Спіжова

ІД документу

333139166

ОРГАНІЗАЦІЯ

Назва організації

National Academy of Statistics, Accounting and Audit

підрозділ

National Academy of Statistics, Accounting and Audit

ЗВІТ

Дата звіту

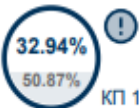
1/19/2026

Дата редагування

1/19/2026

Обсяг знайдених подібностей

Коефіцієнт подібності визначає, який відсоток тексту по відношенню до загального обсягу тексту було знайдено в різних джерелах. Зверніть увагу, що високі значення коефіцієнта не автоматично означають плагіат. Звіт має аналізувати компетентна / уповноважена особа.

16329

Кількість слів

129636

Кількість символів

Тривога

У цьому розділі ви знайдете інформацію щодо текстових спотворень. Ці спотворення в тексті можуть говорити про МОЖЛИВІ маніпуляції в тексті. Спотворення в тексті можуть мати навмисний характер, але частіше характер технічних помилок при конвертації документа та його збереженні, тому ми рекомендуємо вам підходити до аналізу цього модуля відповідально. У разі виникнення запитань, просимо звертатися до нашої служби підтримки.

Заміна букв		17
Інтервали		0
Мікропробіли		47
Білі знаки		0
Парафрази (SmartMarks)		301

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ СТАТИСТИКИ, ОБЛІКУ ТА АУДИТУ
ВІДДІЛЕННЯ ЗАОЧНОГО ТА ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ
КАФЕДРА ОБЛІКУ, АУДИТУ ТА ОПОДАТКУВАННЯ**

Освітній ступінь – *магістр*

Галузь знань - **D «Бізнес, адміністрування та право»**

Спеціальність – **D 1 «Облік і оподаткування»**

Освітньо-професійна програма – **«Облік і аудит в управлінні підприємницькою діяльністю»**

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри обліку, аудиту та
оподаткування

_____ д.е.н., проф. К.М. Разумова
“ ____ ” _____ 202_ року

**ЗАВДАННЯ
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ МАГІСТРА
Павлова Дмитра Олександровича**

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи: «Організація та методика обліку, аналізу та аудиту виробничих запасів підприємства»

керівник проекту (роботи) Новіченко Людмила Степанівна, к.е.н., доцент,

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказом НАСОНА від 02.09.2025 року № 279/1.

2. Строк подання студентом роботи «30» грудня 2025 року

3. Вихідні дані роботи: економічна сутність виробничих запасів підприємства, розробка класифікації виробничих запасів, дослідження літератури та нормативного регулювання облікового відображення запасів, організація та методика бухгалтерського обліку виробничих запасів, методичні та організаційні положення економічного аналізу та аудиту виробничих запасів на підприємстві.

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно зробити): відповідно до затвердженого плану магістерської роботи.

5. Перелік графічного матеріалу: рисунки за темою дослідження, таблиці з розрахунком аналітичних показників, бухгалтерські проведення за темою дослідження, пропозиції з удосконалення організаційно-методичних положень бухгалтерського обліку, аналізу та аудиту виробничих запасів підприємства .

6. Дата видачі завдання: «05» вересня 2025 року.

Керівник

_____ Новіченко Л.С.
(підпис)

Завдання прийняв до виконання

_____ Павлов Д.О.
(підпис)

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	Відмітка про виконання
1.	Розробка плану роботи, методики та інструментарію досліджень	05 вересня 2025 р.	виконано
2.	Проведення досліджень наукових праць, джерел інформації та їх аналіз	11 вересня 2025 р.	виконано
3.	Написання вступу до кваліфікаційної роботи магістра	18 вересня 2025 р.	виконано
4.	Написання першого розділу кваліфікаційної роботи магістра	28 вересня 2025 р.	виконано
5.	Написання другого розділу кваліфікаційної роботи магістра	17 жовтня 2025 р.	виконано
6.	Написання третього розділу кваліфікаційної роботи магістра	30 жовтня 2025 р.	виконано
7.	Написання четвертого розділу кваліфікаційної роботи магістра	09 листопада 2025 р.	виконано
8.	Написання висновків та пропозицій, оформлення роботи	22 листопада 2025 р.	виконано
9.	Доопрацювання кваліфікаційної роботи магістра згідно з зауваженнями керівника	23 грудня 2025 р.	виконано

Студент_____
(підпис)Павлов Д.О.

(прізвище та ініціали)

Керівник роботи_____
(підпис)Новіченко Л.С.

(прізвище та ініціали)

РЕФЕРАТ
кваліфікаційної роботи магістра
студента Національної академії статистики, обліку та аудиту

Павлова Дмитра Олександровича
(прізвище, ім'я, по-батькові)

**Тема «ОРГАНІЗАЦІЯ ТА МЕТОДИКА ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
АУДИТУ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ ПІДПРИЄМСТВА»**

Загальний обсяг роботи складає 104 сторінки.

Містить 20 таблиць, 13 рисунків,
63 найменування, 14 додатків

Актуальність дослідження. Виробничі запаси підприємства виступають важливою складовою майна підприємства, що забезпечує дотримання принципу безперервності діяльності підприємства. Налагодження ефективної системи управління виробничими запасами та їх використання у бізнес-процесах підприємства є неможливим без належного інформаційного забезпечення. Система бухгалтерського обліку виробничих запасів, їх формування та руху є основою для задоволення інформаційних запитів користувачів та ухвалення дієвих управлінських рішень. Стан, формування й використання запасів є визначальним чинником забезпечення конкурентоспроможності підприємства. Успішне вирішення стратегічних завдань розвитку підприємств в умовах жорсткої конкуренції, перенасичення ринків товарами іноземного походження, складного технологічного процесу виготовлення продукції потребує орієнтації обліку, аудиту і аналізу запасів на отримання оперативної інформації про їх витрачання, що дасть змогу керівникам різних рівнів приймати ефективні управлінські рішення. В зв'язку з цим нагальними стають дослідження та удосконалення теоретичних, методичних і організаційних аспектів обліку, аудиту та аналізу ефективності використання запасів на підприємствах.

Мета кваліфікаційної роботи є обґрунтування теоретико-методологічних основ і розробка науково-практичних рекомендацій,

спрямованих на вдосконалення методики й організації обліку, аналізу та аудиту запасів їх використання як важливої передумови підвищення ефективності процесу управління на підприємством.

Об'єктом дослідження є система бухгалтерського обліку, аналізу та аудиту запасів підприємства.

Предметом дослідження є сукупність теоретичних та організаційно-методичних положень ведення бухгалтерського обліку, здійснення аналізу і аудиту запасів ТОВ «BIBA ТОП ГРУП».

Використані методи наукового дослідження. У кваліфікаційній роботі магістра використані загальнонаукові та спеціальні методи пізнання об'єктивної природи економічних явищ та процесів. Діалектичний аналіз, синтез, індукцію, дедукцію використано для дослідження загальної інформаційної системи управління запасами підприємства. Методи теоретичного узагальнення, групування і порівняння надали можливість розкрити економічну сутність запасів, як об'єкта обліку, аналізу і аудиту. За допомогою методів моделювання, ідеалізації та узагальнення розвинуто методичні положення обліку, аналізу і аудиту запасів підприємства. Системний підхід став основою для розробки організаційно-методичних засад аналізу і аудиту операцій з запасами. За допомогою графічного методу результати проведеного дослідження, теоретичні та практичні узагальнення представлено наочно

Наукова новизна одержаних результатів полягає в обґрунтуванні теоретичних положень і розробці практичних рекомендацій, спрямованих на вдосконалення методики й організації обліку і аудиту та аналізу раціонального використання виробничих запасів підприємством.

Основні результати, які були отримані в процесі вирішення поставлених завдань і становлять наукову новизну дослідження, полягають у такому:

— запропоновано трактування терміну «виробничі запаси», систематизовано їх класифікацію шляхом її деталізації за низкою ознак, що

забезпечить підвищення аналітичності обліку, повноту контролю та ефективність управління виробничими запасами;

- удосконалено підходи до організації обліку виробничих запасів на основі систематизації ключових елементів облікової політики виробничих запасів, які повинні бути передбачені в наказі про облікову політику. Зазначені елементи дозволять впорядкувати та встановити єдині правила на підприємстві щодо оцінки та формування вартості виробничих запасів, їх облікового відображення та представлення інформації у фінансовій звітності підприємства;

- наведено пропозиції з удосконалення організації та методики аналізу виробничих запасів на ТОВ «BIBA ТОП ГРУП», використання яких забезпечить покращення зворотного зв'язку між системою аналізу та системою управління підприємством;

- удосконалено методичні та організаційні засади аудиту виробничих запасів через уточнення завдань та об'єктів, та розробку робочих документів аудитора за результатами перевірки виробничих запасів, що дозволить удосконалити процес накопичення та обробки аудиторських доказів, оформлення виявлених за результатами аудиту відхилень та недоліків.

У першому розділі кваліфікаційної роботи магістра розглянуто питання визначення економічного змісту поняття «виробничі запаси», досліджено питання класифікації виробничих запасів, встановлено порядок нормативного регулювання та стан наукових досліджень проблемних питань бухгалтерського обліку, аналізу та аудиту виробничих запасів підприємства. У другому розділі досліджено питання організації та методики бухгалтерського обліку виробничих запасів, а також питання удосконалення облікового відображення запасів підприємства. У третьому розділі досліджено організаційно-методичні положення економічного аналізу виробничих запасів. Четвертий розділ присвячено питанням організації та методики аудиту виробничих запасів підприємства.

Практичне значення полягає у науково-прикладному обґрунтуванні шляхів удосконалення обліку, аналізу і аудиту виробничих запасів підприємства.

Ключові слова: виробничі запаси, первісна вартість, актив, майно підприємства, облікова політика, фінансова звітність, економічний аналіз виробничих запасів, аудит.

Студент _____ Павлов Д.О.

ЗМІСТ

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ (СКОРОЧЕНЬ)	10
ВСТУП.....	11
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ТА МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА АУДИТУ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ.....	15
1.1. Економічна сутність та класифікація виробничих запасів.....	15
1.2. Огляд нормативно-правового регулювання та літературних джерел з обліку, аналізу та аудиту виробничих запасів	22
1.3. Організаційно-економічна характеристика підприємства, його галузеві особливості та оцінка фінансового стану.....	27
Висновки до розділу 1.....	38
РОЗДІЛ 2. ОРГАНІЗАЦІЯ ТА МЕТОДИКА ОБЛІКУ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ ТОВ «VIVA ТОП ГРУП».....	40
2.1. Організація обліку виробничих запасів на підприємстві	40
2.2. Методика обліку виробничих запасів на підприємстві	45
2.3. Відображення інформації про виробничі запаси у формах звітності підприємства	53
2.4. Шляхи вдосконалення бухгалтерського обліку виробничих запасів на «ТОВ «VIVA ТОП ГРУП»	55
Висновки до розділу 2.....	60
РОЗДІЛ 3. ОРГАНІЗАЦІЯ ТА МЕТОДИКА АНАЛІЗУ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ «ТОВ «VIVA ТОП ГРУП».....	62
3.1. Організація аналізу виробничих запасів на підприємстві	62
3.2. Аналіз виробничих запасів підприємства	67
3.3. Удосконалення аналізу виробничих запасів підприємства.....	73
Висновки до розділу 3.....	77
РОЗДІЛ 4. ОРГАНІЗАЦІЯ ТА МЕТОДИКА АУДИТУ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ ПІДПРИЄМСТВА	78
4.1. Організація аудиту виробничих запасів на підприємстві.....	79
4.2. Методика аудиту виробничих запасів.....	84

	10
4.3. Напрями удосконалення організації і методики аудиту виробничих запасів	89
Висновки до розділу 4.....	93
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ.....	95
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	99
ДОДАТКИ.....	105

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ (СКОРОЧЕНЬ)

НП(С)БО – Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку

МСБО – Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку

МСФЗ - Міжнародний стандарт фінансової звітності

ПКУ – Податковий кодекс України

МСА – Міжнародний стандарт аудиту

МШП – малоцінні швидкозношувані предмети

ТЗВ – транспортно-заготівельні витрати

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Виробничі запаси підприємства виступають важливою складовою майна підприємства, що забезпечує дотримання принципу безперервності діяльності підприємства. Налагодження ефективної системи управління виробничими запасами та їх використання у бізнес-процесах підприємства є неможливим без належного інформаційного забезпечення. Система бухгалтерського обліку виробничих запасів, їх формування та руху є основою для задоволення інформаційних запитів користувачів та ухвалення дієвих управлінських рішень. Стан, формування й використання запасів є визначальним чинником забезпечення конкурентоспроможності підприємства. Успішне вирішення стратегічних завдань розвитку підприємств в умовах жорсткої конкуренції, перенасичення ринків товарами іноземного походження, складного технологічного процесу виготовлення продукції потребує орієнтації обліку, аудиту і аналізу запасів на отримання оперативної інформації про їх витрачання, що дасть змогу керівникам різних рівнів приймати ефективні управлінські рішення. В зв'язку з цим нагальними стають дослідження та удосконалення теоретичних, методичних і організаційних аспектів обліку, аудиту та аналізу ефективності використання запасів на підприємствах.

Аналіз останніх наукових досліджень. Вагомий внесок у вирішення зазначених проблем зробили вітчизняні вчені, зокрема М.Д. Корінько, Л.Г. Ловінська, Н.М. Малюга, Є.В. Мних, О.Ю. Редько, В.В. Сопко, Н.М. Ткаченко, В.О. Шевчук. Дослідженню питань обліку, аналізу і аудиту запасів підприємства приділяли увагу у своїх працях такі зарубіжні вчені: А.Ю. Глен, Г.Б. Велш, К.М. Друрі, А.Ш. Маргуліс, Д.Р. Міддлтон. Разом з тим, можна стверджувати, що до цього часу повною мірою не реалізовано комплексний підхід до створення ефективної інформаційної системи управління операціями з запасами на основі застосування сучасних інформаційних технологій.

Отже, актуальність теми магістерської роботи обумовлено відсутністю комплексних підходів до організації і методики обліку, аналізу та аудиту запасів підприємства в інформаційній системі управління, що є однією з причин неефективного використання активів підприємств.

Мета кваліфікаційної роботи є обґрунтування теоретико-методологічних основ і розробка науково-практичних рекомендацій, спрямованих на вдосконалення методики й організації обліку, аналізу та аудиту запасів їх використання як важливої передумови підвищення ефективності процесу управління на підприємством.

Для досягнення поставленої мети дослідження обумовило необхідність визначення та розв'язання таких завдань:

- дослідити економічну сутність та напрями класифікації запасів;
- здійснити огляд нормативно-правової бази та спеціалізованої літератури з обліку запасів підприємства;
- розкрити організаційно-економічну характеристику ТОВ «ВІВА ТОП ГРУП»;
- розглянути організацію бухгалтерського обліку запасів підприємства;
- проаналізувати організацію ведення аналітичного та синтетичного обліку запасів ТОВ «ВІВА ТОП ГРУП»;
- визначити шляхи вдосконалення бухгалтерського обліку запасів;
- оцінити існуючу методику економічного аналізу виробничих запасів;
- дослідити особливості організації аудиту запасів;
- обґрунтувати методичні положення аудиту запасів;
- запропонувати шляхи вдосконалення аудиту запасів.

Об'єктом дослідження є система бухгалтерського обліку, аналізу та аудиту запасів підприємства.

Предметом дослідження є сукупність теоретичних та організаційно-методичних положень ведення бухгалтерського обліку, здійснення аналізу і аудиту запасів ТОВ «ВІВА ТОП ГРУП».

Інформаційною базою дослідження стали закони, нормативно – правові документи, статистичні довідники, підручники, навчальні та практичні посібники, наукові публікації зарубіжних та вітчизняних фахівців, фінансова звітність ТОВ «ВІВА ТОП ГРУП».

Методи дослідження. У кваліфікаційній роботі магістра використані загальнонаукові та спеціальні методи пізнання об'єктивної природи економічних явищ та процесів. Діалектичний аналіз, синтез, індукцію, дедукцію використано для дослідження загальної інформаційної системи управління запасами підприємства. Методи теоретичного узагальнення, групування і порівняння надали можливість розкрити економічну сутність запасів, як об'єкта обліку, аналізу і аудиту. За допомогою методів моделювання, ідеалізації та узагальнення розвинуто методичні положення обліку, аналізу і аудиту запасів підприємства. Системний підхід став основою для розробки організаційно-методичних засад аналізу і аудиту операцій з запасами. За допомогою графічного методу результати проведеного дослідження, теоретичні та практичні узагальнення представлено наочно.

Практичне значення одержаних результатів полягає у науково-прикладному обґрунтуванні шляхів удосконалення обліку, аналізу і аудиту виробничих запасів підприємства.

Наукова новизна магістерського дослідження полягає в обґрунтуванні теоретичних положень і розробці практичних рекомендацій, спрямованих на вдосконалення методики й організації обліку і аудиту та аналізу раціонального використання виробничих запасів підприємством.

Основні результати, які були отримані в процесі вирішення поставлених завдань і становлять наукову новизну дослідження, полягають у такому:

- запропоновано трактування терміну «виробничі запаси», систематизовано їх класифікацію шляхом її деталізації за низкою ознак, що забезпечить підвищення аналітичності обліку, повноту контролю та ефективність управління виробничими запасами;

– удосконалено підходи до організації обліку виробничих запасів на основі систематизації ключових елементів облікової політики виробничих запасів, які повинні бути передбачені в наказі про облікову політику. Зазначені елементи дозволять впорядкувати та встановити єдині правила на підприємстві щодо оцінки та формування вартості виробничих запасів, їх облікового відображення та представлення інформації у фінансовій звітності підприємства;

– наведено пропозиції з удосконалення організації та методики аналізу виробничих запасів на ТОВ «ВІВА ТОП ГРУП», використання яких забезпечить покращення зворотного зв'язку між системою аналізу та системою управління підприємством;

– удосконалено методичні та організаційні засади аудиту виробничих запасів через уточнення завдань та об'єктів, та розробку робочих документів аудитора за результатами перевірки виробничих запасів, що дозволить удосконалити процес накопичення та обробки аудиторських доказів, оформлення виявлених за результатами аудиту відхилень та недоліків.

Публікація результатів кваліфікаційної роботи магістра була оприлюднена у збірнику матеріалів Шостої Міжнародної науково-практичної конференції “Modern Perspectives on Global Scientific Solutions” 29-31 грудня 2025 р. Берген, Норвегія на тему «Аудит виробничих запасів підприємства: актуальні питання та етапи проведення» URL: https://www.eoss-conf.com/wp-content/uploads/2025/12/Bergen_Norway_29.12.25.pdf

Структура кваліфікаційної роботи магістра. Магістерська робота складається із вступу, чотирьох розділів, висновків та пропозицій, списку використаних джерел, додатків. Основний зміст магістерської роботи викладений на 104 сторінках друкованого тексту, включаючи 20 таблиць, 13 рисунків, 14 додатків. Список використаних джерел містить 63 найменування, що викладені на 7 сторінках друкованого тексту.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ТА МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА АУДИТУ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ

1.1. Економічна сутність та класифікація виробничих запасів

Функціонування сучасних підприємств різних видів та форм власності є неможливим без використання різних видів ресурсів (фінансових, матеріальних, сировинних, технологічних, трудових тощо). Для забезпечення безперервного функціонування та діяльності їх наявність обов'язкова. Відсутність належного планування та формування достатнього обсягу виробничих запасів підприємства, їх накопичення є передумовою для уникнення ризиків та простоїв. Варто зауважити, що у літературних джерелах і у практичному плані запаси трактуються досить неоднозначно. Адже часто поняття запасів ототожнюють із певними їх видами (матеріальними запасами, запасами сировини та матеріалів, матеріальними ресурсами, запасами товарно-матеріальних цінностей або товарно-матеріальними запасами). Це зумовило необхідність ґрунтовного дослідження поняття терміну «виробничі запаси», а також встановлення підходів до виокремлення їх різновидів.

Трактування науковцями поняття дефініції «виробничі запаси» як економічної категорії наведено в Додатку А.

Отже, запаси є невід'ємним елементом функціонування підприємств. Їх оптимальний розмір забезпечує безперервність діяльності та уникнення низки ризиків пов'язаних з відсутністю запасів. Представлене трактування поняття «виробничі запаси» свідчить про відсутність єдиного пояснення його змісту. В літературі навчального та довідникового характеру існує три підходи відповідно до яких виробничі запаси визначаються як складова частина оборотних засобів підприємства, як матеріальні ресурси та засоби виробництва.

Існування даних підходів в літературі свідчить про те, що виробничі запаси призначені для використання у процесі виробництва, але при цьому, вони ще не увійшли у виробничий процес та свою вартість вони переносять одразу та в повній мірі на виготовлену продукцію. В цьому полягає основна відмінність виробничих запасів підприємств від інших видів запасів, таких як готова продукція, товари, МШП тощо.

Згідно з вимогами НП(С)БО 9 «Запаси», «запасами визнаються активи, які зберігають для подальшого продажу за умов звичайної господарської діяльності; перебувають у процесі виробництва з метою подальшого продажу продукту виробництва; зберігають для споживання під час виробництва продукції, виконання робіт та надання послуг, а також управління підприємством» [35].

Таким чином, дослідивши основні визначення терміну в літературі, ми вважаємо, що під «виробничими запасами» слід розуміти предмети праці, які використовуються у процесі виробничої діяльності і споживаються цим виробництвом протягом одного операційного (виробничого) циклу, після завершення якого цілком переносять свою вартість на вартість кінцевого продукту.

Досліджуючи економічну сутність виробничих запасів необхідно також здійснити аналіз підходів до їх класифікації, що слугує основою ефективності бухгалтерського обліку та економічного аналізу її наявності та руху в процесі управління виробничою діяльністю підприємства.

Отже, до складу запасів, згідно з НП(С)БО 9 «Запаси», включають:

- сировину, основні й допоміжні матеріали, комплектуючі вироби та інші матеріальні цінності;
- незавершене виробництво;
- готову продукцію;
- товари у вигляді матеріальних цінностей;
- малоцінні та швидкозношувані предмети [35].

В економічній літературі класифікація за певними ознаками розглядається як інструмент аналізу: чим більше класифікаційних ознак, тим більше можливостей здійснити глибокий, всебічний аналіз об'єкта дослідження.

Класифікація виробничих запасів необхідна для раціональної організації складського господарства, розробки системи аналітичного обліку, а також для нормування, планування, обліку, аналізу, управління запасами та інших потреб підприємства. Зупинимось детальніше на найбільш типовій класифікації виробничих запасів, яка пропонується переважною більшістю авторів рис. 1.1.

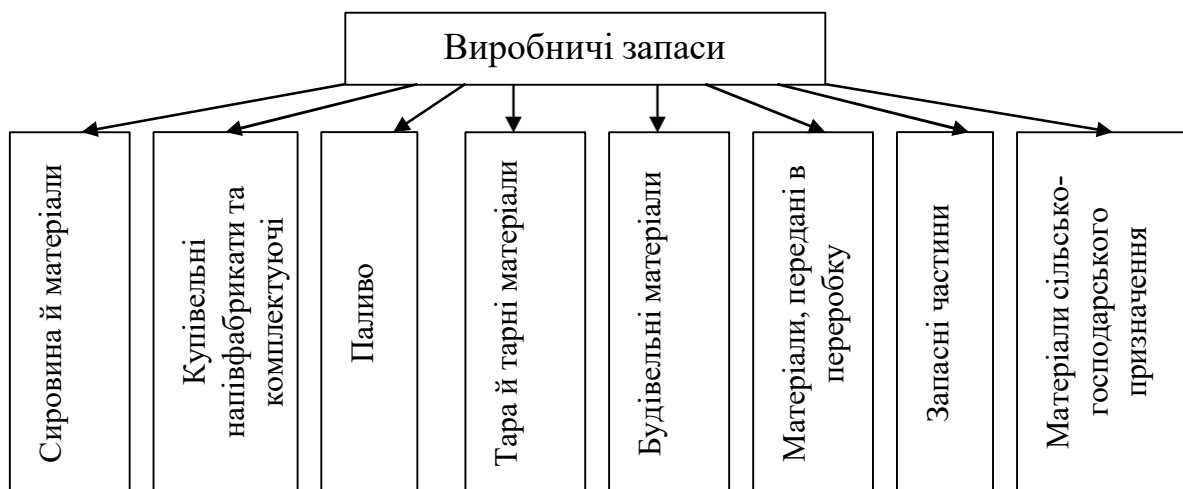

Рис. 1.1. Класифікація виробничих запасів [12]

Сировина та матеріали – це виготовлені власними силами підприємства або придбані у постачальника предмети праці та оборотні ресурси, які на момент придбання не використовувались у виробництві та не проходили стадій обробки, та можуть бути використані суб'єктом господарювання у власному виробництві. Матеріали за способом включення до собівартості продукції (робіт, послуг) поділяються на основні (які є ключовими та займають найбільшу питому вагу у виробництві готової продукції) та допоміжні (застосовуються переважно для обслуговування виробничих процесів та потреб управління).

До допоміжних матеріалів, у зв'язку з особливостями їх використання, відносять паливо, тара та тарні матеріали, запасні частини. Види палива використовуються суб'єктом господарювання залежно від напрямів його використання та наявності різного виду транспортних засобів.

Тара – є виробничим запасом, який використовується для транспортування та зберігання готової продукції та товарів.

Запасні частини також є складовою виробничих запасів підприємства, і їх основне призначення це використання при ремонтах та модернізації обладнання та машин.

До будівельних матеріалів належать оборотні активи, які можуть бути використані підприємством при будівництві різних об'єктів та майна підприємства.

Матеріали, передані в переробку - це оборотні матеріальні активи, тимчасово передані на безоплатній основі підприємством-власником суб'єктам-переробникам для проведення їх до стану, придатного для використання підприємством-власником у запланованих цілях.

До матеріалів сільськогосподарського призначення відносяться виробничі запаси сільськогосподарського підприємства, спеціалізацією якого є вирощування сільськогосподарської продукції у межах операційної діяльності.

Вимоги НП(С)БО 9 «Запаси» не поширюються на такі запаси:

- незавершені роботи за будівельними контрактами, включаючи контракти з надання послуг, що безпосередньо пов'язані з ними;
- фінансові активи (цінні папери, що утримуються з метою продажу тощо);
- молодняк тварин і тварин на відгодівлі, продукцію сільського і лісового господарства, корисні копалини, якщо вони оцінюються за чистою вартістю реалізації відповідно до інших положень (стандартів) бухгалтерського обліку.

Але не зважаючи на те, що підходи до класифікації виробничих запасів відрізняються, більшість економістів їй надають визначального значення та вважають вихідним моментом побудови обліку запасів, умовою раціональної організації складського господарства та аналітичного обліку.

За результатами дослідження встановлено, що на сьогодні відсутня єдина класифікація виробничих запасів, яку можна було б використовувати на будь-якому підприємстві незалежно від галузі, специфіки технологічного процесу та інших факторів, що є визначальними при побудові аналітичного обліку запасів.

Виходячи з вищезазначеного перед вітчизняними підприємствами постає ряд проблемних питань класифікації виробничих запасів, а саме: вибір ознак та критеріїв для класифікації виробничих запасів на конкретному підприємстві; класифікація виробничих запасів підприємств у залежності від галузі діяльності.

Шляхами вирішення зазначених проблем є розробка класифікаційних ознак виробничих запасів для підприємств з врахуванням галузі, технологічного процесу та номенклатури запасів, які використовуються у виробничому процесі підприємства. Вирішення даних проблем за допомогою запропонованих заходів сприятиме раціональній організації синтетичного та аналітичного обліку виробничих запасів на підприємствах.

В економічній літературі класифікація за певними ознаками розглядається як інструмент аналізу: чим більше класифікаційних ознак, тим більше можливостей здійснити глибокий, всебічний аналіз об'єкта дослідження. В залежності від ряду ознак (функції, місце розміщення, спосіб використання та ін.) виробничі запаси поділяються на декілька видів. З класифікацією цих видів можна ознайомитися на рис. 1.2.

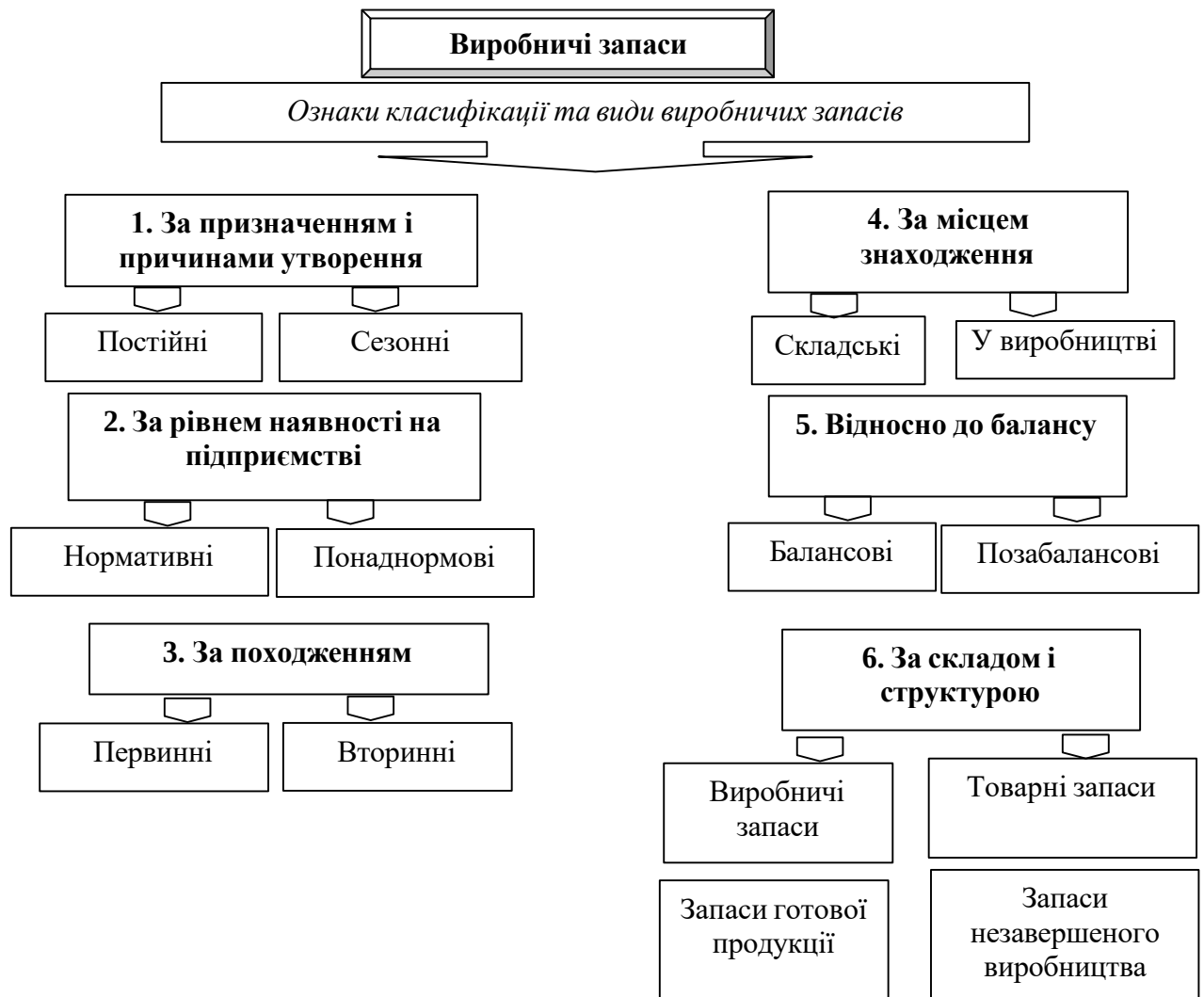

Рис. 1.2. Класифікація виробничих запасів

Джерело: сформовано автором

Наведемо характеристику видів запасів за запропонованими ознакам и класифікації.

1. За призначенням та причинами утворення:

- *Постійні* - частина виробничих і товарних запасів, що забезпечують безперервність виробничого процесу між двома черговими поставками;
- *Сезонні* - запаси, що утворюються, при сезонному виробництві продукції чи при сезонному транспортуванні;

2. За місцем знаходження:

- *Складські* - запаси, що знаходяться на складах підприємства;
- *У виробництві* - запаси, що знаходяться в процесі виробництва;

3. За рівнем наявності на підприємстві:

- *Нормативні* - запаси, що відповідають запланованим обсягом запасів, необхідним для забезпечення безперервної роботи підприємства;
- *Понаднормові* - запаси, що перевищують їх нормативну кількість;

4. Відносно до балансу:

- *Балансові* - запаси, що є власністю підприємства і відображені в балансі;
- *Позабалансові* - запаси, що є власністю підприємства і відображаються позабалансом;

5. За походженням:

- *Первинні* - запаси, що надійшли на підприємство від інших підприємств і не підлягали обробці на даному підприємстві;
- *Вторинні* - матеріали та вироби, що після первинного використання можуть застосовуватися надалі у виробництві;

6. За складом і структурою:

- *Виробничі запаси* - запаси сировини, основних і допоміжних матеріалів, напівфабрикатів власного виробництва, купівельних напівфабрикатів, комплектуючих виробів, палива, запчастин, тари і тарних матеріалів, МШП;
- *Запаси незавершеного виробництва* - частина продукції, що не пройшла всі стадії обробки та не прийнята відділом технічного контролю (ВТК);
- *Запаси готової продукції* - продукція закінчена виробництвом, що прийнята відділом внутрішнього контролю і знаходяться на складі;
- *Товарні запаси* — товари, які підприємство придбало з метою подальшого перепродажу.

Проаналізувавши рис. 1.2., можна сказати, що наведена класифікація запасів забезпечує виконання основних завдань обліку та контролю виробничих запасів:

1. Забезпечення своєчасного документального оформлення руху запасів;
2. Контроль за повним і своєчасним оприбуткуванням товарно-виробничих запасів та їх збереженням у місцях зберігання і на всіх стадіях обробки;
3. Забезпечення відповідності складських запасів нормативам;
4. Достовірна оцінка товарно-виробничих запасів;
5. Розрахунок фактичної собівартості витрачених матеріалів та їх залишків;
6. Відображення операцій з оприбуткування та витрачання запасів у системі бухгалтерського обліку.

Усі перераховані завдання сприяють формуванню інформації для управління запасами. Загальноприйнята класифікація впроваджується на підприємствах на території України, проте не виключено те, що на певний виробничий запас на різних підприємствах може даватись різна назва, це зумовлено тим що кожен регіон має свою специфічну вимову, а також не обходиться і без непрофесійності робочих, які не вправі дати правильну класифікацію через свою не кваліфікованість.

1.2. Огляд нормативно-правового регулювання та літературних джерел з обліку, аналізу та аудиту виробничих запасів

Принципи за якими в бухгалтерському обліку формується інформація про виробничі запаси на підприємстві та за якими вона розкривається у фінансовій звітності, відображені в НП(С)БО 9 «Запаси» [35]. Наразі, облікові літературні джерела вміщують в себе багато різних тлумачень поняття «виробничі запаси», проте навіть однакове поняття може сприйматися з різних

точок зору. Розглянемо висвітлення обліку та аудиту виробничих запасів у наукових публікаціях вчених України (табл.1.1).

Таблиця 1.1

Огляд різних літературних джерел з питань бухгалтерського обліку та аудиту виробничих запасів

Автор	Висвітленні питання
Подмешальська Ю. В., Скирдова О.А. [42]	Надана характеристика облікових процедур та порядку управлінського обліку виробничих запасів, запропоновані пропозиції з удосконалення документального забезпечення виробничих запасів в управлінському обліку
Ткаченко С.О., Шендрик К.А. [55]	Авторами досліджено різні методики проведення аудиту виробничих запасів (включаючи перевірку обліку, оцінку зберігання, визначення вартості запасів, виявлення ризиків та порушень), а також надано рекомендації для покращення систем управління запасами
Кононенко В.А., Цупаленко Ж.П. [24]	Досліджено сучасний стан комерційного обліку в частині організації та здійснення обліку виробничих запасів на підприємствах та запропоновано напрями його вдосконалення.
Польова Т.В., Охрей Т.С. [44]	Представлено уточнене визначення терміну «запаси», сформовано порядок технології обліку виробничих запасів, який суттєво впливає на ефективну реалізацію положень облікової політики підприємства через виокремлення відповідних модулів: організація обліку руху виробничих запасів, синтетичний і аналітичний облік руху виробничих запасів та формування звітних форм, де розкривається інформація про стан і рух виробничих запасів.
Садовська І. Б. [51]	Розглянуто основні принципи обліку виробничих запасів, визначено економічний зміст поняття та особливості оцінки запасів. Проаналізовано особливості нормативно-правового забезпечення обліку виробничих запасів та принципи документування всіх господарських операцій, пов'язаних з рухом запасів. Висвітлено особливості аналітичного та зведеного обліку виробничих запасів. Вивчено особливості обліку складських запасів та проведення інвентаризації.
Шевченко Л.Я., Мулява В.Р. [59]	Встановлені проблеми бухгалтерського обліку виробничих запасів: недоцільне використання методів списання запасів; недостатня автоматизація первинного обліку виробничих запасів, проблема визначення оцінки запасів на дату балансу. Запропоновано дії для вирішення цих та інших проблем для покращення якості обліку на підприємстві: визначено умови ведення доцільної методики списання запасів для визначення достовірної оцінки виробничих запасів; проведення внутрішньої перевірки на підприємстві із залученням кваліфікованих фахівців; використання автоматизації розрахунків із обліку та аналізу використання матеріальних ресурсів

Отже, можна відмітити що питання виробничих запасів досить активно розглядається в спеціальній літературі, є багато навчальних посібників та підручників, присвячених темі бухгалтерського обліку. Це обґрунтовується тим, що оскільки запаси займають значну частку в активі балансу підприємств, від їх якісної оцінки та відображення в обліку, залежить фінансовий стан підприємства. Сучасний підхід до формулювання завдань обліку виробничих запасів підприємств вимагає різнобічності у трактуванні (рис. 1.3).

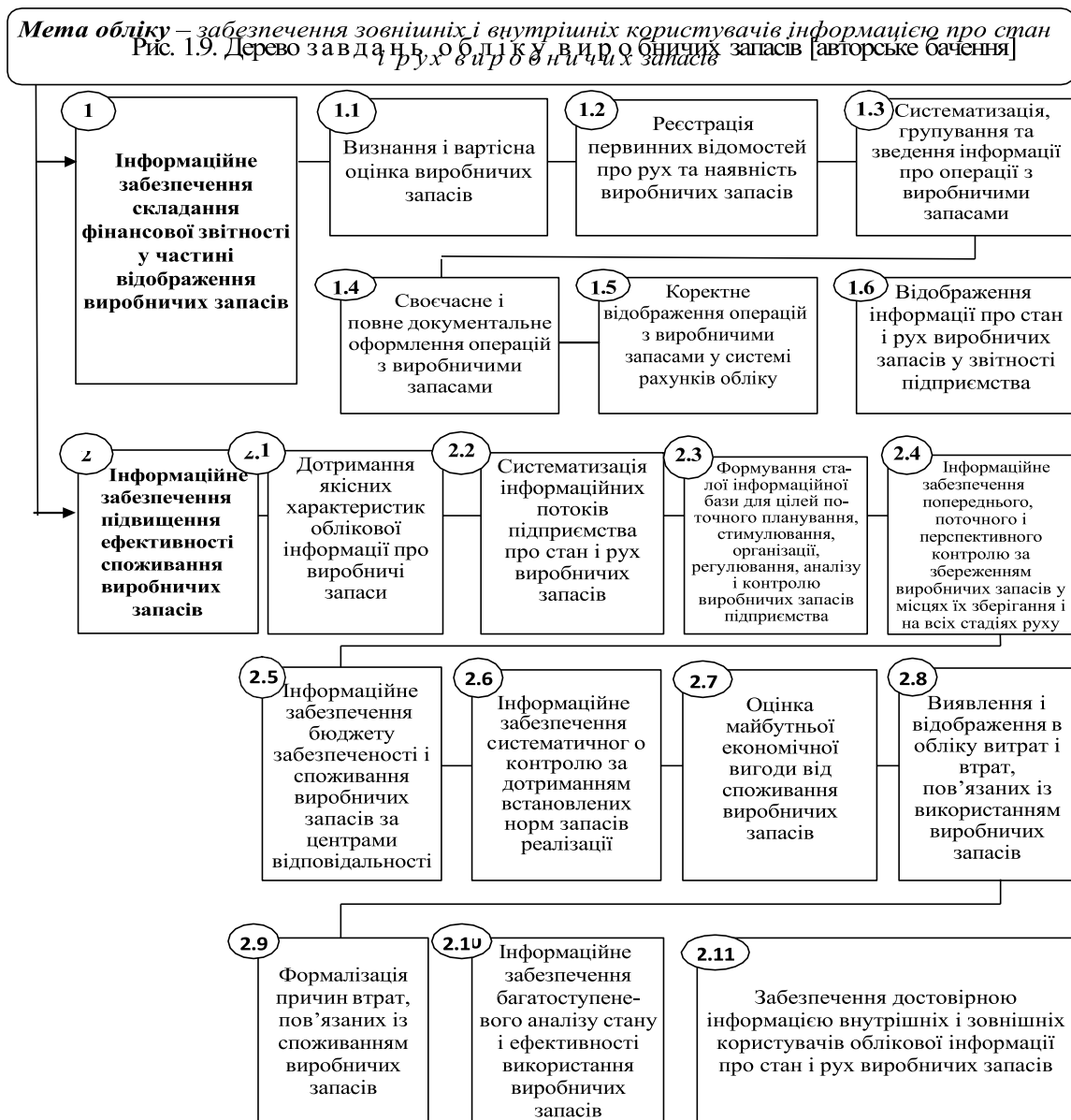

Рис. 1.3. Дерево завдань обліку виробничих запасів у контексті розвитку інформаційної економіки

Джерело: розроблено автором

Перший рівень завдань орієнтований на забезпечення інформаційної функції обліку виробничих запасів і є традиційним у фахових джерелах.

1. Визнання і вартісна оцінка запасів виробництва згідно з чинним законодавством.

2. Реєстрація первинних відомостей про наявність та використання виробничих запасів.

3. Систематизація, групування та зведення інформації з ціллю одержання підсумкових даних про операції підприємства з виробничими запасами.

4. Своєчасне та якісне оформлення документації по операціям, пов'язаним з запасами на виробництві.

5. Коректне відображення в системі рахунків обліку всіх операцій, що пов'язані з виробничими запасами.

6. Достовірна презентація в звітності компанії даних, про стан та особливості використання виробничих запасів.

При організації бухгалтерського обліку та аналізу виробничих запасів необхідно користуватись законодавчими та нормативними документами України. Основним нормативним актом, що регулює всі питання бухгалтерського обліку в Україні, є Закон України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні» [47]. Цей Закон є фундаментом, на якому ґрунтуються всі інші нормативні акти, що стосуються будь-якої ділянки бухгалтерського обліку та фінансової звітності.

До нормативної бази, що стосується питань обліку запасів, входять також ряд інших законів, нормативних та інструктивних актів інших державних органів. Характеристика основних нормативних документів, що використовуються у роботі при дослідженні питань обліку виробничих запасів, наведено у таблиці 1.2.

Таблиця 1.2

Характеристика нормативно-правової бази з обліку, аналізу та аудиту виробничих запасів

№ з/п	Назва нормативного документа	Коротка характеристика змісту нормативного документа
1	Закон України “Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні” [47]	Закон визначає правові засади регулювання, організації, ведення бухгалтерського обліку та складання бухгалтерської звітності в Україні
2	Податковий кодекс України [39]	Визначає платників податків, об'єкти, базу і ставки оподаткування, порядок обліку звітності та сплати податку до бюджету
3	НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [34]	Визначає мету, склад і принципи підготовки фінансової звітності та вимоги до визнання і розкриття її елементів
4	НП(С)БО 9 „Запаси” [35]	Визначає методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про виробничі запаси та їх розкриття у фінансовій звітності
5	Інструкція „Про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку” [22]	Визначає основні рахунки та субрахунки обліку виробничих запасів
6	Закон України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність» [46]	Визначає правові засади здійснення аудиторської діяльності в Україні і спрямований на створення системи незалежного аудиту з метою захисту інтересів користувачів фінансової та іншої економічної інформації
7	Міжнародні стандарти контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг [30]	Визначають загальний підхід до проведення аудиту поточних зобов'язань, масштаб перевірки, види звітів аудитора, питання методології та основні принципи, яких мають дотримуватись аудитори в процесі перевірки поточних зобов'язань

Зробивши аналіз даної таблиці, можна сказати що нормативно-правове забезпечення обліку запасів в Україні є досить розвинутим. Це на сам перед проявляється в НП(С)БО 9 «Запаси», який визначає основні методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про виробничі запаси.

При огляді нормативно-правової бази неможливо не звернути уваги на міжнародні стандарти з бухгалтерського обліку, оскільки національні стандарти з обліку були розроблені на основі міжнародних з врахуванням національних особливостей економіки України. Саме тому НП(С)БО 9

«Запаси» має ряд спільних моментів з МСБО 2 «Запаси» зокрема, щодо сфери застосування цих стандартів; умов визнання запасів і основних понять, пов'язаних з ними; рекомендації щодо використання методів оцінки запасів і вимог до оцінки різних елементів звітності; розкриття інформації про запаси у різних формах фінансової звітності. Проаналізувавши два стандарти можна зробити наступні висновки, що термін запаси наведений в МСБО 2 «Запаси» та НП(с)БО 9 за міжнародними та вітчизняними стандартами має аналогічний зміст. В Україні, згідно П(с)БО 9, запаси при їх надходженні на підприємство оцінюються за собівартістю, яка сплачується згідно з договором постачальнику, за вирахуванням сум ввізного мита. До витрат, які не включаються до первісної вартості запасів, належать: понаднормові витрати, недостачі запасів, витрати на збут. В МСБО 2 «Запаси» зазначено, що запаси повинні включати в себе купівельну вартість, витрати у зв'язку з переробкою продукції, а також витрати на доставку запасів до місця їх розташування. Витрати на придбання запасів включають вартість запасів, яка зазначена у договорі, мито на ввезення та інші податки. Також в двох стандартах застосовується дві системи обліку: періодичного і постійного обліку.

1.3 Організаційно-економічна характеристика підприємства, його галузеві особливості та оцінка фінансового стану

Товариство з обмеженою відповідальністю ТОВ «ВІВА ТОП ГРУП» набуло статусу юридичної особи з дня його держаної реєстрації, керується в своїй діяльності чинним законодавством України, у тому числі положеннями Статуту.

ТОВ «ВІВА ТОП ГРУП» є юридичною особою, має самостійний баланс, печатку, штампи, де зазначається повна назва товариства, бланки з фірмовою назвою, товарний знак, інші реквізити, поточний, валютний та інші рахунки в банках, емблему та інші необхідні реквізити.

Основною метою створення та діяльності ТОВ «ВІВА ТОП ГРУП» є задоволення потреб юридичних та фізичних осіб в виконаних роботах і наданих послугах, продукції, залучення українських та іноземних фізичних та юридичних осіб до спільної діяльності по насиченню ринку високоякісною продукцією, послугами та підвищення конкурентоспроможності підприємства на внутрішньому та зовнішньому ринку.

До предмету діяльності ТОВ «ВІВА ТОП ГРУП» відноситься:

- Оптова та роздрібна торгівля товарами власного виробництва;
- Реалізація продукції зарубіжних партнерів і закупівля необхідного їй товару;
- Оптова та роздрібна торгівля сільськогосподарською технікою (машинами, механізмами та обладнаннями);
- Організація спеціалізованої торгівельної мережі для реалізації сільськогосподарської продукції;
- Виробництво, заготівля, збереження, переробка та реалізація сільгосппродукції;
- Експорт і імпорт, заготівля і реалізація сировини;
- Виробництво сільськогосподарської техніки;
- Переробка сільськогосподарської продукції як власного виробництва, так і придбаної.

Майно підприємства складають основні засоби, обігові кошти, а також інші цінності, вартість яких відображена в його балансі. Майно підприємства згідно з чинним законодавством України та статутом є власністю підприємства.

Джерелами формування майна підприємства є:

- ✓ грошові та майнові вклади учасників;
- ✓ прибуток, одержаний від господарської діяльності.

Підприємство в організаційній структурі не має дочірніх підприємств, філій, представництв, відокремлених структурних підрозділів, має трирівневу

структуру управління. Загальні збори учасників, директор підприємства відносяться до вищої ланки управління.

Це вищий організаційний рівень, що відповідає за прийняття найбільш важливих рішень для організації. До середньої ланки відносяться керівники планово – економічного, комерційного, операційного, фінансового відділів, а також керівник відділу охорони та юридичного відділу. Характер роботи керівників середньої ланки в більшості випадків визначається змістом задач управління, за вирішення яких він відповідає і вирішення яких координує. До нижчої ланки відносяться майстри, керівники ділянок. Керівники нижчої ланки в основному здійснюють контроль за виконанням виробничих завдань, несуть відповідальність за використання виділених їм ресурсів.

До виключної компетенції Загальних зборів учасників ТОВ «ВІВА ТОП ГРУП». належить:

- ✓ визначення основних напрямів діяльності підприємства, затвердження його планів і звітів про їх виконання;
- ✓ внесення змін і доповнень до Статуту підприємства;
- ✓ встановлення розміру, форми і порядку внесення учасниками додаткових вкладів;
- ✓ визначення форм контролю за діяльністю виконавчого органу, створення та визначення повноважень відповідних контрольних органів;
- ✓ затвердження річних звітів та бухгалтерських балансів, розподіл прибутку та збитків підприємства;

Трудовий колектив ТОВ «ВІВА ТОП ГРУП». становлять усі громадяни, які своєю працею беруть участь в діяльності на основі трудового договору, а також інших форм, що регулюють правові відносини працівника з підприємством.

Працівники Товариства підлягають соціальному та медичному страхуванню у порядку та на умовах, передбачених діючим законодавством України. Всі працівники виконують свої посадові обов'язки відповідно до

посадових інструкцій, розглянемо організаційну структуру нашого підприємства на рисунку 1.4.

Рис. 1.4. Організаційна структура ТОВ «VIVA ТОП ГРУП»

Джерело: розроблено автором

Організаційна структура управління ТОВ «VIVA ТОП ГРУП» має свої переваги та недоліки.

Переваги: швидка пристосовуваність до змін у зовнішньому середовищі; децентралізація управління: кожний відділ здійснює весь цикл господарської та управлінської діяльності; зменшення мережі комунікацій, прискорення прийняття рішення, краща координація; націленість на якнайшвидше досягнення кінцевого результату. Недоліки: дублювання функцій управління в кожному відділі; зростання витрат на управління; тенденції до повної незалежності в дивізіонах можуть розвалити організацію.

У ринкових умовах господарювання всі підприємства одержали повну оперативну самостійність у визначенні, яку продукцію і скільки випускати, з ким підтримувати співробітництво і кому продавати свої вироби, як організовувати і відповідно планувати всі господарські процеси. Ця свобода дій надається для належного врахування кон'юнктури ринку, його потреб і вимог.

Проблема ефективної діяльності підприємства завжди посідала важливе місце серед актуальних проблем економічної науки. Фактично визначення ефективності виробництва полягає в оцінці його результатів. Для виявлення основних тенденцій розвитку підприємства за аналізований період визначимо основні техніко-економічні показники його діяльності. В процесі аналізу виявляється динаміка змін даних діяльності підприємства, визначаються в абсолютному та відносному вигляді відхилення показників в звітному році порівняно з попереднім.

Компанія демонструє високотехнологічний підхід це дає можливість, з одного боку, працювати гнучко, максимально зважати на вимоги замовників і партнерів; з другого - сконцентрувати зусилля на стратегічно важливих і перспективних напрямках.

Актив балансу відображає відомості про розміщення капіталу підприємства. У цілому актив балансу (ресурсне втілення капіталу) підприємства структурується за тривалістю його використання в господарському процесі. Кожному виду розміщення капіталу відповідає окрема стаття активу балансу.

Для аналізу динаміки змін статей балансу (горизонтальний аналіз) і визначення його структури (вертикальний аналіз) складемо аналітичний баланс ТОВ «BIBA ТОП ГРУП» за 2023-2025 р. (табл. 1.3).

Аналітичний баланс ТОВ «ВІВА ТОП ГРУП» за 2023-2025 рр.

Показники	за 2023		за 2024		за 2025		Відхилення 2025/2024		
	сума, тис.грн.	Питома вага, %	тис. грн.	% до підсумку	тис. грн.	% до підсумку	Абсо- лютне, тис. грн. (+/-)	Віднос- не%	Струк- тури, %
АКТИВ БАЛАНСУ									
Необоротні активи	16953,3	38,9	20248,7	43,9	19604,6	40,6	-644,1	-3,2	-3,3
Оборотні активи	26550,3	60,9	25893	56,1	28716	59,4	2823	11,2	3,4
Разом	43571,4	100	46141,7	100,0	48320,6	100,0	2178,9	4,7	0,0
ПАСИВ БАЛАНСУ									
Власний капітал	16481,4	37,8	16904,8	36,6	17319,4	35,8	414,6	2,5	-0,8
Зобов'язання	27090	62,2	29236,9	63,4	31001,2	64,2	1764,3	6,0	9,5
Разом	43571,4	100	46141,7	100,0	48320,6	100,0	2178,9	4,7	4,7

На підприємстві ТОВ «ВІВА ТОП ГРУП» загальна вартість активів у 2024 р. порівняно з 2023 р. зросла на 5,9 %, а у 2025 р. порівняно з 2024 р. - на 4,7 %. Водночас змінилася структура майна. Частка необоротних активів у 2024 р. порівняно з 2023 р. зросла на 19,4 %. Одночасно зменшилась частка оборотного капіталу з 60,9 до 56,0%. Це зумовлено тим, що темпи зростання оборотного капіталу (97,3%) значно нижче темпів зростання необоротного капіталу (119,4 %). Така динаміка показників привела до зниження мобільності майна. І навпаки у 2025 р. порівняно з 2024 р. частка необоротних активів зменшилася на 3,2 % з одночасним збільшенням частки оборотного капіталу з 56,0 до 59,4%. Таке зумовлено тим, що темпи зростання оборотного капіталу (112,2 %) значно перевищувало темпи зростання необоротного капіталу (96,8 %). Отже у 2025 році оборотний капітал має вищу швидкість обороту, а значить забезпечує більший приріст прибутку.

Зростання оборотного капіталу повинно відбуватись на фоні зростання вартості основних засобів. Якщо умова порушується тривалий час,

підривається виробнича база для нарощування обсягів продукції в майбутньому. На підприємстві ТОВ «ВІВА ТОП ГРУП».основні засоби у 2024 р. порівняно з 2023 р. збільшилися абсолютних розмірах, а частка їх зросла з 38,9 до 43,9%, а у 2025 р. порівняно з 2024 р. зменшилися в абсолютних розмірах, а частка їх скоротилася з 43,9 до 40,6%.

За звітний період структура джерел фінансування підприємства ТОВ «ВІВА ТОП ГРУП» змінилась в сторону зниження частки власного капіталу 37,8 до 36,6 % у 2024 р. порівняно з 2023 р. та у 2025 р. порівняно з 2024 р. 36,6% до 35,8%, натомість абсолютні обсяги власного капіталу збільшилися у 2024 р. порівняно з 2023 р. з 16481,4 тис. грн. до 16904,8 тис. грн. або на 2,6% та у 2025 р. порівняно з 2024 р. з 16904,8 тис. грн. до 17319,4 тис. грн. або на 2,5%. Частка і абсолютні обсяги всіх інших джерел фінансування підприємства ТОВ «ВІВА ТОП ГРУП» мали такі ж тенденції. Така тенденція в структурі джерел фінансування свідчить про зменшення фінансової незалежності (автономії) підприємства. В умовах спаду виробництва і високої ціни кредитних ресурсів скорочення обсягів залучення позикових коштів не сприяє зміцненню фінансового стану підприємства.

Показники рентабельності підприємства ТОВ «ВІВА ТОП ГРУП».дають змогу визначити ефективність вкладення коштів у підприємство та раціональність їх використання. Розрахунок даних показників наведено у табл. 1.4.

Таблиця 1.4

**Показники рентабельності підприємства ТОВ «ВІВА ТОП ГРУП» за
2023-2025 рр.**

№ з/п	Показник	2023 р.	2024 р.	2025 р.	Відхилення 2025 р. від:		Оптималь- ний рівень
					2023 р.	2024 р.	
1	2	3	4	5	6	7	8
1	Коефіцієнт рентабельності активів	0,20	0,11	0,11	-0,09	0,01	>0 збільшення

Продовження табл. 1.4

1	2	3	4	5	6	7	8
2	Коефіцієнт рентабельності власного капіталу	0,53	0,29	0,32	-0,24	0,03	>0 збільшення
3	Коефіцієнт рентабельності діяльності	0,09	0,10	0,10	0,01	0,00	>0 збільшення

Характеристика рентабельності ТОВ «ВІВА ТОП ГРУП» дає змогу зробити висновок про те, що коефіцієнт рентабельності активів збільшився у 2025 р. в порівнянні з 2024 р. на 0,01, у 2024 р. зменшився в порівнянні з 2023 р. на 0,09, коефіцієнт рентабельності власного капіталу збільшився у 2025 р. в порівнянні з 2024 р. на 0,03, та зменшився у 2024 р. в порівнянні з 2023 р. на 0,24, коефіцієнт рентабельності діяльності у 2025 р. в порівнянні з 2024 р. не змінився, у 2024 р. збільшився в порівнянні з 2023 р. на 0,01.

Якщо підприємство збиткове або малорентабельне, якщо величина його балансового прибутку падає, не виконуються планові накреслення з цього найважливішого якісного показника, говорити про задовільний фінансовий стан, фінансову стійкість підприємства не доводиться навіть при збереженні якийсь час спроможності розрахуватися за своїми фінансовими зобов'язаннями. Фінансова стійкість підприємства формується насамперед під впливом рентабельності його діяльності.

Таблиця 1.5

**Показники фінансової стійкості та ділової активності ТОВ «ВІВА
ТОП ГРУП» за 2023-2025 рр.**

№ з/п	Показник	2023 р.	2024 р.	2025 р.	Відхилення 2025 р. від:		Оптималь- ний рівень
					2023 р.	2024 р.	
1	2	3	4	5	6	7	8
1	Коефіцієнт оборотності активів	1,32	1,14	1,10	-0,18	-0,04	Збільшення
2	Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	2,40	2,16	2,10	-0,24	-0,06	Збільшення

1	2	3	4	5	6	7	8
3	Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	18,99	13,16	4,60	-5,83	-8,56	Збільшення
4	Строк погашення дебіторської заборгованості (днів)	19	27	78	8	51	Зменшення
5	Строк погашення кредиторської заборгованості (днів)	150	167	171	17	4	Зменшення
6	Коефіцієнт оборотності матеріальних запасів	13,37	17,10	35,81	3,74	18,71	Збільшення

Таким чином, аналізуючи показники фінансової стійкості та ділової активності підприємства ТОВ «ВІВА ТОП ГРУП» за 2023-2025 рр. можна сказати, що строк погашення дебіторської заборгованості збільшився у 2025 р. в порівнянні з 2024 р. на 51 день, у 2024 р. в порівнянні з 2023 р. на 8 днів, строк погашення кредиторської заборгованості зменшився у 2025 р. в порівнянні з 2024 р. на 4 дні, та у 2024 р. в порівнянні з 2023 р. на 17 день, коефіцієнт оборотності матеріальних запасів збільшився у 2025 р. в порівнянні з 2024 р. на 18,71, та у 2024 р. в порівнянні з 2023 р. на 3,74, коефіцієнт оборотності основних засобів зменшився у 2025 р. в порівнянні з 2024 р. на 0,21, у 2024 р. в порівнянні з 2023 р. на 0,45, коефіцієнт оборотності власного капіталу зменшився у 2025 р. в порівнянні з 2024 р. на 0,03, у 2024 р. в порівнянні з 2023 р. на 0,27.

Наступним етапом аналізу фінансового стану підприємства є аналіз ліквідності та платоспроможності.

Дані розрахунків показників ліквідності ТОВ «ВІВА ТОП ГРУП» у зведеному вигляді наведені в табл. 1.6.

Таблиця 1.6

Показники ліквідності ТОВ «ВІВА ТОП ГРУП» за 2023 – 2025 рр.

№ з/п	Показник	2023 р.	2024 р.	2025 р.	Відхилення 2025 р. від:		Оптимальний рівень
					2023 р.	2024 р.	
1	Коефіцієнт загальної ліквідності	1,15	1,06	1,15	-0,09	0,09	> 1
2	Коефіцієнт поточної ліквідності	1,01	1,02	1,11	0,01	0,09	0.6 - 0.8
3	Коефіцієнт платоспроможності	0,15	0,14	0,17	-0,01	0,04	>0 збільшення

Далі розглянемо показники фінансової стійкості підприємства ТОВ «ВІВА ТОП ГРУП» У табл. 1.7 наведено значення показників платоспроможності ТОВ «ВІВА ТОП ГРУП» в 2023-2025 рр. у порівнянні із нормативними значеннями цих показників.

Таблиця 1.7

Показники платоспроможності ТОВ «ВІВА ТОП ГРУП» за 2023-2025рр.

з/п	Показник	2023 р.	2024 р.	2025 р.	Відхилення 2025 р. від:		Оптимальний рівень
					2023 р.	2024 р.	
1	Коефіцієнт автономії	0,38	0,37	0,36	-0,01	-0,01	>0.5
2	Коефіцієнт фінансової залежності	2,64	2,73	2,79	0,09	0,06	<1 зменшення
3	Коефіцієнт маневреності власного капіталу	0,21	0,09	0,22	-0,121	0,124	>0 збільшення
4	Коефіцієнт концентрації залученого капіталу	0,53	0,53	0,52	0,00	-0,01	Збільшення
5	Коефіцієнт фінансової стабільності	0,72	0,70	0,69	-0,02	0,00	Збільшення

Отже, як ми бачимо із табл. 1.7, розрахунки основних показників фінансової стабільності вказують на те, що протягом 2023-2025 рр. практично всі показники фінансової стабільності ТОВ «ВІВА ТОП ГРУП» були нижчими

від норми. Позитивною тенденцією слід вважати той факт, що значення цих показників покращувалися в напрямі нормативних показників. Позитивним фактом є також те, що на підприємстві відсутні довгострокові зобов'язання. Однак, якщо ТОВ «ВІВА ТОП ГРУП» бажає розвиватися, то підприємству необхідно збільшувати власний капітал.

Графічно динаміку показників дебіторської та кредиторської заборгованості ТОВ «ВІВА ТОП ГРУП» протягом 2023-2025 років зображено на рис.1.5.

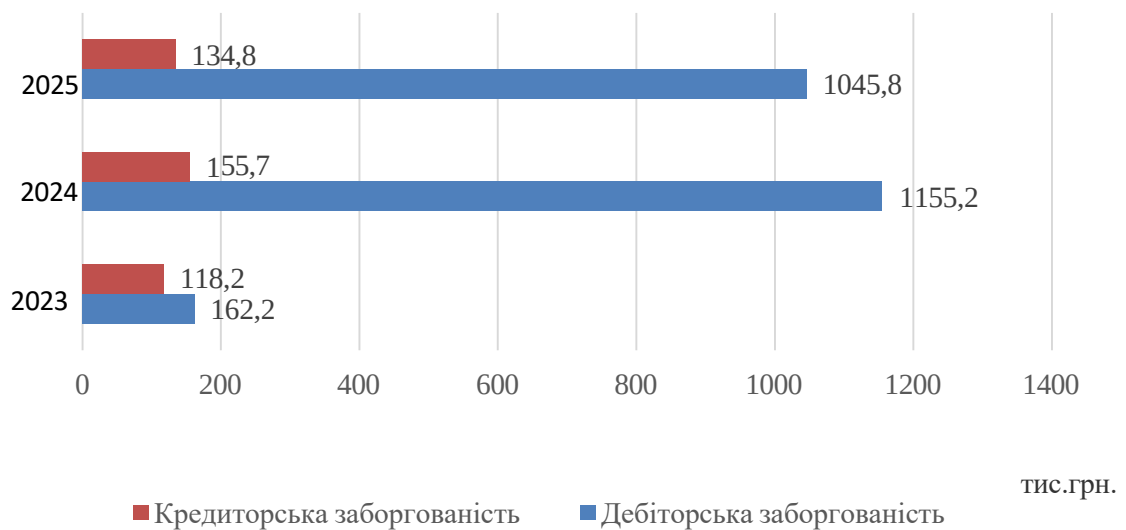

Рис. 1.5. Динаміка показників дебіторської та кредиторської заборгованості ТОВ «ВІВА ТОП ГРУП» протягом 2023-2025 років

Отже, за протягом 2023-2025 років динаміка розвитку підприємства ТОВ «ВІВА ТОП ГРУП» є позитивною, що свідчить про задовільний фінансовий стан підприємства.

Висновки до розділу 1

Таким чином, за результатами проведеного дослідження зроблені наступні висновки:

1. Відсутність до єдиного підходу до трактування поняття «виробничі запаси». В ході дослідження економічної сутності запасів нами з'ясовано, що під поняттям «виробничі запаси» слід розуміти предмети праці, які використовуються у процесі виробничої діяльності і споживаються цим виробництвом протягом одного операційного (виробничого) циклу, після завершення якого цілком переносять свою вартість на вартість кінцевого продукту.

2. В умовах ринкової економіки для повнішого розуміння сутності виробничих запасів необхідно звернути увагу на такі принципові положення:

- виробничі запаси мають забезпечувати необхідний для відтворення ефективного функціонування виробництва, обсяг виробничих благ, які забезпечуватимуть діяльність підприємства;
- виступає водночас як макро- так і мікро показник;
- є важливою складовою виробничого процесу, їх обсягах пов'язаний з позитивним результатом функціонування підприємства.

3. За результатами дослідження різних літературних джерел встановлено та систематизовано перелік проблемних питань, які досліджені в частині облікового відображення та аудиту виробничих запасів. Серед проблемних питань виокремлені наступні: необхідність удосконалення та розширення аналітичного обліку запасів, удосконалення первинних документів, методів та процедур аудиту виробничих запасів.

4. Законність здійснення операцій з об'єктами бухгалтерського обліку регламентується чинним законодавством України і визначається на основі нормативно-правових документів. Основними нормативними документами, що регламентують бухгалтерський облік операцій запасів є Господарський кодекс України, Цивільний кодекс України, Податковий кодекс України,

НП(С)БО 9 «Запаси». На законодавчому рівні врегульовані питання визнання запасів активами та їх первісна оцінка, методи їх оцінки при вибутті, особливості оцінки запасів на дату балансу.

5. Дослідженню організаційну структуру досліджуваного підприємства - ТОВ «ВІВА ТОП ГРУП», яке є юридичною особою, має самостійний баланс, печатку, штампи, де зазначається повна назва товариства, бланки з фірмовою назвою, товарний знак, інші реквізити, поточний, валютний та інші рахунки в банках та інші необхідні реквізити. Ефективне використання підприємством запасів сприяє збільшенню оборотних коштів, залученню інвестицій, що в підсумку дає можливість отримати більші прибутки та в цілому покращити фінансовий стан підприємства. ТОВ «ВІВА ТОП ГРУП» має лінійно-функціональну структуру управління, при якій функціональні підрозділи підкоряються безпосередньо генеральному директору; проведений аналіз основних техніко-економічних показників діяльності засвідчив про динамічний розвиток підприємства.

6. Економічна діяльність на ТОВ «ВІВА ТОП ГРУП» є позитивною, фінансово стабільною, незалежним від зовнішніх і внутрішніх кредиторів, рентабельним, має в наявності достатньо оборотних активів з метою своєчасного погашення своїх поточних зобов'язань, а також задовільні показники оборотності капіталу. що свідчить про стабільний фінансовий стан.

РОЗДІЛ 2. ОРГАНІЗАЦІЯ ТА МЕТОДИКА ОБЛІКУ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ ТОВ «BIBA ТОП ГРУП»

2.1. Організація обліку виробничих запасів на підприємстві

Організація бухгалтерського обліку забезпечує формування цілісної та впорядкованої системи бухгалтерського обліку для забезпечення задоволення інформаційних потреб внутрішніх і зовнішніх користувачів, стейкхолдерів. Саме організація бухгалтерського обліку є одним з найбільш відповідальних етапів створення підприємства та підготовки його до ефективної діяльності. Без організованого бухгалтерського обліку неможлива господарська діяльність підприємства.

Для забезпечення ведення бухгалтерського обліку підприємство визначає облікову політику, форму ведення та форму організації бухгалтерського обліку. Власник підприємства несе відповідальність за організацію бухгалтерського обліку, своєчасність та правильність відображення на рахунках бухгалтерського обліку господарських операцій, а також у первинних документах, збереження опрацьованих документів, реєстрів і звітності. Керівник підприємства повинен створити необхідні умови для правильного ведення бухгалтерського обліку, забезпечити неухильне виконання всіма структурними підрозділами вимог бухгалтерії щодо дотримання порядку оформлення та подання первинних документів.

В ТОВ «BIBA ТОП ГРУП» бухгалтерський облік здійснюється бухгалтерською службою, що є самостійним структурним підрозділом підприємства. Безпосередньо керівнику підприємства підпорядковується головний бухгалтер, який несе відповідальність за розробку та оформлення облікової політики, правильність ведення бухгалтерського обліку, своєчасність здачі повної і достовірної звітності, за відповідність законодавству господарських операцій, які проводяться на підприємстві. Ключові права, обов'язки та вимоги до головного бухгалтера на ТОВ «BIBA

ТОП ГРУП» врегульовані його посадовою інструкцією, як представлена в Додатку Б.

З метою внутрішнього врегулювання та закріплення ключових правил ведення бухгалтерського обліку на ТОВ «ВІВА ТОП ГРУП» затверджена відповідна облікова політика.

Облікова політика надає можливість простежити особливості діяльності підприємства та сформувати необхідну оперативну інформацію для зацікавлених користувачів в частині формування та оптимізації виробничих запасів в процесі здійснення основної діяльності суб'єкта господарювання.

Відповідно до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» під поняттям «облікова політика» слід розуміти «сукупність принципів, методів і процедур, що використовують підприємством для складання та подання фінансової звітності» [47].

«Облікова політика – це сукупність дій з формування комплексу методичних прийомів, способів і процедур організації та ведення бухгалтерського обліку, який відповідає особливостям діяльності підприємства та інтересам його власників» [45].

Під об'єктом облікової політики слід розуміти будь-яку норму або позицію підприємства з організації та ведення бухгалтерського обліку, щодо якої є альтернативні варіанти. Облікова політика суб'єкта господарювання повинна містити ряд конкретних умов щодо організації бухгалтерського обліку на підприємстві. Невизначеність законодавчої регламентації щодо облікового відображення того чи іншого об'єкту впливає на достовірність та повноту надання бухгалтерської інформації управлінському персоналу. Облікова політика в частині облікового відображення виробничих запасів має на меті встановлення чітких вимог та суб'єктів введення бухгалтерського обліку виробничих запасів на підприємстві. На рис. 2.1 представлені елементи облікової політики щодо обліку виробничих запасів на ТОВ «ВІВА ТОП ГРУП».

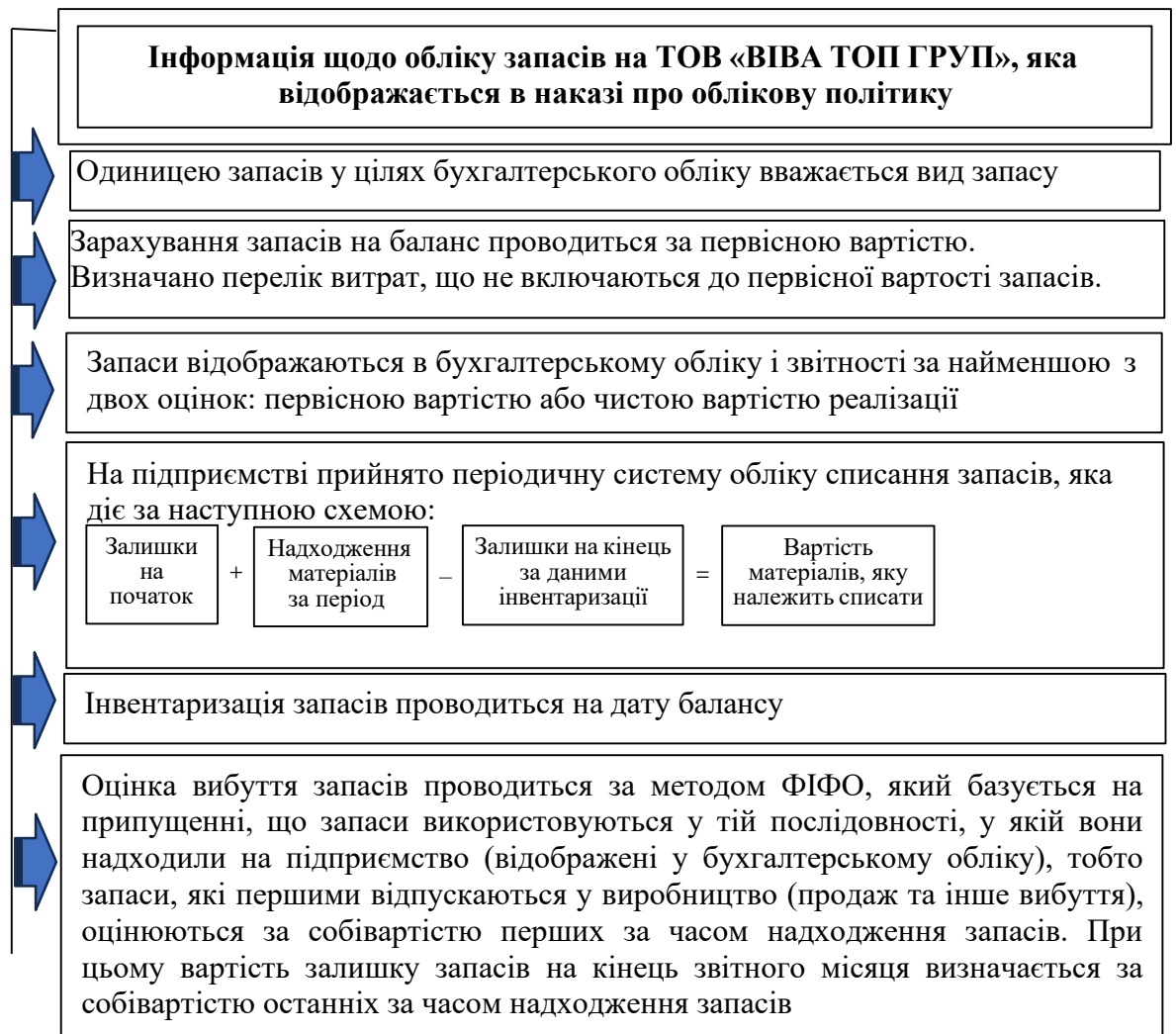

Рис. 2.1. Елементи облікової політики щодо обліку виробничих запасів на ТОВ «VIVA ТОП ГРУП»

Джерело: розроблено автором

Документи, які формують факти господарського життя, є підставою для відображення в бухгалтерському обліку господарських операцій. Господарські операції повинні бути відображені в облікових регістрах у тому звітному періоді, в якому вони були здійснені. Відповідальність за несвоєчасне складання первинних документів і регістрів бухгалтерського обліку та недостовірність відображених у них даних несуть особи, які склали та підписали ці документи.

Облік надходження запасів на підприємство, їх вибуття, внутрішнє переміщення, інвентаризація, уцінка тощо оформляються типовими документами. Якщо для оформлення господарських операцій типових форм

документів немає, то підприємство самостійно складає первинні документи, враховуючи те, що вони повинні містити обов'язкові реквізити.

Від правильності документального оформлення операцій з надходження виробничих запасів залежить правильне віднесення їх вартості на витрати виробництва, а також реальність оцінки незавершеного виробництва та його відображення у звітності. У відповідності до виробничої програми і норм витрат підприємства визначають потребу у виробничих запасах. Вони можуть бути придбані, виготовлені власними силами, внесені до статутного капіталу, одержані безоплатно, придбані в результаті обміну тощо.

Перелік первинних документів, якими найчастіше оформлюється надходження виробничих запасів, наведені в Додатку В. Виробничі запаси зі складів підприємства відпускаються для надання послуг і на господарські потреби, а також на сторону для переробки чи реалізації як надлишкові чи непотрібні.

Під відпуском у виробництво розуміють відпуск виробничих запасів для виготовлення продукції, виконання робіт чи надання послуг. Відпуск виробничих запасів для потреб виробництва вважається витратами на виробництво. Основні документи, якими оформлюють операцій з відпуску виробничих запасів наведено в табл. 2.1.

Таблиця 2.1

Первинні документи, якими оформлюють відпуск виробничих запасів

№ з/п	Назва форми	Призначення документу
1	Лімітно-забірна картка	Призначена для оформлення відпуску матеріалів, які систематично споживаються при виготовленні продукції, а також для поточного контролю за дотриманням встановлених лімітів відпуску запасів на виробничі потреби. Використовується для оперативного обліку на складі, аналітичного і синтетичного обліку відпуску запасів в межах затвердженого ліміту
2	Вимога	Заповнюється при разовому відпуску запасів для виробничих та господарських потреб
3	Накладна на відпуск матеріалів на сторону	Застосовується для оформлення відпуску матеріалів виробничим одиницям об'єднанням чи стороннім організаціям

Особливий порядок при отриманні запасів, що надійшли на підприємство в результаті імпорتنих операцій. В цьому випадку основним документом є вантажна митна декларація.

Рух первинних документів на підприємстві оформлено за допомогою Графіка документообігу (Додаток Д). Графік документообігу допомагає належним чином здійснювати рух первинного документа від моменту його створення до моменту передачі в архів або знищення відповідно до встановлених законодавством строків.

Однією зі складових напряму організації бухгалтерського обліку є вибір форми його ведення. Відповідно до чинного законодавства підприємство самостійно визначає форму ведення бухгалтерського обліку, яка повинна передбачатися у наказі про облікову політику підприємства.

«Сукупність облікових реєстрів, які використовуються у певній послідовності та взаємодії для ведення обліку називається формою ведення бухгалтерського обліку. Форми ведення бухгалтерського обліку розрізняються за наступними ознаками: кількістю облікових реєстрів, які застосовуються, їх призначенням, змістом, формою і зовнішнім виглядом; послідовністю записів в облікових реєстрах» [18].

На підприємстві ТОВ «ВІВА ТОП ГРУП» використовують комп'ютерну форму ведення бухгалтерського обліку.

Погоджуємось з Муравським В.В., що «комп'ютерно-комунікаційна форма обліку має суттєві переваги порівняно з іншими формами: формування інтегрованих баз даних; територіальна дистанційність у передаванні облікової інформації контролюючим установам; комунікаційна зручність при роботі бухгалтера з програмним забезпеченням; мобільність фахівців обліку й управління при виконанні функціональних обов'язків; делегування облікових функцій стороннім організаціям» [31, с. 103]. Таким чином, форма ведення бухгалтерського обліку ТОВ «ВІВА ТОП ГРУП» має задовольняє вимоги, покладені на фінансовий, управлінський і податковий облік.

2.2. Методика обліку виробничих запасів на підприємстві

Формування ефективної методики фінансового обліку запасів в сучасних умовах охоплює широке коло питань, які стосуються гармонізації обліку до вимог міжнародних стандартів, вироблення досконалих механізмів і важелів облікової політики, здатної вирішувати проблемні аспекти методологічного характеру, удосконалення інформаційної системи управління запасами. У процесі реформування вітчизняної системи бухгалтерського обліку та прийняття національних стандартів змінюються вимоги до обліку й аналізу ефективності використання виробничих запасів, а також розширюються поставлені перед ними завдання.

До числа найважливіших компонентів методу бухгалтерського обліку входить оцінка, адже саме вона є відправною точкою для обліку і основою його побудови. При оцінці в обов'язковому порядку використовується єдиний грошовий вимірник, адже це входить до головних принципів фінансової звітності та бухгалтерського обліку. Таким чином, на оцінку виробничих запасів покладається досить важлива роль у всьому бухгалтерському обліку, бо її якість напряму впливає на фінансові результати компанії та показники її загального фінансово стану.

Регулювання оцінки запасів на виробництві здійснюється положеннями НП(С)БО 9 «Запаси». Ця оцінка виконується на трьох етапах руху виробничих запасів: під час надходження, при використанні або продажі, під час складання балансу.

Первісна вартість запасів визначається залежно від шляхів їхнього надходження на підприємство, а також джерел надходження. Запаси на підприємство можуть надходити в результаті: придбання за плату; виготовлення власними силами підприємства; безоплатного одержання; придбання у вигляді обміну на подібні запаси; придбання у вигляді обміну на неподібні запаси; внесення до статутного капіталу підприємства; інших операцій (табл. 2.2).

Таблиця 2.2

Первісна вартість виробничих запасів у бухгалтерському обліку

№ з/п	Спосіб надходження	Склад первісної вартості
1	Придбання за кошти	Суми, сплачені за договором постачальнику за мінусом непрямих податків; Суми ввізного мита; Суми непрямих податків, сплачених у зв'язку з придбанням запасів, що не відшкодовуються підприємству; Транспортно-заготівельні витрати; Інші витрати, пов'язані з придбанням запасів і доведенням їх до стану, в якому вони придатні до використання в запланованих цілях (прямі матеріальні витрати, прямі витрати на оплату праці, інші прямі витрати на доробку і підвищення якісно – технічних характеристик запасів). У разі, якщо на момент оприбуткування неможливо достовірно визначити первісну вартість запасів, вони оприбутковуються за справедливою вартістю з наступним коригуванням до первісної вартості.
2	Виготовлення на підприємстві	Виробнича собівартість згідно з НП(С)БО 16 «Витрати».
3	Отримання як внеску до статутного капіталу	Узгоджена із засновниками (учасниками) справедлива вартість запасів з урахуванням витрати, передбачених НП(С)БО 9 у порядку, передбаченому НП(С)БО 19 «Об'єднання підприємств».
4	Отримання в обмін на подібний об'єкт	Балансова вартість переданих запасів; якщо вона перевищує їх справедливую вартість, то первісна вартість отриманих запасів є їх справедлива вартість. Різницю включають до витрат звітного періоду.
5	Отримання в обмін на неподібний об'єкт	Справедлива вартість отриманих запасів.
6	Безоплатне отримання	Справедлива вартість з урахуванням витрат, передбачених п. 9 НП(С)БО 9 «Запаси».

Для правильного визначення первісної вартості придбаних запасів необхідно враховувати, що не всі витрати, пов'язані з надходженням запасів, включаються до їх первісної вартості (рис. 2.2).

«Транспортно-заготівельні витрати (ТЗВ) – один з елементів витрат, який включається до первісної вартості (собівартості) запасів, придбаних за плату» [26]

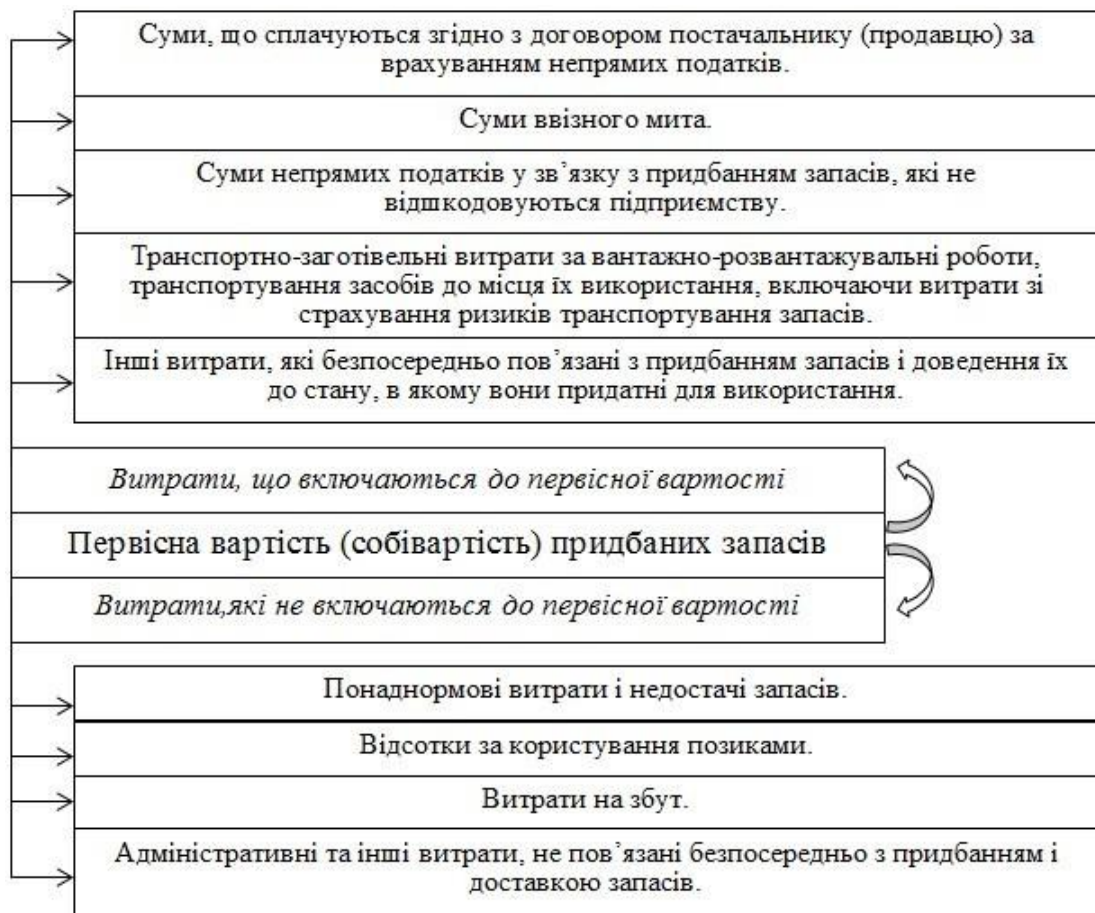

Рис. 2.2. Витрати, що виникають при надходженні запасів) [54]

ТЗВ, що виникають у процесі придбання запасів, можуть обліковуватися за двома варіантами:

- 1) прямо включатися до собівартості придбаних запасів;
- 2) відображатися на окремому субрахунку рахунків обліку запасів і щомісячно розподілятися між залишками невикористаних і використаних за місяць запасів.

При останньому варіанті застосовують метод «середнього відсотка».

Його застосовують, якщо витрати, пов'язані з придбанням та доставкою запасів, неможливо пов'язати з конкретними одиницями запасів.

Для визначення суми ТЗВ, яка підлягає списанню в кінці місяця, визначається середній відсоток ТЗВ (% ТЗВ) за наступною формулою:

$$\% \text{ ТЗВ} = \frac{\text{ТЗВ}_{\text{поч}} + \text{ТЗВ}_{\text{до}}}{\text{ЗАП}_{\text{поч}} + \text{ЗАП}_{\text{по}}}, \quad (2.1)$$

де $\text{ТЗВ}_{\text{поч}}$ - залишки ТЗВ на початок місяця;

ТЗВ_{до} - дебетовий оборот (надходження) ТЗВ протягом місяця;

ЗАП_{поч} - залишки запасів на початок місяця;

ЗАП_{до} дебетовий оборот (надходження) запасів протягом місяця.

Собівартість виробництва запасів включає витрати, що безпосередньо пов'язані з одиницями виробництва, а саме:

- прямі матеріальні витрати (вартість сировини, купованих напівфабрикатів та комплектуючих виробів, інших матеріалів, які можуть бути безпосередньо віднесені до конкретного об'єкта витрат);
- прямі витрати на оплату праці (заробітна плата та інші виплати робітникам, зайнятим на виробництві продукції, які можуть бути безпосередньо віднесені до конкретного об'єкта витрат) ;
- інші прямі витрати (всі інші виробничі витрати, які можуть бути безпосередньо віднесені до конкретного об'єкта витрат, зокрема амортизація, відрахування на соціальні заходи, плата за оренду приміщень тощо);

Від правильності вибору методу оцінки запасів залежить об'єктивність (реальність) даних про отриманий підприємством прибуток, оскільки неправильно вибраний метод списання в умовах збільшення або зменшення ринкових цін на ті чи інші запаси може призвести до завищення або заниження оподаткованого прибутку підприємств.

На ТОВ«BIBA ТОП ГРУП» оцінка запасів на другому етапі, виконується бухгалтером за методом ФІФО.

Одним з елементів облікової політики, що стосується обліку запасів, є метод оцінки при вибутті у виробництво, з виробництва, у продаж та при іншому вибутті. НП(С)БО 9 «Запаси» дає на вибір п'ять методів:

- ідентифікованої собівартості відповідної одиниці запасів;
- середньозваженої собівартості;
- собівартості перших за часом надходження запасів (ФІФО);
- ціни продажу;
- нормативних затрат.

Останній метод, як правило, використовують виробники, які працюють

за нормативними (плановими) калькуляціями. При використанні всіх методів за винятком четвертого (вибуття за цінами продажу), запаси обліковують за собівартістю – первісною або переоціненою (справедливою) вартістю без ПДВ. А коли товари обліковуються за цінами продажу, ми говоримо про ціну з ПДВ.

«Згідно п. 16 НП(С)БО 9 «Запаси» для всіх одиниць запасів з однаковим призначенням та однаковими умовами використання передбачають тільки один метод оцінки запасів при вибутті» [23, с. 13].

При вибутті запаси в бухгалтерському обліку оцінюються одним із п'яти методів, характеристика та особливості яких наведені у додатку Ж.

При цьому, для ведення обліку наявних виробничих запасів компанії використовуються рекомендації, прописані в Інструкції «Про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій» [22] (Додаток Е).

Планом рахунків передбачено відкриття наступних субрахунків з обліку виробничих запасів:

- 201 “Сировина і матеріали”;
- 202 “Купівельні напівфабрикати та комплектуючі вироби”;
- 203 “Паливо”;
- 204 “Тара і тарні матеріали”;
- 205 “Будівельні матеріали”;
- 206 “Матеріали передані в переробку”;
- 207 “Запасні частини”;
- 208 “Матеріали сільськогосподарського призначення”;
- 209 “Інші матеріали”.

На баланс ТОВ«ВІВА ТОП ГРУП» можуть бути зараховані наступні види запасів:

- придбані за грошові кошти у третіх осіб (можуть бути як юридичними, так і фізичними особами підприємцями);
- отримані у формі внеску до статутного капіталу підприємства;

– отримані компанією на безоплатній основі.

Кожен із зазначених варіантів характеризується власними правилами оформлення документації та відображення даних в податковому та бухгалтерському обліку. Аналітичний облік виробничих запасів має важливе значення, оскільки від його опрацювання та впровадження залежить побудова ефективної системи планування та ефективності використання виробничих запасів на підприємстві. Аналітичні рахунки групуються за групами, місцем зберігання, матеріально відповідальними особами, за субрахунками і рахунками бухгалтерського обліку запасів, який здійснюється в натуральному і грошовому вираженні.

Проаналізуємо синтетичний облік рахунку 20 "Виробничі запаси". За дебетом цього рахунку відображаються надходження запасів на підприємство, їх дооцінка, за кредитом Використання виробничих запасів передбачає застосування активного синтетичного рахунку 20 «Виробничі запаси», що міститься в табл. 2.3.

Таблиця 2.3

Аналітичний облік виробничих запасів підприємства

Субрахунки рахунку 20 «Виробничі запаси»	Розріз аналітики
201 «Сировина і матеріали»	В розрізі видів та груп сировини, місць зберігання та матеріально відповідальних осіб.
202 «Купівельні напівфабрикати та комплектуючі вироби»	В розрізі купівельних напівфабрикатів і комплектуючих виробів, місць зберігання та матеріально відповідальних осіб.
203 «Паливо»	В розрізі видів палива, місць зберігання та матеріально відповідальних осіб.
204 «Тара й тарні матеріали»	В розрізі видів тари й тарних матеріалів і матеріально відповідальних осіб.
205 «Будівельні матеріали»	За видами (групами) та окремими об'єктами будівельних матеріалів.
206 «Матеріали, передані в переробку»	В розрізі, який забезпечує отримання даних про підприємство-переробника та контроль за операціями з переробки, за відповідними витратами.
207 «Запасні частини»	За місцями зберігання й однорідними групами.
208 «Матеріали сільськогосподарського призначення»	За групами та видами матеріалів сільськогосподарського призначення в розрізі їх номенклатури.
209 «Інші матеріали»	За видами та групами інших матеріалів

Бухгалтерські записи з надходження та списання виробничих запасів досліджуваного підприємства представлені у табл. 2.4.

Таблиця 2.4

**Типова кореспонденція рахунків з обліку надходження та списання
виробничих запасів**

№ з/п	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків	
		Дебет	Кредит
1	2	3	4
1.	Придбано сировину та матеріали у постачальника	201	631
2.	Придбано паливо підзвітною особою для потреб підприємства (заправка генератора)	203	372
3.	Оприбутковано виробничі запаси власного виробництва, що призначені для внутрішнього використання	201	23
4.	Внесено будівельні матеріали учасником як внесок до статутного капіталу підприємства	205	46, 40
5.	Придбано у постачальника запасні частини для потреб поточного ремонту автомобіля	207	631
6.	Списано для потреб виробництва купівельні напівфабрикати	23	202
7.	Відображена сума нестачі запасних частин, виявлену при інвентаризації	947	207
8.	Оприбутковано безоплатно одержану тару та тарні матеріали	204	719

Використання виробничих запасів а їх включення до складу витрат необхідно розглядати в розрізі напрямів їх використання. Якщо виробничі запаси використовуються підприємством для потреб виробництва, вони списуються в дебет рахунку 23 «Виробництво». Тобто вартість виробничих запасів повністю переноситься на вартість новоствореного продукту, що представлено на рис. 2.5. В даному випадку надалі відображатиметься дохід від реалізації готової продукції з подальшим списанням її собівартості реалізації.

Разом з тим, суб'єкт господарювання може здійснювати реалізацію (продаж) виробничих запасів покупцям. В даному випадку, собівартість виробничих запасів списується в дебет рахунку витрат, а саме субрахунку 943 «Собівартість реалізованих виробничих запасів» (табл. 2.5).

Етапи руху вартості виробничих запасів представлені за допомогою наступної схеми (рис. 2.3).

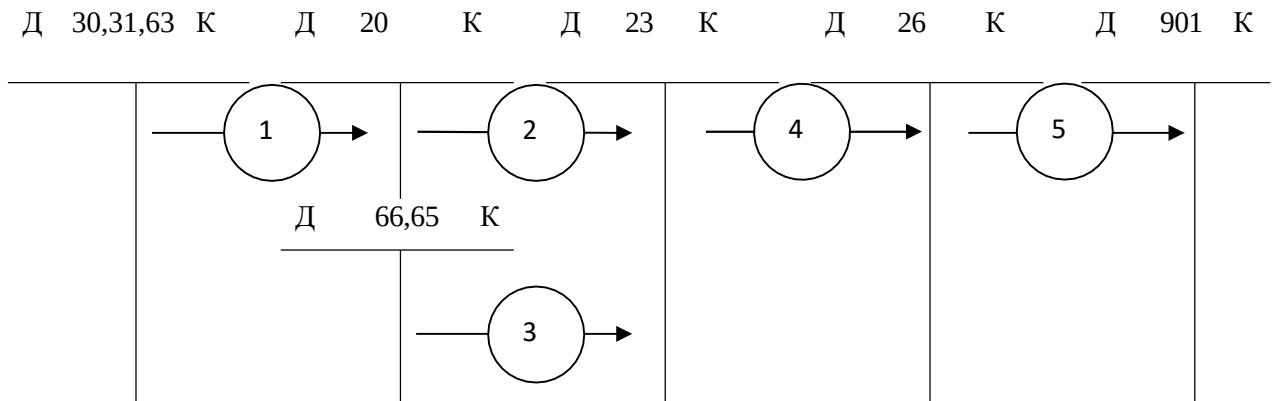

Рис. 2.3. Етапи руху вартості запасів

В якій:

1. Придбання запасів (за грошові кошти у постачальника).
2. Витрачання запасів у виробництві (списання вартості за обраним методом).
3. Використання у виробництві (відображення витрат на виробництво).
4. Завершення виробництва продукції (оприбуткування на склад).
5. Продаж готової продукції (списання собівартості реалізації).

При реалізації виробничих запасів покупцям списання собівартості запасів повинно здійснюватися з одночасним списанням суми транспортно-заготівельних витрат.

Таблиця 2.5

Типова кореспонденція рахунків з обліку продажу виробничих запасів

№ з/п	Зміст операції	Кореспонденція	
		Дебет	Кредит
1	Відображено відвантаження запасних частин	377	712
2	Відображено податкове зобов'язання з ПДВ	712	641
3	Списано облікову вартість реалізованих запасних частин	943	207
4	Списано дохід від реалізації на фінансові результати	712	791
5	Списано вартість реалізованих запасних частин на фінансові результати	791	943
6	Визначено фінансовий результат (прибуток)	791	441
7	Одержано передоплату від покупця	311	377

«Запаси відображають у балансі за собівартістю (первісною вартістю).необхідність відображати запаси в балансі за чистою вартістю реалізації виникає лише тоді, коли на дату балансу знизилася ціна запасів або запаси зіпсувалися чи іншим чином втратили початково очікувану економічну вигоду» [56, с. 71].

Якщо подібне трапилося, підприємство порівнює собівартість(первісну вартість) запасів і чисту вартість реалізації. Якщо перша величина перевищує другу, то потрібно провести в обліку уцінку запасів. Її суму включають до складу операційних витрат.

2.3. Відображення інформації про виробничі запаси у формах звітності підприємства

Завершальним етапом облікового процесу є складання фінансового звіту, якість якого свідчить про ефективність системи бухгалтерського обліку суб'єкта господарювання в цілому.

Фінансова звітність є основним джерелом інформації при проведенні аналізу фінансово-господарської діяльності підприємства. У фінансових звітах відображуються як фінансовий стан підприємства, так і результати його фінансово-господарської діяльності.

На основі даних бухгалтерського обліку необхідно скласти фінансову звітність, яку підписують керівник та бухгалтер підприємства.

Формування фінансової звітності на досліджуваному підприємстві здійснюється відповідно до НП(С)БО 1 "Загальні вимоги до фінансової звітності" [33]. Цим Національним положенням (стандартом) визначаються мета, склад і принципи підготовки фінансової звітності та вимоги до визнання і розкриття її елементів.

Метою складання фінансової звітності є надання користувачам для прийняття рішень повної, правдивої та неупередженої інформації про фінансовий стан та результати діяльності.

Фінансова звітність складається з: Балансу (звіту про фінансовий стан), Звіту про фінансові результати (звіту про сукупний дохід), Звіту про рух грошових коштів, Звіту про власний капітал і приміток до фінансової звітності. Баланс підприємства складається на кінець останнього дня звітного періоду. Проміжна (місячна, квартальна) звітність, яка охоплює певний період, складається наростаючим підсумком з початку звітного року.

Інформацію про виробничі запаси розкривають у фінансовій звітності підприємства (табл. 2.6).

Таблиця 2.6

Розкриття інформації за рахунком 20 «Виробничі запаси» у фінансовій звітності [57, с. 231]

Код та назва рахунка	Форма фінансової звітності		
	Назва форми	Назва рядка	Код рядка
20 «Виробничі запаси»	Баланс (звіт про фінансовий стан)	Запаси	1100
	Звіт про фінансові результати (звіту про сукупний дохід)	Матеріальні затрати	2500
		Інші операційні витрати	2180
	Примітки до річної фінансової звітності	Сировина і матеріали	800
		Купівельні напівфабрикати та комплектуючі вироби	810
		Паливо	820
		Тара і тарні матеріали	830
		Будівельні матеріали	840
		Запасні частини	850
		Матеріали сільськогосподарського призначення	870

При складанні фінансової звітності важливу роль відіграють Примітки до неї, в яких обов'язково повинна наводитися наступна інформація про запаси (див. рис. 2.4).

<i>Інформація, яка обов'язково наводиться у Примітках до річної фінансової звітності</i>	
1	Методи оцінки запасів
2	Балансова (облікова) вартість запасів у розрізі окремих класифікаційних груп
3	Балансова (облікова) вартість запасів, які відображені за чистою вартістю реалізації
4	Балансова (облікова) вартість запасів, переданих у переробку, на комісію, в заставу
5	Сума збільшення чистої вартості реалізації, за якою проведена уцінка запасів відповідно до НП(С)БО 9 "Запаси"

Рис. 2.4. Розкриття інформації про оцінку запасів у примітках до річної фінансової звітності

Прямі матеріальні витрати відображаються у статистичній звітності 1-підприємство „Звіт про основні показники господарської діяльності підприємства”. У Декларації з ПДВ наводяться суми податкового кредиту та зобов'язань від придбання та реалізації ТМЦ, що є підставою для визначення суми до бюджету.

У разі коли балансова вартість таких запасів на кінець звітного періоду перевищує їх балансову вартість на початок того ж звітного періоду, різниця включається до складу валових доходів у тому ж звітному періоді.

2.4. Шляхи вдосконалення обліку виробничих запасів

Головною передумовою успішного здійснення виробничого процесу як основної ланки діяльності господарського суб'єкта є наявність та раціональне використання запасів.

Запропонуємо удосконалення обліку запасів на ТОВ «BIBA ТОП ГРУП»:

1) створення графіків документообігу з обліку запасів і доведення до виконавців їх функцій при створенні і перевірці первинного документа;

2) видача розпорядчої документації особам, що відповідають за здійснення тієї або іншої господарської операції, і мають право підпису первинних документів;

3) здійснення контролю з боку працівників бухгалтерії за правильністю оформлення первинної документації з обліку запасів

4) Проведення своєчасної інвентаризацій, контрольних та вибіркового перевірок, які мають велике значення у збереженні матеріалів.

5) Збільшити на підприємстві складські приміщення, оснащених ваговими та вимірювальними приладами, мірною тарою та іншими пристосуваннями.

6) удосконалення методико-організаційних основ обліку запасів, а також їх контролю;

7) розробка системи автоматизації обліково-аналітичних робіт в управлінні запасами.

Для забезпечення ефективної діяльності на ТОВ «ВІВА ТОП ГРУП» було запропоновано розподілення субрахунку 201 “Сировина і матеріали” на два аналітичних рахунка (рис. 2.5).

Рис. 2.5. Аналітичні рахунки до субрахунку 201 “Сировина і матеріали” для цілей бухгалтерського обліку

Джерело: розроблено автором

Даний поділ був зумовлений перш за все тим, що дане підприємство використовує запаси і для потреб виробництва, і для продажу. І для полегшення роботи, був впроваджений даний розподіл. Це дасть змогу підприємству здійснювати контроль за наявністю та руху запасів в розрізі аналітики для забезпечення безперервності процесу виробництва. Наприклад,

на рахунку 201.1 “Сировина і матеріали основного призначення” дане підприємство буде відображати ту сировину і матеріали, які входять до складу готової продукції, а на рахунку 201.2 “Сировина і матеріали допоміжного призначення” буде відображати запаси, які забезпечують процес виробництва, а саме: каталізатори, мастильні матеріали, труби, тощо.

Поліпшенню ресурсопостачання сприяє впорядкування первинної документації, широке впровадження типових уніфікованих форм, підвищення рівня автоматизації обліково-обчислювальних робіт, забезпечення строгого порядку приймання, зберігання й витрат сировини, матеріалів, комплектуючих виробів тощо.

Для своєчасного відображення господарських операцій в регістрах бухгалтерського обліку на ТОВ«ВІВА ТОП ГРУП» розроблений графік руху документів з обліку матеріалів до бухгалтерії підприємства для відповідного їх оформлення (табл. 2.7).

Таблиця 2.7

Графік надходження до бухгалтерії первинних документів з обліку матеріалів

Назва первинного документа	Відповідальний за прийняття	Служба яка приймає документ і перевіряє правильність заповнення реквізитів		Кому видається
		Служба	Реквізити	
Прибутковий ордер	Завідувач складом, МВО.	Відділ матеріально-технічного забезпечення	Найменування пва, оплата, дата, наявність підписів, місця печатки.	Обчислювальний центр
Накладна вимога	Завідувач складом			Обчислювальний центр
Рахунок постачальника	Касир			Завскладом
Лімітно-забірна картка	Завідувач складом			Обчислювальний центр

Джерело: розроблено автором

Проаналізувавши табл. 2.7 можна зробити наступний висновок. Що даний графік на підприємстві був розроблений з метою полегшення роботи підприємства, а також дозволяє здійснювати безперервний контроль, щодо кількості поставлених на дане підприємство матеріалів, відповідальних за це осіб.

Запаси, які надходять на підприємство, приймаються за кількістю і якістю. Якщо фактична наявність поставлених матеріалів відповідає угоді та супровідним документам (накладні ф.М-11 прийомні акти ф. М-7, товарно-транспортні накладні ф. М-6), їх оприбуткування здійснюється за документами постачальника або за прибутковим ордером (ф.М-4). Прибуткові ордери виписуються на кожну партію поставки.

Для забезпечення полегшення роботи на ТОВ «VIVA ТОВ ГРУП» було удосконалено типову форму первинного документа № М-4 “Прибутковий ордер” (рис. 2.6.).

<u>ТОВ «VIVA ТОВ ГРУП»</u> підприємство, організація	Типова форма № М-4
Ідентифікаційний код ЄДРПОУ 	Код за УКУД

ПРИБУТКОВИЙ ОРДЕР № ____

Номер документа	Дата складання	Код виду операції		Склад	Постачальник		Кореспондуючий рахунок		Номер супровідного документа	
					Найменування	код	Рахунок, субрахунок	Код аналітичного рахунку		
Матеріальні цінності				Одиниця виміру		Кількість		Номер паспорта	Ціна	Сума
Найменування, сорт	Номенклатура	Основний	Допоміжний	Код	Найменування	За документом	Прийнято фактично			

Рис. 2.6. Удосконалена форма первинного документа прибутковий ордер (типова форма № М-4)

Джерело: розроблено автором

Даний документ був удосконалений для того, що дане підприємство у своїй діяльності використовує досить значний асортимент матеріалів. Тому, для полегшення роботи не тільки завідувачів складу, але й бухгалтерів в даному документі було запропоновано ведення нових граф “основний” і “допоміжний”. Тобто, дивлячись на даний документ бухгалтер чи завідувач

складу буде бачити, який саме матеріал прийшов і на які цілі він буде використаний (основне чи допоміжне виробництво). Це також дасть змогу здійснювати більш ефективний контроль за відпуском сировини і матеріалів у виробництво, а також для відображення на рахунках бухгалтерського обліку і при складанні в кінці звітної періоду балансу.

Необхідно також впроваджувати ефективні форми попереднього й поточного контролю за дотриманням норм запасів і витратами матеріальних ресурсів, приділяти більше уваги підвищенню вірогідності оперативного обліку руху напівфабрикатів, комплектуючих виробів, деталей і вузлів у виробництві. Дані бухгалтерського обліку повинні містити інформацію для знаходження резервів зниження собівартості продукції в частині раціонального використання матеріалів, зниження норм витрат, забезпечення належного зберігання [29].

Щоб уникнути помилок і порушень при зборі та реєстрації оперативних фактів про виробничі запаси, що підлягають обліку, доцільно розробити детальні інструкції конкретним виконавцям (у вигляді посадових інструкцій, виписок з графіків документообігу) про порядок і терміни реєстрації даних, а також використовувати систему заохочень і покарань за виконання своїх обов'язків виконавцями. Проведення контрольних заходів (ревізії, звірки, інвентаризації) знижують ризик неефективної системи збору і реєстрації оперативного факту.

Таким чином, реалізація перелічених напрямів удосконалення обліку запасів вітчизняними підприємствами призведе до значного підвищення результативності їх фінансово-економічної діяльності, дозволить налагодити більш дієвий і менш трудомісткий облік, контроль за наявністю, рухом і використанням запасів, а також досягти їх економії.

Висновки до розділу 2

1. Організація бухгалтерського обліку запасів на ТОВ «ВІВА ТОП ГРУП» - це система методів, способів та заходів, які забезпечують оптимальне функціонування такого обліку та подальший його розвиток. Така організація полягає в цілеспрямованому впорядкуванні й удосконаленні механізму, структури та процесів бухгалтерського обліку запасів.

2. Основними питаннями, що підлягають відображенню в обліковій політиці в частині запасів є:

- забезпечення єдиного підходу до організації та методики ведення облікового процесу запасів на підприємстві ;
- періодичності проведення контролю за правильністю відображення в системі бухгалтерського обліку запасів;
- наданні об'єктивної та повної інформації управлінському персоналу в частині запасів виробництва;
- визначенні відповідальності за порушення норм трудового та цивільно-правового законодавства.

Вважаємо врегулювання даних аспектів на рівні підприємства є обов'язковим особливо для ТОВ «ВІВА ТОП ГРУП», оскільки запаси є одним із найголовніших показників ефективної діяльності підприємства.

3. На підприємстві застосовуються бухгалтерські рахунки. Їх суть полягає в систематизації та накопиченні інформації, що міститься в первинних документах, які передбачені для ведення бухгалтерського обліку, та відображенні цих даних на рахунках бухгалтерського обліку і в звітності.

4. Первісна вартість придбаних виробничих запасів визначається за собівартістю відповідно до НП(с)БО 9 «Запаси». Первісна вартість запасів, що використовуються безпосередньо у виробництві, визначається відповідно до НП(с)БО 16 «Витрати». Якщо запаси використовуються у виробництві та продаються або іншим чином вибувають, вони оцінюються за методом ФІФО.

5. Існує три способи формування виробничих запасів підприємства: придбання його у якості юридичної особи за готівку, отримання його у вигляді внеску до статутного капіталу або на основі безоплатного надання у користування. Для кожного способу існують свої процедури документального оформлення операцій, що здійснюються в компанії, та відображення інформації в податковому та бухгалтерському обліку.

6. Для поліпшення обліку запасів на ТОВ «BIBA ТОП ГРУП» запропоновані наступні дії:

- створення графіків документообігу з обліку запасів і доведення до виконавців їх функцій при створенні і перевірці первинного документа;
- видача розпорядчої документації особам, що відповідають за здійснення тієї або іншої господарської операції, і мають право підпису первинних документів;
- здійснення контролю з боку працівників бухгалтерії за правильністю оформлення первинної документації з обліку запасів
- проведення своєчасної інвентаризацій, контрольних та вибіркових перевірок, які мають велике значення у збереженні матеріалів.
- розробка системи автоматизації обліково-аналітичних робіт в управлінні запасами.

7. За результатами дослідження розроблений графік документообігу. Він дасть змогу здійснювати контроль за рухом виробничих запасів з одного складу на інший, а також показує матеріально відповідальних осіб, які здійснювали приймання чи відпуск матеріалів. Також запропоновані рекомендації з удосконалення первинного документа. Дане удосконалення було зумовлене тим, що на підприємстві використовується розподіл сировини і матеріалів на дві групи. Аналізуючи даний документ бухгалтер чи матеріально відповідальна особа буде бачити надходження того чи іншого виду матеріалу.

РОЗДІЛ 3. ОРГАНІЗАЦІЯ ТА МЕТОДИКА АНАЛІЗУ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ «ТОВ «ВІВА ТОП ГРУП»

3.1. Організація аналізу виробничих запасів на підприємстві

Встановлено, що базові теоретичні положення стосовно проведення економічного аналізу запасів на виробництві (завдання, ціль, об'єкти, суб'єкти, операції) повністю підпорядковуються цілям управління виробничими запасами суб'єкта господарювання та стилю керівництва, узгоджуються із рухом інформаційних потоків підприємства, визначаються взаємодією центрів відповідальності, рівнем кваліфікації користувачів інформації. При цьому обов'язково враховується економічна та матеріальна природа запасів, їх здатність переносити вартість на готову продукцію в межах певного циклу виробництва.

Основну мету системи управління виробничими запасами на виробництві вбачають в оптимізації величини витрат, які пов'язані з купівлею, зберіганням і відпуском виробничих запасів. Для забезпечення ефективного рівня управління, на підприємствах необхідно вводити цілий комплекс дій, зокрема розширювати аналітичну роботу. Акцент аналітичної роботи на сучасних підприємствах перенесено на перспективні завдання управління: аналітичне передбачення, прогнозування, планування, бюджетування.

Метою аналізу є виявлення тенденцій про стан, рух і ефективність витрачання запасів, реальних резервів зниження собівартості продукції та витрат підприємства для прийняття економічно обґрунтованих управлінських рішень.

Об'єктами аналізу стану, руху і ефективності використання запасів підприємства є: 1) матеріальні витрати як окремий елемент затрат; 2) матеріальні витрати на 1 гривню продукції – матеріалоемність; 3) запаси в асортиментному розрізі; 4) запаси за центрами відповідальності.

Аналіз виробничих запасів набуває особливого значення при обґрунтуванні відповідних рішень з урахуванням минулих тенденцій, поточного стану та можливостей прогнозування напрямів розвитку підприємства у майбутньому. Саме потреби управління зумовили необхідність розроблення відповідних методичних положень економічного аналізу запасів. Основними завданнями аналізу виробничих запасів підприємства є:

1. визначення структури асортименту виробничих запасів;
2. встановлення динаміки стану та руху виробничих запасів за центрами відповідальності та за групами;
3. оцінка динаміки витрачання виробничих запасів за напрямками здійснення господарських операцій;
4. оцінка рівня ефективності використання виробничих запасів;
5. виявлення внутрішньовиробничих резервів економії витрачання матеріальних ресурсів і розробка конкретних заходів щодо їх впровадження у практичну діяльність.

«Під час аналізу запасів на підприємстві, насамперед, треба оцінити фактичну наявність запасів на аналізованому підприємстві, проаналізувати структуру та динаміку запасів» [1, с. 178].

Показники структури виробничих запасів дають можливість побачити відсоткове співвідношення окремого матеріального ресурсу до всієї сукупності запасів на підприємстві. Під час аналізу динаміки можна побачити, на скільки збільшився або ж таки зменшився той чи інший вид виробничого запасу порівняно з попереднім періодом або за декілька звітних періодів.

При аналізі запасів визначають забезпеченість підприємства матеріальними ресурсами. Планування потреб у виробничих ресурсах здійснюється на основі попередніх результатів використання запасів на виробництві, на ремонт та на інші потреби.

Доволі важливим етапом аналізу виробничих запасів є оцінка впливу чинників на зміну показників ефективності використання матеріальних ресурсів у виробництві (матеріаловіддачі чи матеріалоемності).

«Традиційно факторний аналіз матеріалоємності здійснюється на підставі кратної моделі залежності від змін обсягу матеріальних витрат на виробництво продукції та самого обсягу виробництва» [2, с. 123]. При формуванні факторної системи матеріалоємності слід урахувувати чинники, які обумовлюють зміни обсягу виробництва та суми матеріальних витрат.

Ефективне управління запасами за сучасних умов ведення бізнесу потребує науково-обґрунтованого підходу до їх аналізу. Застосування систематизованої методики аналізу виробничих запасів в управлінні дозволить здійснювати всебічну оцінку забезпеченості виробництва матеріальними ресурсами та виявляти потенційні можливості підвищення ефективності їх використання задля забезпечення безперебійного функціонування підприємства, збільшення обсягів виробництва та максимального задоволення потреб споживачів.

Важливою умовою розвитку підприємства й інтенсифікації виробництва продукції є стабільне забезпечення матеріальними ресурсами (матеріальними оборотними активами) та ефективне їх використання. Це зумовлено тим, що вартість матеріальних ресурсів становить значну питому вагу у витратах виробництва продукції, відповідно, економне та раціональне використання сировини, матеріалів, напівфабрикатів чи комплектуючих виробів сприяє поліпшенню фінансового стану підприємства.

Для здійснення цілеспрямованої діяльності в будь-якій галузі перш за все необхідно визначити певні обмеження або конкретизації щодо її проведення. Потрібно вибрати предмет діяльності, визначити об'єкти, вивченням яких ця діяльність буде обмежена. Для цього необхідно сформулювати мету діяльності і розробити перелік завдань, вирішення яких сприятиме досягненню поставленої мети, потрібно також обрати методи та способи цих рішень.

«Вирішення задач аналізу багато в чому залежить від якісного інформаційного забезпечення» [17, с. 155].

«Під інформаційним забезпеченням розуміють сукупність інформаційних ресурсів (інформаційну базу) і методів їх організації, необхідних і придатних для реалізації аналітичних та управлінських процедур, які забезпечують господарсько – фінансову діяльність підприємства. Визначення кола інформаційних матеріалів, їх підбір та підготовка до використання в процесі аналітичних досліджень - важливий фактор якісного проведення аналізу» [20, с. 229].

До організації інформаційного забезпечення аналізу висувають ряд вимог, серед яких варто виділити достовірність, аналітичність, оперативність, суттєвість, неперервність, раціональність інформації. Їх характеристика наведена в табл. 3.1.

Таблиця 3.1

Вимоги до інформаційного забезпечення аналізу виробничих запасів

№ з/п	Вимоги до інформації	Характеристика
1	2	3
1.	Ефективність	Мінімум затрат на збирання, обробку, зберігання та використання даних
2.	Об'єктивність	Інформація повинна адекватно відповідати дійсному стану справ, бути достовірною
3.	Повнота	Необхідно володіти інформацією за всіма об'єктами, показниками
4.	Оперативність	Інформація для проведення аналізу в будь-який момент повинна бути готовою для використання
5.	Єдність	Інформація може надходити з різних джерел, тому необхідно усунути відокремленість та дублювання джерел інформації
6.	Порівнянність	Інформація повинна бути порівняна з показників плану та минулих років
7.	Перспективність	Для аналізу потрібна прогнозна інформація з урахуванням можливої перспективи регулювання господарського процесу
8.	Достовірність	Інформація не повинна містити помилок та перекозень, які можуть негативно вплинути на результати аналізу

Джерелами інформації для потреб аналізу виробничих запасів на підприємстві є плани економічного та соціального розвитку, фінансовий план, бізнес-план, фінансова та податкова звітність, результати маркетингових

досліджень. Організаційна модель аналізу визначається загальною концепцією управління, економічною системою та методикою аналізу.

Питання організації аналізу на підприємстві належить до компетенції його власників або уповноважено органу чи посадової особи, відповідно до регламентуючих документів підприємства. Організаційно – інформаційну модель аналізу запасів наведено в табл. 3.2.

Таблиця 3.2

Організаційно-інформаційна модель аналізу виробничих запасів

№ з/п	Елементи моделі	Характеристика
1	Мета аналізу	Визначити забезпеченість підприємства різними видами виробничих запасів з погляду конкурентоспроможності його діяльності, пошуку резервів раціонального використання і зниження матеріаломісткості продукції
2	Завдання аналізу	- оцінити порядок розрахунку й обґрунтованості договорів на поставку виробничих запасів; - визначити характер виробничих запасів і зміну їх структури; - перевірити обґрунтованість норм запасів і потребу в запасах; - оцінити рівень ефективності використання виробничих запасів; - виявити внутрішньовиробничі резерви економії виробничих запасів і розробити конкретні заходи із їх використання
3	Об'єкт аналізу	сукупність виробничих запасів підприємства в цілому та за їх видами; фактори, що визначають запаси та ефективність їх використання
4	Інформаційне забезпечення	Планова, нормативно – довідкова, облікова, звітно – статистична
5	Методи обробки економічної інформації	1. економіко-логічні (традиційні) 2. економіко-математичні методи
6	Система показників аналізу	Вартісні та натуральні; об'ємні та питомі; абсолютні та відносні; кількісні та якісні.
7.	Методичні прийоми узагальнення та реалізації результатів аналізу	Після завершення аналізу і отримання кінцевих результатів, потрібно раціонально скористатися вихідними даними для подальшої ефективної діяльності даного підприємства. Розробити варіанти економічно обґрунтованих заходів щодо підвищення фінансово-економічних результатів діяльності підприємства. Прийняти управлінське рішення щодо вибору найкращого варіанту збільшення ефективності використання виробничих запасів

Розроблена організаційно-інформаційна модель висвітлює завдання стосовно аналізу запасів, чітко окреслює межі дослідження та наводить джерела інформаційного забезпечення аналізу виробничих запасів. Більш детальне висвітлення показників, що характеризують запаси підприємства, буде зроблено в питаннях, які стосуються безпосередньо динаміки, структури, забезпечення та ефективності використання запасів

3.2. Аналіз виробничих запасів підприємства

Важливою умовою безперервної роботи підприємства є повна забезпеченість виробничими запасами, сформовані джерела їх покриття. Джерела можуть бути зовнішніми та внутрішніми. До зовнішніх відносяться виробничі запаси, отримані від постачальників згідно з умовами укладених договорів. До внутрішніх джерел належать скорочення відходів, їх повторне використання, самостійне виготовлення напівфабрикатів, впровадження ресурсозберігаючих технологій.

«Реальну потребу у придбанні запасів визначають як різницю між загальною потребою у певному виді запасів і можливістю їх покриття за рахунок внутрішніх джерел. Точність визначення внутрішніх джерел обумовлює об'єктивність розрахунку потреби у зовнішніх джерелах» [58].

Рівень забезпечення потреби ТОВ «ВІВА ТОП ГРУП» за рахунок зовнішніх джерел визначають як відношення величини запасів згідно з укладеними договорами на їх поставку до визначеної потреби, яку можна покрити лише за рахунок зовнішніх джерел. При цьому для оцінки використовують два показники: коефіцієнт забезпечення за планом (відношення величини запасів згідно з укладеними договорами до планової потреби) і коефіцієнт забезпечення фактичний (відношення вартості фактично поставлених запасів до планової потреби). Такий аналіз ТОВ «ВІВА ТОП ГРУП» проводять для кожного виду запасів.

Оцінюють також якість отриманих від постачальників матеріалів,

відповідність їх стандартам, технічним умовам. Якщо відбувається порушення умов договорів, то висувують претензії до постачальників запасів.

На завершальному етапі аналізу здійснюється розробка заходів щодо оптимізації рівня виробничих запасів, покращення механізмів їх зберігання, ліквідації понад нормативних виробничих запасів.

Склад і структура виробничих запасів залежать від галузі, до якої належить ТОВ «ВІВА ТОП ГРУП», виду продукції, яку воно виробляє, та особливостей матеріально-технічного забезпечення. Склад запасів – розподіл їх на окремі групи і види. Структура запасів – кількісне співвідношення між вартістю окремих груп і видів запасів у загальній їх вартості. Структуру запасів ТОВ «ВІВА ТОП ГРУП» наведено в табл.3.3.

Таблиця 3.3

Аналіз складу і структури запасів підприємства за 2023-2025 рр.

Показники запасів	2023		2024		2025		Відхилення 2024/2023		Відхилення 2025/2024	
	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%	(+,-)	%	(+,-)	%
Запаси	14355	2,75	28190	2,96	36655	2,77	13835	96,38	8465	30,03
Товари	508306	97,25	925263	97,04	1288564	7,23	416957	82,03	363301	28,19
Всього запасів	522661	100	953453	100	1325219	100	430792	82,42	371766	38,99

Дані таблиці свідчать про те, що найменшу питому вагу мають запаси: 2,75% у 2023 році, 2,96 % у 2024 році, 2,77 % за 2025 рік. Інші запаси, тобто «Товари» становлять значну частку загальних запасів підприємства. Отже, за результатами проведених розрахунків слідую наступне, що ТОВ «ВІВА ТОП ГРУП» має не досить широку номенклатуру запасів, найбільшу частку матеріальних запасів складають товари, а найменшу – запаси. Це свідчить про те, що товари у виробничому процесі підприємства відіграють більшу роль, ніж запаси.

Проаналізувавши їх структуру за функціональним призначенням можна зробити висновок, що підприємство стало більш економно використовувати матеріальні запаси.

Результати аналізу забезпечення річної потреби ТОВ «ВІВА ТОП ГРУП» виробничими запасами подано в таблиці 3.4.

Таблиця 3.4

**Рівень забезпечення ТОВ «ВІВА ТОП ГРУП» виробничими
запасами**

Вид матеріалу	Планова потреба, тонн	Необхідність покриття потреби за рахунок	Укладено договорів з постачальниками матеріалів, тонн	Рівень забезпечення договорами потреби з зовнішніх джерел, % (гр. 5 : гр. 4 * 100)	Надійшли матеріали від постачальників, тонн	Рівень виконання договорів, % (гр. 7:гр.5*100)	Фактичний рівень покриття потреби підприємства з зовнішніх джерел, %
		зовнішніх джерел, тонн					
1	2	3	4	5	6	7	8
Шарові з'єднання	51	43,35	43,35	100	51	117,65	117,65
Бензин	100,7	95,66	94,65	98,94	96	101,42	97,03
Дизельне паливо	148,4	126,59	123,58	97,62	144,4	116,84	114,06
Масла моторні	17,4	11,8	10,5	88,98	11,4	108,57	96,61
Масла трансмісійні	0,9	0,6	0,7	116,67	0,62	88,57	103,33
Лист оцинкований	1018	967,1	967,1	100	1018	105,26	105,26
Сталь сортова	1213	1152,3	1152,3	100	1132,8	98,31	98,31
Прокат алюмінієвий	100	95	94	98,95	92	97,87	96,84
Поліетилен	206	195,7	195,7	100	206	105,26	105,26
Розчинник	607	576,65	576,65	100	528	91,56	91,56

Аналізуючи дані по ТОВ «ВІВА ТОП ГРУП» можна сказати, що на підприємстві розроблялася планова потреба матеріалів. При цьому використовуються зовнішні джерела покриття потреб.

Аналіз забезпечення основними матеріалами свідчить, що для всіх видів потреби покриваються за рахунок зовнішніх джерел. Укладені договори не повністю покривають потребу підприємства в основних матеріалах. Згідно

з укладеними договорами потреба у маслі моторному забезпечена поставками лише на 88,98%, у бензині – на 98,94 %, у дизельному паливі – на 97,62 %, у прокаті алюмінієвому – на 98,95 %. Фактично за такими позиціями спостерігалось недовиконання умов договорів: масла трансмісійні на 11,43 % (100 – 88,57), сталь сортова на 1,69 % (100 – 98,31), прокат алюмінієвий на 2,13 % (100 – 97,87) і розчинник на 8,44 % (100 – 91,56). Причина цих негараздів – нестабільний стан економіки нашої країни та зарубіжних країн.

Порівняння фактичного надходження матеріалів і потреби, які покриваються за рахунок зовнішніх джерел, виявило, що надходження матеріалів від постачальників спостерігались незначні відхилення. Щоб забезпечити виробництво матеріалами, ТОВ «BIBA ТОВ ГРУП» уклало договори на відповідні суми поставки різних видів матеріалів. Запаси здебільшого надходять на ТОВ «BIBA ТОВ ГРУП» через певні проміжки часу, а споживаються у виробничому процесі щоденно. Матеріальні ресурси, які вже надійшли на підприємство, але ще не оброблялися або не використовувалися (сировина, основні і допоміжні матеріали, куповані напівфабрикати, комплектуючі вироби, паливо, тара, запасні частини, малоцінні та швидкозношувані предмети) і призначені для виробництва продукції, виконання робіт, надання послуг, обслуговування виробництва і адміністративних потреб, обліковують як запаси.

Від забезпечення підприємства виробничими запасами значною мірою залежить ритмічність випуску продукції. Водночас їх розміри мають бути оптимальними, тому що вкладені в них кошти тимчасово вибувають з обороту.

Аналізуючи запаси, треба враховувати метод їх оцінки.

У процесі аналізу перевіряють відповідність фактичної величини запасів найважливіших видів сировини і матеріалів нормативним. З цією метою на основі даних про фактичну наявність матеріалів у натуральному обчисленні та середньодобове їх витрачання визначають фактичну забезпеченість матеріалами в днях і порівнюють її з нормативною.

У тих випадках, коли кількість найменувань сировини та матеріалів

велика і вони надходять від багатьох постачальників, що заважає розраховувати норму за окремими її елементами (доставка, прийом, зберігання тощо), норму визначають у середньому за всіма матеріалами відповідно до фактичних даних про вартість їх витрат у звітному році та величину їх середнього залишку.

Найважливішими показниками, які характеризують інтенсивність використання запасів ТОВ «ВІВА ТОП ГРУП», є коефіцієнт оборотності, коефіцієнт закріплення і тривалість одного обороту.

Коефіцієнт оборотності запасів ($k_{оз}$) вказує, скільки разів у середньому поповнювалися запаси підприємства протягом звітного періоду. Його визначають за формулою 3.1:

$$k_{оз} = \frac{\text{ЧД}}{\bar{З}_з}, \text{ або } k_{оз} = \frac{\text{СПР}}{\bar{З}_з}, \quad (3.1)$$

де $\bar{З}_з$ – середні залишки запасів за звітний період, грн.;

ЧД – чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг);

СПР – собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг).

Показником, оберненим до швидкості обороту, є коефіцієнт закріплення запасів (k_z), який обчислюють за формулою 3.2:

$$k_z = \frac{\bar{З}_з}{\text{ЧД}}, \text{ або } k_z = \frac{\bar{З}_з}{\text{СПР}}. \quad (3.2)$$

Він характеризує вартість матеріальних ресурсів, яка припадає на одну гривню чистого доходу або собівартості реалізованої продукції. Позитивною тенденцією вважається зменшення цього показника щодо попередніх періодів.

Важливою характеристикою ефективного використання запасів є тривалість (період) обороту запасів ($\text{Ч}_{оз}$). Вона визначається за формулою 3.3:

$$\text{Ч}_{оз} = \frac{T}{k_{оз}}, \quad (3.3)$$

де T – кількість днів, за які обчислюється оборотність (при цьому вважається, що місяць дорівнює 30 дням, квартал - 90, півріччя - 180 і рік - 360).

Показник ($\text{Ч}_{\text{оз}}$) показує час, протягом якого запаси трансформуються в кошти. Зменшення значення ($\text{Ч}_{\text{оз}}$) на кінець звітної періоду порівняно з його значенням на початок вважається позитивним, якщо це не перешкоджає нормальному процесу виробництва, не загрожує дефіцитом матеріальних ресурсів.[71] Величина показників інтенсивності використання запасів (3.1 – 3.3), розрахована на основі собівартості реалізованої продукції, точніше відображає властивий запасам оборот. Результати аналізу інтенсивності використання запасів ТОВ «ВІВА ТОП ГРУП» наведено в таблиці 3.5.

Таблиця 3.5

Динаміка оборотності запасів ТОВ «ВІВА ТОП ГРУП» за 2023-2025 рр.

Показники	2023	2024	2025	Відхилення 2024/2023	Відхилення 2025/2024
	тис. грн.	тис. грн.	тис. грн.	(+,-)	(+,-)
Собівартість реалізованої продукції, тис. грн.	3348505	9085053	12920750	5736548	3835697
Середньорічний залишок запасів, тис. грн.	13649	21272,5	32422,5	7623,5	11150
Коефіцієнт оборотності запасів	245,33	427,08	398,51	181,75	-28,57
Коефіцієнт закріплення запасів	0,004	0,002	0,003	0,002	0,001
Тривалість обороту запасів, днів	1,47	0,84	0,90	-0,63	0,06

Аналіз інтенсивності використання запасів ТОВ «ВІВА ТОП ГРУП» свідчить, що швидкість обороту матеріальних ресурсів прискорилась у 2024 р. порівняно з 2023 р., а в 2025 уповільнилась порівняно з минулим роком. Коефіцієнт оборотності запасів у 2025 році зменшився на 28,57.

Зменшення коефіцієнта закріплення запасів з 0,02 до 0,01 свідчить про підвищення ефективності використання запасів, що припадають на одну гривню собівартості реалізованої продукції.

Тривалість обороту запасів збільшилась на 0,06 днів, тобто у минулому році матеріали трансформувались у кошти за 0,84 дня, а в звітному – за 0,90 дня. Це пов'язано зі зменшенням величини запасів за аналізований період. Отже, аналіз стану і використання запасів є особливо актуальним для оцінки оптимальності величини запасів, оскільки від цього залежить ефективна діяльність підприємства.

3.3. Удосконалення аналізу виробничих запасів підприємства

«Однією з основних передумов результативного функціонування підприємства є ефективне аналітичне забезпечення системи управління. Аналіз відіграє важливу роль як в оперативному, так і в стратегічному управлінні. Відомо безліч прийомів і способів аналізу, які можуть бути застосовані для вирішення завдань управління запасами» [36, с. 46].

Аналіз фінансової підсистеми підприємства припускає комплексну оцінку діяльності всіх аспектів його діяльності, заходи щодо поліпшення фінансового стану припускають вироблення рекомендацій, що стосуються всіх сторін виробничо-господарської діяльності підприємства, включаючи виробничу, маркетингову, і власне фінансову підсистему.

Головною передумовою стійкого фінансового стану підприємства є ритмічний випуск і реалізація високоякісної продукції. Зазвичай, чим вищі показники обсягу виробництва і реалізації продукції, робіт, послуг і нижча їх собівартість, тим вища прибутковість підприємства, що позитивно впливає на його фінансовий стан. Зниження собівартості продукції дозволяє підприємству бути конкурентоспроможним на ринку збуту.

Вдосконалення управління діяльністю ТОВ «ВІВА ТОП ГРУП»
припускає:

- серйозну постановку маркетингової діяльності підприємства по глибокому і всебічному дослідженню ринків збуту по реалізації продукції.
- регулювання фінансової функції як в операційній, інвестиційній, фінансової діяльності з використання сучасних методик керування фінансами;
- ліквідації всіх технологічних недоліків (придбання оптимальної кількості необхідного устаткування та обладнання);
- упровадження максимально гнучкої системи ціноутворення, пристосованої до потреб ринків.

Відомим і незаперечним фактом є те, що сировинні, матеріальні і паливно-енергетичні ресурси є найважливішою складовою національного багатства держави. Тому у комплексі заходів по створенню системи бухгалтерського обліку особлива роль відводиться формуванню повної і достовірної інформації про наявність, рух і використання матеріальних ресурсів на підприємстві. Крім того, перехід до ринкових відносин, поєднаний із змінами в економічному секторі, вимагає альтернативних підходів до вирішення питань методики і організації обліку матеріальних ресурсів.

Аналітичну роботу на підприємстві мають право проводити всі служби наприклад: служба головного механіка - аналізувати стан ремонтів і витрати на них; служба головного енергетика - перевіряти витрати на енергію; планово-економічний відділ - проводити комплексні аналітичні роботи, організовувати аналітичну роботу і контролювати виконання її результатів.

Створення в автоматизованій системі управління підприємством окремої підсистеми аналізу є найбільш прогресивною формою організації аналітичної роботи. Завдання такої підсистеми - одержувати своєчасно всю необхідну інформацію, оперативно опрацьовувати її в потрібних для кожної функціональної підсистеми розрізах і бути сполучною ланкою, яка узгоджує роботу окремих підсистем для досягнення спільної мети. Ця підсистема має включати всі аналітичні завдання, потрібні для інших функціональних

підсистем. Завдяки використанню такої підсистеми значно підвищується аналітичність інформації, вихідні дані розробляються у вигляді таблиць, графіків, діаграм, тобто в наочних формах, які полегшують використання їх в процесі виконання необхідних завдань.

На останньому етапі аналізу ефективності використання матеріальних запасів необхідно встановити можливості подальшого зниження норм витрат матеріалів і матеріальних витрат, невикористаних у звітному році.

Вивчення конкретних умов виробничо-господарської діяльності аналізуючого підприємства дозволяє зробити висновки про те, що такі можливості на підприємстві є.

Також, маються всі умови для впровадження у виробничий процес нових промислово-технічних заходів по вдосконаленню виробництва, яке б дало можливість знизити витрачання матеріалів, палива, запасних частин та малоцінних та швидкозношуваних предметів.

В практиці роботи підприємства об'єктивність та повнота підрахунку резервів залежить від цілеспрямованості їх пошуку, яка визначається структурою затрат на виробництво. Резервами росту об'єму продукції(робіт, послуг)можуть бути – покращення плану матеріально – технічного забезпечення, підвищення ефективності використання палива, запасних частин і малоцінних та швидкозношуваних предметів, зменшення матеріаломісткості продукції по затратам палива, запасних частин, МШП, та поліпшення запасів, удосконалення організації та методики аналізу запасів наведено в рис. 3.1.

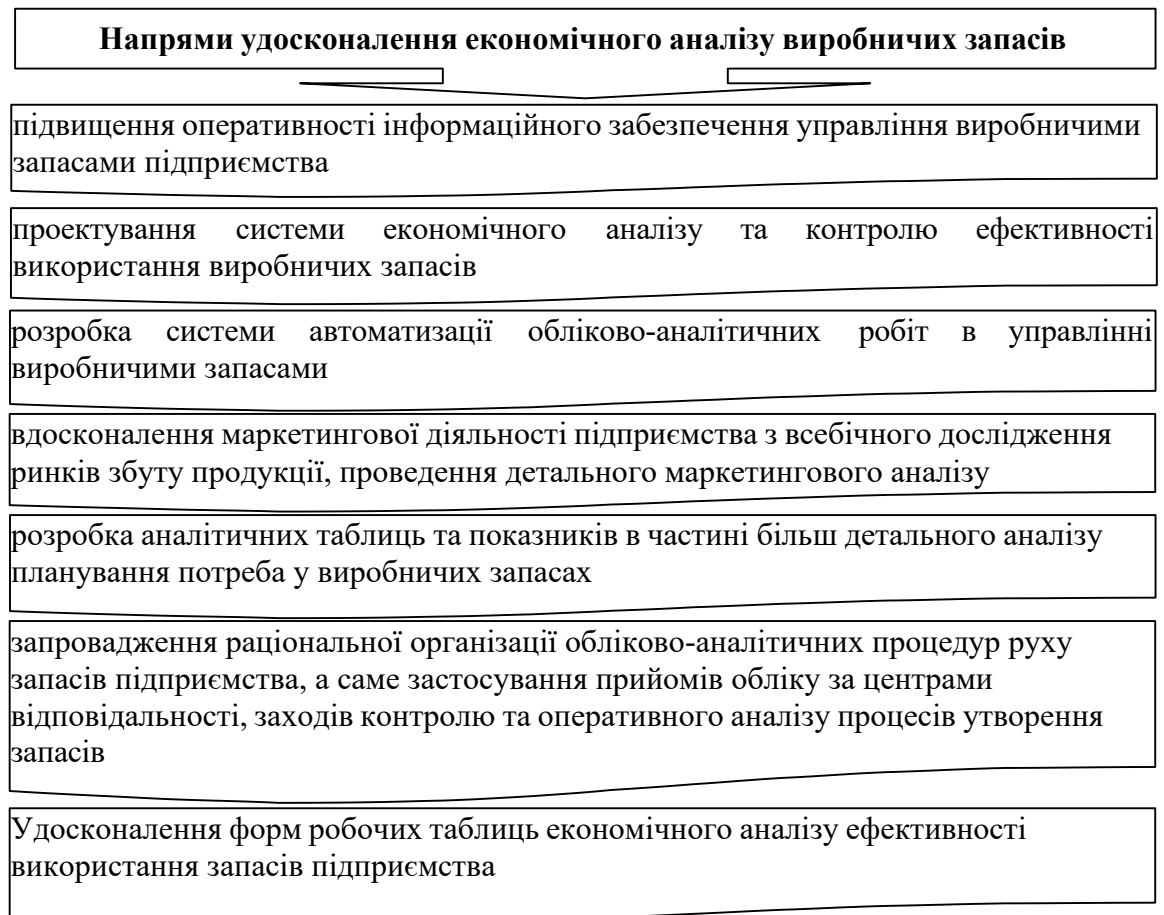

Рис. 3.1. Напрями удосконалення організації та методики аналізу виробничих запасів на ТОВ «ВІВА ТОП ГРУП»

Отже, узагальнення результатів аналізу є дуже важливим етапом роботи, так як на цій стадії роблять відповідні висновки та приймають управлінські рішення щодо надходження, збереження та використання матеріалів, палива, запасних частин, малоцінних та швидкозношуваних предметів. Постійний аналіз виробничих запасів дає можливість запобігти негативних тенденцій тих факторів, які можуть завадити виконувати основні завдання підприємства. Від оптимальності виробничих запасів залежать усі кінцеві результати діяльності підприємства. В умовах ринку необхідно здійснювати розрахунок потреби в матеріалах, аналізувати інтенсивність і ефективність використання запасів для того, щоб досягнути високого рівня виробництва та не допустити його спаду.

Висновки до розділу 3

1. Аналітичне дослідження виробничих запасів підприємства передбачає попередження ризиків та пошуку альтернатив внутрішніх можливостей раціонального використання виробничих ресурсів для сталого розвитку виробничих можливостей, зниження собівартості та зростання прибутковості виробництва.

2. За умов ринкової економіки господарчим суб'єктом надані широкі права і можливості у реалізації своїх економічних інтересів, вибору способів організації виробництва, збуту продукції. При цьому підприємства виходять із власних ресурсних можливостей з врахуванням широкого спектру факторів, які впливають на ефективність використання виробничого потенціалу. Економічний аналіз обов'язково повинен передувати прийняттю науково обґрунтованих управлінських рішень. Аналіз має не лише виявити помилки, а й розкрити можливості подальшого підвищення ефективності використання майнового потенціалу підприємства. За цих умов зростає важливість проведення своєчасного економічного аналізу забезпеченості, динаміки та ефективності використання виробничих запасів підприємства.

3. Для підвищення рівня аналізу використання матеріальних ресурсів в процесі виробництва, перш за все, необхідно чітко визначити мету аналізу та завдання, що сприяють її досягненню. Аналіз раціонального використання матеріальних ресурсів має вирішити питання про дійсний стан з використанням матеріальних ресурсів. Мета аналізу показників використання виробничих запасів полягає в зниженні частки матеріальних витрат в собівартості продукції. Основними завданнями аналізу виробничих запасів є оцінка забезпечення підприємства окремими їх видами, пошук резервів раціонального використання запасів та дослідження впливу наявності та ефективності використання виробничих запасів на результати діяльності підприємства.

4. Аналіз інтенсивності використання виробничих запасів ТОВ «BIBA

ТОП ГРУП» свідчить, що швидкість обороту матеріальних ресурсів прискорилаь у 2024 р. порівняно з 2023 р., а в 2025 уповільнилась порівняно з минулим роком. Коефіцієнт оборотності запасів у 2025 році зменшився на 28,57. Зменшення коефіцієнта закріплення запасів з 0,02 до 0,01 свідчить про підвищення ефективності використання запасів, що припадають на одну гривню собівартості реалізованої продукції. Тривалість обороту запасів збільшилась на 0,06 днів, тобто у минулому році матеріали трансформувались у кошти за 0,84 дня, а в звітному – за 0,90 дня. Це пов'язано зі зменшенням величини запасів за аналізований період.

5. Ефективне управління запасами за сучасних умов ведення бізнесу потребує науково обґрунтованого підходу до їх аналізу. Застосування систематизованої методики аналізу виробничих запасів в управлінні ними дозволить здійснювати всебічну оцінку забезпеченості виробництва матеріальними ресурсами та виявляти потенційні можливості підвищення ефективності їх використання задля забезпечення стабільного функціонування підприємства, збільшення обсягів виробництва та максимального задоволення потреб споживачів.

6. За результатами дослідження запропоновано напрями удосконалення організації та методики аналізу виробничих запасів на ТОВ «BIBA ТОП ГРУП», використання яких забезпечить покращення зворотного зв'язку між системою аналізу та системою управління підприємством. Слід мати на увазі, що впровадження комп'ютерних програм для аналізу виробничих запасів можна вважати поліпшенням цієї діяльності лише в тому випадку, якщо в результаті впровадження підвищиться ефективність і якість обліку та економічного аналізу в цілому на підприємстві.

РОЗДІЛ 4. ОРГАНІЗАЦІЯ ТА МЕТОДИКА АУДИТУ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ ПІДПРИЄМСТВА

4.1. Організація аудиту виробничих запасів на підприємстві

Відповідно до чинного законодавства «аудит фінансової звітності - аудиторська послуга з перевірки даних бухгалтерського обліку і показників фінансової звітності та/або консолідованої фінансової звітності юридичної особи або представництва іноземного суб'єкта господарювання, або іншого суб'єкта, який подає фінансову звітність та консолідовану фінансову звітність групи, з метою висловлення незалежної думки аудитора про її відповідність в усіх суттєвих аспектах вимогам національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку, міжнародних стандартів фінансової звітності або іншим вимогам» [46].

Мета аудиту запасів полягає у підтвердженні правильності та законності здійснених господарських операцій щодо виробничих запасів та правильності відображення їх в обліку, оцінка рівня дотримання підприємством вимог НП(С)БО 9 "Запаси" та НП(С)БО 16 "Витрати".

Предметом аудиту запасів виступає сукупність господарських операцій з надходження та руху виробничих запасів, їх вибуттям, а також сукупність відносин, які формуються при здійсненні даних бізнес-процесів.

Об'єктами аудиту запасів є:

1) Елементи облікової політики (НП(С)БО, якими керується підприємство при веденні обліку запасів; номенклатура робочих бухгалтерських рахунків, а також аналітичні рахунки з обліку виробничих запасів; перелік витрат, що не включаються до первісної вартості запасів; порядок відображення в обліку запасів, що не принесуть підприємству економічної вигоди в майбутньому; метод оцінювання та списання виробничих запасів; порядок визначення первісної вартості запасів, виготовлених власними силами);

- 2) Операції з облікового відображення виробничих запасів;
- 3) показники фінансової та податкової звітності, реєстрів обліку.
- 4) інформація про порушення ведення в обліку, нестачі, зловживання.

Для здійснення аудиту аудиторська фірма повинна отримати від замовника (клієнта) письмове звернення у вигляді листа-запиту.

У листі-запиті обов'язково мають бути відображені:

- мета аудиту (аудиторської перевірки);
- масштаб (період) перевірки;
- форма надання звіту за перевіркою;
- місце та терміни проведення аудиту;
- умови оплати за виконані роботи (надані послуги);
- участь замовника у перевірці та його відповідальність тощо.

Аудиторська фірма вивчає лист-запит, узгоджує умови завдання аудиту. Форма та зміст листа-зобов'язання з аудиту можуть змінюватися для кожного суб'єкта господарювання. Інформація, наведена аудитором у листі-зобов'язанні з аудиту, може ґрунтуватись на МСА 200 [30].

Лист-зобов'язання може містити таке:

- уточнення обсягу аудиту, включаючи посилання на застосовне законодавство, нормативні акти, етичні та інші стандарти професійних організацій, яких дотримується аудитор;
- форму будь-якого іншого повідомлення результатів завдання з аудиту;
- домовленість стосовно планування та виконання аудиту, включаючи склад аудиторської групи;
- очікування, що персонал надасть письмові запевнення;
- згоду персоналу вчасно надавати аудитору будь яку інформацію, щоб він мав змогу завершити аудит відповідно до запропонованого графіка;

- згоду персоналу інформувати аудитора про факти діяльності та про які персоналу може стати відомо протягом періоду з дати аудиторського звіту до дати оприлюднення фінансової звітності;
- основу для обчислення гонорарів та будь-які домовленості про виставлення рахунків;
- прохання до персоналу підтвердити отримання листа-зобов'язання з аудиту та дати згоду на умови завдання, наведені в ньому;

Приклад листа зобов'язання з аудиту наведено в Додаток 3.

Основним документом, який засвідчує факт досягнення домовленості між замовником та виконавцем про проведення аудиторської перевірки є договір на проведення аудиту. Він документально засвідчує, що сторони дійшли згоди з усіх пунктів, обумовлених у ньому. Для того щоб уникнути неправильного розуміння сторонами взятих на себе обов'язків, умов їх виконання та прийнятого розміру відповідальності, необхідно максимально ясно обумовити у договорі всі суттєві аспекти взаємовідносин, які виникають у зв'язку з його укладанням.

Одним із перших етапів проведення аудиторської перевірки є планування. Норми та рекомендації щодо планування аудиту визначені Міжнародним стандартом аудиту 300 «Планування аудиту фінансової звітності», 315 «Ідентифікація та оцінка ризиків суттєвих викривлень через розуміння суб'єкта господарювання і його середовища», 320 «Суттєвість при плануванні та проведенні аудиту», 450 «Оцінювання викривлень виявлених під час аудиту» та іншими нормативно-правовими актами.

Метою планування аудиту є привернення уваги аудитора до найважливіших напрямків аудиту, виявлення проблем, які слід перевірити найретельніше. В плані аудиторської перевірки аудитор зазначає ті об'єкти та процедури, які будуть застосовані при перевірці того чи іншого об'єкту аудиту. У програмі аудиту види, зміст та час проведення запланованих аудиторських процедур повинні збігатися із загальним планом проведення аудиту. До аудиторської програми включається також перелік об'єктів аудиту

за його напрямками, а також час, що його необхідно витратити на кожен напрямок аудиту або аудиторську процедуру.

При перевірці й оцінці внутрішнього контролю операцій з виробничими запасами застосовують тест, приклад яких представлено у Додатку И.

Основними етапами аудиторської перевірки в процесі здійснення аудиту запасів на ТОВ «ВІВА ТОП ГРУП» є:

1. Організаційна стадія – на даній стадії аудитор ознайомлюється з бізнесом клієнта, продивляється яким чином на підприємстві організовано облік. На даному етапі аудиторської перевірки складається аудиторський договір між клієнтом-замовником аудиту та аудитором.

2. Підготовча стадія – формування аудиторської групи, розробляється план і програма аудиту.

3. Методична стадія – перевіряється і вивчається, досліджується стан обліку, його правильність ведення і відповідність чинному законодавству. На даному етапі аудитор застосовує аудиторські процедури.

4. Результативна – здійснюється узагальнення виявлених відхилень в звіті незалежного аудитора.

Неабияку увагу, на початковому етапі аудиторської перевірки, аудитор має приділити визначенню аудиторського ризику. Аудиторський ризик полягає в тому, що аудитор може висловити неадекватну думку у тих випадках, коли в документах бухгалтерської звітності існують суттєві перекручення, іншими словами за неправильно підготовленою звітністю буде представлено аудиторський висновок без зауважень.

Модель аудиторського ризику можна представити так:

$$AR = IR \otimes CR \otimes DR \quad (4.1)$$

де AR – аудиторський ризик;

IR – властивий ризик;

CR – ризик контролю;

DR – ризик невиявлення помилок [9, с. 205].

Модель аудиторського ризику по-різному використовується на практиці. Деякі аудитори здійснюють кількісну оцінку значень складових цієї формули. Крім кількісної оцінки ризику застосовується також більш обережний підхід: компоненти ризику визначаються як “низький”, “середній” та “високий”.

Також аудитор має оцінити поріг суттєвості. «Суттєвість залежить від величини суми статті або значущості помилки, допущеної за певних обставин у зв'язку з пропуском або неправильним відображенням. Тобто, суттєвість скоріше виступає порогом або критерієм відсікання, а не основною якісною характеристикою, яка має бути притаманною інформації, щоб вона стала корисною. В основному поріг суттєвості аудитори визначають виходячи із абсолютного показника (валюти балансу чи чистого прибутку) помноженого на певний відсоток. Даний показник суттєвості дає можливість аудитору допуститися помилки до цього порогу» [50, с.112].

Так між суттєвістю й аудиторським ризиком є зворотний зв'язок тобто, чим вищий рівень суттєвості, тим нижчий аудиторський ризик, і навпаки. Аудитор ураховує зворотній зв'язок між суттєвістю й аудиторським ризиком при визначенні характеру, розрахунку часу та обсягу аудиторських процедур. Так, наприклад, якщо після планування конкретних аудиторських процедур аудитор визначає, що прийнятний рівень суттєвості нижчий, аудиторський ризик підвищується. Аудитор компенсує це: знижуючи оцінений ризик контролю, якщо це можливо, і підтверджуючи знижений рівень за допомогою проведення розширених або додаткових тестів контролю; знижуючи ризик не виявлення помилки шляхом зміни характеру, розрахунку часу та обсягу запланованих процедур по суті.

4.2. Методика аудиту виробничих запасів

Вибір методичних засад проведення аудиту виробничих запасів базується на професійному судженні аудитора, результатах оцінки аудиторського ризику та розрахованого рівня суттєвості. Методика аудиту виробничих запасів передбачає вибір аудитором сукупності методів, прийомів та процедур, які дозволять провести аудит системно, в найбільш доцільній послідовності.

Серед методів аудиту слід виокремити такі дві групи: загальнонаукові методи дослідження; спеціальні методи дослідження. До загальнонаукових методів дослідження відносяться аналіз та синтез, індукція та дедукція, конкретизація, аналогія, системний аналіз, спостереження й експеримент, ідеалізація і формалізація, гіпотеза й аналогія, вимірювання та обчислення, опитування і порівняння тощо. До спеціальних методів аудиту належать: органолептичні, розрахунково-аналітичні, документальні та узагальнення і реалізація результатів аудиту.

При здійсненні аудиту виробничих запасів аудитор використовує спеціальні методи і прийоми – арифметична перевірка, тестування, опитування, документальна перевірка, аналітичні процедури, анкетування.

Джерелами інформації для аудиту виробничих запасів на ТОВ «BIBA ТОП ГРУП» є наказ про облікову політику, первинні документи з обліку запасів (акт списання запасів, акт про приймання матеріалів, лімітно-забірна картка, картка складського обліку матеріалів, відомість обліку залишків матеріалів на складі, матеріальний звіт, рахунок фактура, товарно-транспортна накладна, акт закупки запасів, акт про брак, відомість про брак та ніші); облікові реєстри та фінансова звітність.

Послідовність проведення методики аудиту виробничих запасів можна зобразити наступною схемою (рис.4.1).

Рис.4.1 Послідовність проведення аудиту виробничих запасів

Джерело: розроблено автором

Заключним етапом аудиторської перевірки операцій з виробничими запасами є узагальнення результатів аудиторської перевірки та розробка рекомендації керівництву підприємства щодо повноти, достовірності та законності відображення інформації про виробничі запаси. Зібрані докази відображають у робочих документах аудитора і використовують на етапі

узагальнення в результаті аудиторської перевірки та складання звіту незалежного аудитора.

Звіт незалежного аудитора – це офіційний документ, який складається відповідно до вимог МСА і містить чітко сформульовану у письмовому вигляді думку аудитора щодо достовірності фінансової звітності у цілому, сформовану на основі отриманих аудиторських доказів, і розрахований на широке коло користувачів.

Публікація звіту незалежного аудитора є свідченням того, що фінансова звітність як в цілому, так і в усіх деталях відповідає чинному законодавству, методології ведення бухгалтерського обліку, яка визначена внутрішнім регламентом облікової політики і є достовірною. Він є основним комунікаційним каналом між аудитором і користувачем.

Основні принципи, за якими складається аудиторський висновок, регламентуються МСА 700 «Формулювання думки та складання звіту щодо фінансової звітності», МСА 705 «Модифікації думки у звіті незалежного аудитора», МСА 706 «Пояснювальні параграфи та параграфи з інших питань у звіті незалежного аудитора».

- ✓ Аудиторський звіт повинен містити такі обов'язкові елементи:
- ✓ Заголовок «Звіт незалежного аудитора» для того, щоб можна було відрізнити аудиторський звіт від інших звітів, складених іншими особами (наприклад, посадовими особами суб'єкта господарювання, радою директорів тощо), а також, що аудитором дотримані всі належні вимоги професійної етики, які стосуються незалежності;
- ✓ адресат – замовник перевірки відповідно до умов домовленості про аудит. Аудиторський звіт може бути адресований також акціонерам або раді директорів економічного суб'єкта;
- ✓ вступний параграф, в якому вказується суб'єкт, фінансова звітність якого перевіряється; перелік перевіреної фінансової звітності із зазначенням звітного періоду та її складу; посилання та стислий виклад облікової політики та іншу пояснювальну інформацію;

✓ відповідальність управлінського персоналу за фінансову звітність, де зазначається, що управлінський персонал і ті, кого наділено найвищими повноваженнями несуть відповідальність за надану інформацію і фінансову звітність, а також за створення і підтримання системи внутрішнього контролю, яка відповідає вимогам підготовки достовірності фінансової звітності, яка не містить суттєвих викривлень, що є наслідком як шахрайства, так і помилок.

✓ відповідальність аудитора. У цьому параграфі зазначається, що відповідальністю аудитора є висловлення думки щодо фінансової звітності на основі результатів аудиту; зазначається, що аудит проводився відповідно до МСА, це надає користувачам інформацію, що аудитори дотримуються етичних вимог, а планування і виконання аудиту здійснено для отримання обґрунтованої впевненості в тому, що фінансова звітність не містить суттєвих викривлень;

✓ параграф у якому висловлено думку аудитора про фінансову звітність у формі позитивного твердження. Він називається «Висловлення думки». У ньому чітко висловлюється думка про достовірність і об'єктивність фінансової звітності, а також вказується, що фінансова звітність підготовлена відповідно до основ фінансової звітності і законодавчих вимог.

✓ інша відповідальність аудитора щодо звітності. Розглядається відповідальність за надання звітів з інших питань, яка є додатковою по відношенню до відповідальності аудитора в рамках МСА за надання звіту щодо фінансової звітності. Наприклад, від аудитора може вимагатися надати звіт щодо окремих питань, якщо вони привернули його увагу в ході аудиту фінансової звітності, або виконати конкретні додаткові процедури чи висловлення думки з конкретних питань, таких як адекватність облікових записів або ефективність системи внутрішнього контролю суб'єкта господарювання тощо;

✓ підпис аудитора.

✓ дата аудиторського звіту. Дата, яка ставиться у звіті – це дата завершення аудиту, яка звичайно, не збігається з датою фінансової звітності та

датою надання звіту замовнику. Дата звіту інформує користувача, що аудитор розглянув вплив всіх факторів і подій після дати звітності до цієї дати;

- ✓ адреса аудитора – місцезнаходження офісу аудитора.

До звіту незалежноо аудитора додається фінансова звітність, щодо якої висловлюється думка і яка датована, підписана і скріплена печаткою організації-клієнта. Аудиторський звіт і звітність повинні бути зброшуровані в єдиний пакет, сторінки пронумеровані, прошнуровані, опечатані печаткою аудиторської фірми з зазначенням загальної кількості сторінок у пакеті. Аудиторський звіт готується у кількості екземплярів, погоджених з клієнтом, але не менше, ніж по одному екземпляру для аудиторської фірми і клієнта.

Таким чином, вибір типу модифікації аудиторської думки залежить від:

- характеру обставин, які є причиною виселення модифікованої думки;
- судження аудитора щодо ступеня суттєвості і всеохоплюючого наявного і можливого впливу викривлено на фінансову звітність.

МСА 705 встановлює типи модифікації думок:

- Думка із застереженням - надається у тих випадках, коли аудитор доходить висновку, що викривлення, окремо або у сукупності, є суттєвими, але не мають всеохоплюючого характеру для фінансової звітності. Умовно-позитивну думку слід висловлювати так: “за винятком” впливу питання, якого стосується модифікація.

- Негативна думка, надається у тих випадках, коли аудитор не погоджується з інформацією, наведеною у фінансовій звітності, і не має обґрунтовані підстави вважати її недостовірною. При цьому знайдені відхилення, взяті окремо або у сукупності, одночасно мають суттєвий і всеохоплюючий вплив на фінансову звітність і внесення застереження до аудиторського звіту не є достатнім. Параграф із зазначенням обставин розміщується перед параграфом із думкою.

- Відмову від висловлення думки аудитором слід висловити тоді, коли обмеження обсягу настільки суттєве і всеоб’ємне, що аудитор не в змозі

одержати достатні відповідні аудиторські докази, а отже, висловити думку щодо фінансових звітів.

Якщо аудитор висловлює думку, відмінну від немодифікованої, він повинен у висновку чітко описати всі обґрунтовані причини і, по змозі, дати кількісний опис можливого впливу на фінансові звіти. Як правило, цю інформацію наводять в окремому параграфі, який передує висловленню думки або відмові від висловлення думки й може містити посилання на докладнішу інформацію у примітках до фінансових звітів.

Згідно МСА 705 при модифікації думки аудитор повинен додатково до елементів аудиторського звіту, які вимагаються МСА 700, включити до нього параграф з описом причин, що призвели до модифікації. Цей параграф, як було зазначено, наводиться перед параграфом з висловленням думки і може бути позитивний «Підстава для висловлення умовно-позитивної думки», «Підстава для висловлення негативної думки», «Підстава для відмови від висловлення думки».

4.3. Напрями удосконалення організації і методики аудиту виробничих запасів

Аудит є джерелом достовірної інформації, без якого ефективно управління виробничими запасами є неможливим. Аудиторським законодавством передбачено, що аудитор повинен проаналізувати й оцінити інформацію, отриману на підставі аудиторських доказів, для формування звіту незалежного аудитора.

Процес аудиторської перевірки та її результати повинні бути документально оформлені. Аудитор повинен складати робочі документи, які є достатньо повними й детальними для забезпечення загального розуміння аудиторської перевірки. «Робоча документація — це записи, за допомогою яких аудитор фіксує проведені процедури, тести перевірки, отриману інформацію та відповідні висновки за час проведення перевірки» [11].

Згідно з МСА 230 «Аудиторська документація» до робочої документації можуть бути включені всі документи, які, на думку аудитора, містять інформацію, що є важливою при складанні аудиторського висновку. Вона може бути оформлена у вигляді стандартних форм і таблиць на папері, зафіксована на електронних носіях інформації.

Робоча документація аудитора виконує такі функції: допомагає аудитору при плануванні і проведенні аудиту; обґрунтовує твердження в аудиторському висновку та свідчить про відповідність проведених процедур аудиту прийнятим нормативам; полегшує процес керування, нагляду та контролю за якістю проведення аудиторської перевірки; сприяє виробленню методологічного підходу до процесу аудиторської перевірки; допомагає аудиторіві у роботі і містить аудиторські докази, отримані аудитором.

Обсяг робочих документів залежить від професійних суджень аудитора, оскільки документування кожного питання, розглянутого аудитором, не потрібне й не доцільне. Оцінюючи обсяг робочих документів, що їх треба підготувати і зберігати, корисно з'ясувати що було б необхідно надати іншому аудиторіві, в якого немає попереднього досвіду проведення такої аудиторської перевірки, щоб він зрозумів виконану роботу.

Робоча документація аудитора поділяється на постійну (яка повторюється з року в рік) та поточну (стосується фінансово-господарської діяльності підприємства за період, що перевіряється).

При оформленні робочої документації дотримуються таких вимог:

1. На першій сторінці кожного робочого документа вказується назва аудиторської фірми, назва підприємства, що перевіряється, термін перевірки.
2. Кожний документ має назву. Сторінки кожного робочого документа в межах однієї назви нумеруються та проставляється прізвище аудитора, що підготував цей документ.
3. Для прискорення пошуку необхідної документації кожному робочому документу присвоюється код.

З метою удосконалення документального забезпечення аудиту виробничих запасів вважаємо за доцільне використовувати наступну форму робочого документу аудитора (табл. 4.1).

Таблиця 4.1

**Робочий документ аудитора АВЗ-1. Результати аудиту
правильності визначення первісної вартості виробничих запасів**

<i>Найменування виробничого запасу</i>					
Перелік витрат згідно з вимогами НПСБО 9 «Запаси»	За даними підприємства, витрати, які включені до первісної вартості виробничого запасу	За даними аудитора		Відхилення	
	Показник	Сума, грн.	Показник	Сума, грн.	Сума, грн.
Суми, що сплачуються згідно з договором постачальнику (продавцю) за вирахуванням непрямих податків та знижок, наданих постачальником (продавцем)					
Суми ввізного мита;					
Суми непрямих податків у зв'язку з придбанням запасів, які не відшкодовуються підприємству					
Транспортно-заготівельні витрати					
Інші витрати, які безпосередньо пов'язані з придбанням запасів і доведенням їх до стану, в якому вони придатні для використання у запланованих цілях					

Після завершення аудиторської перевірки робочі документи залишаються у аудитора. Термін зберігання робочої документації визначається терміном аудиторської практики і терміном позовної давності (не менше трьох років з моменту надання клієнту аудиторського висновку).

Підсумкова документація аудитора складається з аудиторського звіту (висновку незалежного аудитора), акту приймання передачі аудиторських

робіт та документації, яка передається замовникові. При проведенні аудиторської перевірки може бути складена додаткова підсумкова документація, яка є додатком до аудиторського звіту (висновку незалежного аудитора), якщо в аудиторському висновку є посилання на цей документ або додаватися як самостійний документ

Узагальнюючи викладене вище, можна стверджувати, що аудит забезпечує не тільки перевірку достовірності фінансових показників, а й розробку пропозицій щодо оптимізації господарської діяльності з метою раціоналізації витрат і збільшення прибутку.

Аудиторська практика свідчить, що найчастіше аудитори виявляють такі порушення у бухгалтерському обліку виробничих запасів:

- 1) неповне заповнення реквізитів у первинних документах з обліку виробничих запасів, наявні арифметичні помилки;
- 2) порушення термінів проведення інвентаризацій, формальне відношення працівників до її проведення;
- 3) порушується порядок відшкодування вартості запасів матеріально відповідальними особами, результатом чого є недоотримання сум нанесеного збитку;
- 4) неправильна класифікація виробничих запасів та віднесення деяких об'єктів до складу малоцінних і швидкозношуваних предметів;
- 5) відсутність встановлення чітких норми списання запасів, їх недотримання на практиці та викривлення інформації про запаси у фінансовій звітності.

У зв'язку з цим запропоновані такі напрями вдосконалення аудиту запасів підприємства:

- посилити та удосконалити внутрішню систему контролю за надходженням, зберіганням та списанням запасів за кожним центром витрат та центром відповідальності;
- підвищити ефективність роботи за допомогою комп'ютеризації виконання аудиторських процедур;

- розробити методики складання аудиторських робочих документів, автоматизувати заповнення їх окремих полів;
- за допомогою інформаційних технологій і систем можна автоматизувати як математичні (додавання, віднімання тощо), так і логічні (порівняння, вибірка та інше) дії, що виникають у процесі аудиту.

Використання запропонованих рекомендації дозволить пришвидшити формування робочих документів аудитора в процесі аудиту виробничих запасів, дозволить оптимізувати робочий час аудитора. Впровадження комп'ютеризації забезпечить уникнення помилок та формування повних та достатніх аудиторських доказів для підтвердження висловленої аудитором думки у звіті незалежного аудитора.

Висновки до розділу 4

За результатами проведеного дослідження методики та організації аудиту виробничих запасів зроблені наступні висновки.

1. Визначено мету, завдання та джерела інформації необхідні для аудиту запасів. Крім того розкрито основні етапи аудиторської перевірки у процесі здійснення аудиту на даному підприємстві. Розглянуто модель формування аудиторського ризику, а також визначено рівень суттєвості при аудиті запасів.

2. Основною метою проведення аудиторської перевірки запасів є: встановлення законності, достовірності та доцільності операцій з запасами, правильності їх відображення в обліку. Функції аудиту запасів полягають у сприянні здійсненню контролю всередині підприємства і виконанні захисної ролі, пов'язаної зі зберіганням запасів і отриманням точної інформації. Ціль аудиту запасів полягає в їх зберіганні на всіх етапах руху та раціональному використанні.

3. Для проведення аудиторської перевірки запасів та висловлення об'єктивної думки аудитора щодо об'єкта необхідно значну увагу приділити послідовності виконання аудиторських робіт на всіх етапах аудиторського

процесу. Аудит виробничих запасів набуває особливої ролі, інструментом аудиту запасів є сукупність методів, які забезпечують ефективну діяльність, дають системну оцінку економічності та ефективності обліково-інформаційної моделі, продуктивності та результативності в досягненні цілей. Особливістю аудиту запасів є те, що він вимагає застосування процедур, які повинні відображати специфіку кожного етапу руху запасів.

4. На основі узагальнення сутності аудиту запасів встановлено етапи робіт, яких має дотримуватися аудитор у процесі проведення перевірки: планування аудиту, складовою якого виступають джерела інформації та їхня оцінка, а також попередня оцінка ефективності процедур контролю; розробка підходу до аудиту й підготовка програми аудиту; проведення аудиторських процедур; узагальнення результатів перевірки та формування звіту незалежного аудитора.

5. Основними напрямивдосконалення аудиту виробничих запасів підприємства є розробка робочих документів аудитора за результатами проведених аудиторських процедур (запропоновано форму робочого документу аудитора Робочий документ аудитора АВЗ-1. Результати аудиту правильності визначення первісної вартості виробничих запасів). Також рекомендовано посилити контроль за надходженням, зберіганням та списанням виробничих запасів, підвищити ефективність роботи аудиторів за допомогою комп'ютерної техніки; розробити детальні методики складання аудиторських робочих документів за результатами аудиту виробничих запасів.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

У кваліфікаційній роботі магістра здійснено теоретичне узагальнення та обґрунтовано практичні положення щодо удосконалення методики та організації обліку, аналізу та аудиту виробничих запасів підприємства. За результатами дослідження зроблено такі висновки:

1. За результатами дослідження економічного змісту поняття «виробничі запаси» зроблено висновок про відсутність єдності думок авторів. У зв'язку з цим запропоновано під дефініцією «виробничі запаси» розуміти предмети праці, які використовуються у процесі виробничої діяльності і споживаються цим виробництвом протягом одного операційного (виробничого) циклу, після завершення якого цілком переносять свою вартість на вартість кінцевого продукту. Використання запропонованого визначення дозволяє встановити особливості виробничих запасів як об'єкта бухгалтерського обліку.

2. Наявність розгалуженого переліку ознак класифікації виробничих запасів, ототожнення різних видів запасів у межах різних класифікаційних ознак зумовили необхідність систематизації видів виробничих запасів. За результатами дослідження запропоновано узагальнену класифікацію виробничих запасів, яка є основою для розробка аналітичного обліку виробничих запасів на ТОВ «BIBA ТОП ГРУП».

3. За результатами дослідження різних літературних джерел встановлено та систематизовано перелік проблемних питань, які досліджені в частині облікового відображення та аудиту виробничих запасів. Серед проблемних питань виокремлені наступні: необхідність удосконалення та розширення аналітичного обліку запасів, удосконалення первинних документів, методів та процедур аудиту виробничих запасів.

4. Основними нормативними документами, що регламентують бухгалтерський облік операцій запасів є закон України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні», Господарський кодекс України, Цивільний кодекс України, Податковий кодекс України, НП(С)БО 9 «Запаси».

На законодавчому рівні врегульовані питання визнання запасів активами та їх первісна оцінка, методи їх оцінки при вибутті, особливості оцінки запасів на дату балансу.

5. Основною метою створення та діяльності ТОВ «ВІВА ТОП ГРУП» є задоволення потреб юридичних та фізичних осіб в виконаних роботах і наданих послугах, продукції, залучення українських та іноземних фізичних та юридичних осіб до спільної діяльності по насиченню ринку високоякісною продукцією, послугами та підвищення конкурентоспроможності підприємства на внутрішньому та зовнішньому ринку. Протягом 2023-2025 років динаміка розвитку підприємства ТОВ «ВІВА ТОП ГРУП» є позитивною, що свідчить про задовільний фінансовий стан підприємства.

6. Організація бухгалтерського обліку виробничих запасів на ТОВ «ВІВА ТОП ГРУП» врегульована в наказі про облікову політику. Враховуючи наявність варіативних положень щодо ведення бухгалтерського обліку виробничих запасів, систематизовані ключові елементи облікової політики виробничих запасів, які повинні бути передбачені в наказі про облікову політику. Зазначені елементи дозволять впорядкувати та встановити єдині правила на підприємстві щодо оцінки та формування вартості виробничих запасів, їх облікового відображення та представлення інформації у фінансовій звітності підприємства.

7. Для поліпшення методичних положень облікового відображення виробничих запасів на ТОВ «ВІВА ТОП ГРУП» запропоновані наступні рекомендації:

- розроблений графік документообігу документів з обліку виробничих запасів, який дасть змогу здійснювати контроль за рухом виробничих запасів з одного складу на інший, а також показує матеріально відповідальних осіб, які здійснювали приймання чи відпуск матеріалів;

- запропоновано рекомендації з розширення аналітичного обліку виробничих запасів та удосконалення форми первинного документу (прибутковий ордер (форма м-4);

- введення більш ефективних форми контролю за дотриманням норм запасів та їх витратами, а також приділити додаткову увагу оперативному обліку руху комплектуючих, напівфабрикатів, деталей та вузлів, необхідних для виробництва;

- розробка системи автоматизації обліково-аналітичних робіт в управлінні запасами.

8. Для підвищення рівня ефективності економічного аналізу використання виробничих запасів ресурсів в процесі виробництва, визначено мету аналізу та завдання, що сприяють її досягненню. Аналіз раціонального використання матеріальних ресурсів має вирішити питання про дійсний стан з використанням матеріальних ресурсів. Аналіз інтенсивності використання запасів ТОВ «ВІВА ТОП ГРУП» свідчить, що швидкість обороту матеріальних ресурсів прискорила у 2024 р. порівняно з 2023 р., а в 2025 уповільнилась порівняно з минулим роком.

9. Дослідження економічного аналізу стану та ефективності використання виробничих запасів дозволило встановити, що застосування систематизованої методики аналізу виробничих запасів в управлінні ними дозволить здійснювати всебічну оцінку забезпеченості виробництва матеріальними ресурсами та виявляти потенційні можливості підвищення ефективності їх використання задля забезпечення стабільного функціонування підприємства, збільшення обсягів виробництва та максимального задоволення потреб споживачів.

10. З метою удосконалення прикладних аспектів економічного аналізу запропоновано напрями удосконалення організації та методики аналізу виробничих запасів на ТОВ «ВІВА ТОП ГРУП», використання яких забезпечить покращення зворотного зв'язку між системою аналізу та системою управління підприємством.

11. В результаті дослідження було систематизовано та уточнено мету та завдання, етапи аудиту виробничих запасів, що дало змогу визначити методи

аудиту та процедури, які слід застосовувати аудитором в процесі виконання аудиторського завдання.

12. Запропоновано форму робочого документа аудитора з питань перевірки формування первісної вартості виробничих запасів, використання якого дозволить систематизувати та узагальнити результати та аудиторські докази з питань перевірки виробничих запасів. В подальшому саме використання інформації із зазначеного робочого документа дозволить висловити обґрунтовану аудиторську думку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Аналіз господарської діяльності: навч. посіб. / за заг. ред.. І.В. Сіленко, Т. Д. Косової. К. :«Центр учбової літератури», 2021. 384с.
2. Аналіз господарської діяльності: теорія та практикум. Навчальний посібник / Н.Ю. Єршова, О.В. Портна. Львів, «Магнолія 2006», 2024. 309 с.
3. Аудит: підручник (в двох частинах) / Грушко В.І. та ін., 4-те вид. доп. і перероб. К. : Видавництво Ліра-К, 2019. 324 с.
4. Бегун С. Особливості визнання та оцінки виробничих запасів. Економічний часопис Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. 2015. № 3. С. 74-79.
5. Безлепкіна О., Янковська В. Теоретичні засади обліку надходження виробничих запасів підприємства в сучасних умовах господарювання. UNIVERSUM. 2025. № (15). С. 19–25. URL: <https://archive.liga.science/index.php/universum/article/view/1508>
6. Безсонова А. О., Маренич Т. Г. Напрями вдосконалення документування руху виробничих запасів. Вісник студентського наукового товариства. 2021. Вип. 1. С. 3-7.
7. Беляєва Л.А., Пеняк Ю.С., Ментей О.С. Аналітичне забезпечення системи управління виробничими запасами. Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії і практики: зб. наук. пр. Київ : ФІНТЕХАЛЬЯНС, 2018. Вип. 1(24). С. 71-79.
8. Бойчик І. М., Харів П. С., Хопчан М. І. Економіка підприємств: навч. посіб. Львів: «Сполом», 2012. 212 с.
9. Брадул О. М., Шепелюк В. А, Ільїна С. Б., Юнацький М. О., Хорошенюк А. П., Брадул Т. В. Аудит: підручник (в двох частинах), 4-те вид. доп. і перероб. Київ : Видавництво Ліра-К, 2019. 324 с.
10. Бурлан С. А. Бухгалтерський облік (загальна теорія) : навч. посіб. Миколаїв : Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2018. 272 с.

11. Буряк М.П. Проведення аудиту виробничих запасів підчас воєнного стану. Економіка та суспільство. 2025. Вип. 74. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/5997>
12. Буряк П., Шот А. Облік запасів підприємства: навч. посіб. Львів. ЛДФЕІ, 2003. 88 с.
13. Верига Ю., Ватуля І., Левченко З. Звітність підприємств: підручник. Центр навчальної літератури, 2019. 776 с.
14. Височан О.С., Височан, О.О., Коркішко В.І. Інвентаризація запасів в умовах війни. Таврійський науковий вісник. Серія: Економіка. 2024. Вип. 20. С. 182-189.
15. Гончарук С., Бойко О. Сучасний стан та напрямки вдосконалення обліку виробничих запасів за національними і міжнародними стандартами. Молодий вчений. 2023. № 7 (119). С. 74-78.
16. Гордієнко Н. І., Харламова О. В., Мізік Ю. І., Конопліна О. О. Аудит: методика і організація: навч. посіб. Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. 2-ге вид., перероб. і доп. Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2017. 319с.
17. Грицаєнко Г.І., Грицаєнко М. І. Аналіз господарської діяльності : навч. посіб. Мелітополь : Люкс. 2021. 260 с.
18. Дерій В.А. Організація обліку та податкове планування: навч. посіб.: Тернопіль: ЗУНУ, 2022. 185 с.
19. Економічний аналіз : Навч. посіб. за ред. Н. А. Волкової. Одеса : ОНЕУ, 2015. 310 с.
20. Економічний аналіз: теорія і практика : навч.-метод. посібник / А. В. Рибчук, О. А. Ковенська, Н. М. Антофій, В. І. Покотилова. Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2020. 220 с.
21. Іванчук Н. В. Звітність підприємств : навчальний посібник. Острог : Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2021. 208 с.
22. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і

організацій Наказ Міністерства фінансів України 30.11.1999 № 291. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99#Text>

23. Іщенко Я.П. Фінансовий облік I: підручник / Я.П. Іщенко, О.А. Подолянчук, Н.І. Коваль. Вінниця: Видавництво ФОП Кушнір Ю. В. 2020. 496 с.

24. Кононенко В.А., Цупаленко Ж.П. Облік виробничих запасів: сучасний стан та напрямки вдосконалення. Науковий вісник Херсонського державного університету. 2016. №(16 (1)). С. 147-151

25. Крупельницька І. Г.Звітність підприємств: навч. посіб. : рек. МОН молодьспорту України для студ. ВНЗ. Київ : Центр учбової літератури, 2020. 231 с.

26. Крупка Я.Д. Фінансовий облік. Частина 1: підручник. Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2024. 368 с.

27. Левицька С.О., Лебедзевич Я.В., Осадча О.О. Звітність підприємств : навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2019. 240 с.

28. Лопатіна В. В. Економічна сутність виробничих запасів. Серія : Економіка. 2012. Т. 189, Вип. 177. С. 67-71.

29. Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку запасів: Наказ Мінфіну України від 10.02.2007 р. №2. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0002201-07#Text>

30. Міжнародні стандарти контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг: видання 2020 року. Частина 1. URL: https://www.apob.org.ua/wp-content/uploads/2024/04/Ukr_IAASB_HB_2020-Part_%D0%86.pdf

31. Муравський В.В. Комп'ютерно-комунікаційна форма обліку: монографія. Тернопіль : ТНЕУ, 2018. 486 с.

32. Назаренко І.М., Місюрів О.В. Аудит виробничих запасів: особливості, ключові аспекти та послідовність перевірки. Економіка і суспільство. 2018. Вип. 19. С. 1312 – 1318.

33. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1

“Загальні вимоги до фінансової звітності” затверджено наказом Міністерства фінансів № 73 від 07.02.2003 р. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13>

34. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати»: Наказ Міністерства фінансів України від 31.12.99 р. № 318. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00#Text>

35. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси»: Наказ Міністерства фінансів України від 20.10.99 р. № 246. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0751-99#Text>

36. Паршин Ю. І., Паршина О. А. Основи економічного аналізу: навч. посіб. Дніпро : ФОП Дробязко С.І., 2020. 180 с.

37. Петрик О.А. Аудит : підручник. Київ : КНЕУ, 2015. 498 с.

38. Плиса В. Й., Плиса З. П. Бухгалтерський облік: підручник. 2-ге вид., випр. і доп. Львів: Видавництво ННБК «АТБ», 2020. 440 с.

39. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>

40. Подмешальська Ю. В., Зайберт Є. К. Облік виробничих запасів. Ефективна економіка. 2018. № 3. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=6273>

41. Подмешальська Ю.В., Понякіна К.Ю. Облік та аудит виробничих витрат на підприємстві. Інвестиції: практика та досвід. 2020. № 23. С. 64-70

42. Подмешальська Ю.В., Скирдова О.А. Бухгалтерський облік та управлінський облік виробничих запасів. Інвестиції: практика та досвід. 2021. № 21. С. 93-99

43. Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань: Наказ Міністерства фінансів України № 879 від 02.09.2014. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1365-14#Text>

44. Польова Т. В., Охрей Т.С. Методично-організаційні особливості обліку виробничих запасів підприємств. Економічний простір. 2020. вип. 160. С. 124-128.

45. Правдюк Н.Л., Коваль Л.В., Коваль О.В. Облікова політика підприємств: навчальний посібник. Київ:, «Центр учбової літератури»., 2020. 647 с.

46. Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність: Закон України № 2258-VIII від 21.12.2017 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2258-19>

47. Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні : Закон України від 16.07.1999 № 996–XIV (із змінами і доповненнями). URL : <http://www.rada.gov.ua>

48. Проскуріна Н. М. Процедурне забезпечення аудиту. Теорія та практика : монографія. К. : Інформ.-аналіт. агенство, 2011. 739 с.

49. Пшенична А.Ж. Аудит : навч. посіб. К.: Центр учбової літератури, 2008. 320 с.

50. Рязанова Н.О. Аудит : навч.-метод. посіб. Старобільськ: ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка», 2021. 234 с.

51. Садовська І. Б. Бухгалтерський облік: навч. посіб. / К. : Центр учбової літератури, 2013. 688 с.

52. Скаско О. І., Костецька Ю.Р. Методика аудиту виробничих запасів підприємства. Вісник Львівського торговельно-економічного університету. Економічні науки. 2022. № 70. С. 89 – 93.

53. Степаненко О. І. Виробничі запаси: їх економічна природа та роль в господарській діяльності підприємства. Науковий вісник Ужгородського національного університету. 2023. Вип. 47. С. 108–114.

54. Сук Л.А. Фінансовий облік: основи організації: навчальний посібник. Львів: Сполом, 2024. 356 с.

55. Ткаченко С.О., Шендрик К.А. Вивчення методики проведення аудиту виробничих запасів на підприємстві. Економіка та суспільство. 2023. Вип. 53. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/2656>

56. Фінансовий облік і звітність : навчальний посібник / укладачі : С. І.

Мельник, І. М. Горбан, Н. С. Марушко. Львів Львівський державний університет внутрішніх справ, 2022. 388 с.

57. Хомяк Р.Л. Фінансовий облік: методичний посібник для бакалаврів. Тернопіль: Економічна думка, 2024. 289 с.

58. Черниш С.С. Економічний аналіз: навч. посіб. Київ: Центр учб. літ., 2019. 312 с.

59. Шевченко Л.Я., Мулява В.Р. Сутність виробничих запасів, проблеми обліку та напрями його вдосконалення на підприємстві. Економіка, управління та адміністрування. 2022. № 4(102). С. 72-76.

60. Шепель Т. Організація обліку виробничих запасів та основні напрями його вдосконалення на підприємстві. Сталий розвиток економіки. 2025. Вип. 1 (52). С. 121-127.

61. Школьніков І. Проблеми та напрями вдосконалення організації та ведення обліку виробничих запасів на підприємстві у сучасному світі. UNIVERSUM. 2025 (17). С. 43-47. URL: <https://archive.liga.science/index.php/universum/article/view/1631>

62. Шостаківська Н.М. Аудит : Курс лекцій. Тернопіль: ТНТУ імені Івана Пулюя, 2 Звітність підприємств : навч. посіб. / В.П. Пантелєєв, О.А. Юрченко, Г.М. Курило, К.В. Безверхий ; за заг. ред. д.е н., проф. В.П. Пантелєєва. Київ : ДП «Інформ. аналіт . агент-ство», 2017. 432 с.

63. Юркова І. Економічна сутність виробничих запасів та напрями їх дослідження. Економічний аналіз. 2012. № 11, ч. 4. С. 301–304.

ДОДАТКИ

Додаток А

Визначення сутності запасів як економічної категорії в різних наукових джерелах

№ з/п	Автор (джерело)	Поняття
1	Коноплицький В.А., Філіна Г.І.	Виробничі запаси – об’єм запасів матеріальних ресурсів, що забезпечує безперервність виробничого процесу.
2	Бутинець Ф.Ф.	Виробничі запаси – це активи, які використовуються для подальшого продажу, споживання під час виробництва продукції, виконання робіт і надання послуг, а також управління підприємством.
3	Безруких П.С., Івашкевич В.Б., Кондратов Н.П.	Виробничі запаси – це частина виробництва, які використовуються у виробництві продукції, надання послуг, призначених для продажу.
4	Грабова Н.Н., Добровский В.Н.	Виробничі запаси – це сировина, матеріали, комплектуючі вироби, паливо та інші, з яких здійснюється виробництво продукції.
5	Качалин В.В.	Виробничі запаси – придбані самостійно виготовлені вироби, які підлягають подальшій переробці на підприємстві.
6	Огійчук М.Ф.	Виробничі запаси – це необхідна умова підтримання виробництва сільськогосподарської продукції на певному рівні, це постійна наявність оборотних активів у матеріальній формі.
7	Гарбузов В.Ф.	Виробничі запаси – це різні матеріальні елементи виробництва, які використовуються в якості предметів праці у виробничому та іншому господарському процесі.

Додаток Б

ТОВ «VIVA ТОП ГРУП»

ЗАТВЕРДЖУЮ

_____Директор

ПОСАДОВА ІНСТРУКЦІЯ БУХГАЛТЕРА

1. Загальні положення.

1.1. Бухгалтер відноситься до категорії фахівців, приймається і звільняється з роботи наказом директора підприємства за представленням головного бухгалтера.

1.2. На посаду бухгалтера призначається особа, що має вищу професійну (економічну) освіту та стаж роботи на посаді бухгалтера не менше 1 року.

1.3. Бухгалтер підпорядковується головному бухгалтеру та керівнику підприємства.

1.4. У своїй діяльності бухгалтер керується:

- законодавчими та нормативними документами, що регулюють
- питання бухгалтерського обліку та звітності;
- методичними матеріалами, що стосуються відповідних питань;
- статутом підприємства;
- правилами трудового розпорядку;
- наказами та розпорядженнями директора підприємства
- (безпосереднього керівника);
- діючою посадовою інструкцією.

1.5. Бухгалтер повинен знати:

- законодавчі акти, постанови, розпорядження, накази, керівні, методичні та нормативні матеріали з організації бухгалтерського обліку майна, зобов'язань і господарських операцій та складання звітності;
- форми та методи бухгалтерського обліку на підприємстві;
- план та кореспонденцію рахунків;
- організацію документообігу по ділянках бухгалтерського обліку;
- порядок документального оформлення та відображення на рахунках бухгалтерського обліку операцій, пов'язаних з рухом основних засобів, товарно-матеріальних цінностей та грошових коштів;
- методику економічного аналізу фінансово-господарської діяльності підприємства; правила експлуатації обчислювальної техніки; економіку, організацію праці та управління; ринкові методи господарювання; законодавство про працю; правила та норми охорони праці;

1.6. При відсутності бухгалтера його обов'язки виконує у встановленому порядку заступник, що призначається, який несе повну відповідальність за їх належне виконання.

2. Функції.

2.1. Облік товарних операцій на підприємстві.

3. Посадові обов'язки.

Для виконання покладених на нього функцій бухгалтер підприємства зобов'язаний:

3.1. Брати участь в розробці і здійсненні заходів, направлених на дотримання фінансової дисципліни.

3.2. Здійснювати прийом і контроль первинної документації по обліку товарних операцій.

3.3. Підготовлювати дані відповідно обліку товарів, для складання звітності, слідкує за збереженням бухгалтерських документів і оформляє їх відповідно з встановленим порядком.

3.4. Підготовлювати дані з обліку зовнішньоекономічної діяльності з закордонними партнерами.

3.5. Здійснювати розрахунок ціни на ТМЦ, одержані по ВМД із закордонних держав.

3.6. Згідно з закріпленою дільницею облікових робіт, готує інформацію для прийняття управлінських рішень, допомагає менеджеру у виконанні ними функцій планування контролю, організації та мотивації.

4. Права.

Бухгалтер має право:

4.1. Знайомитися з проектами рішень керівництва підприємства, що стосуються його діяльності.

4.2. Вносити на розгляд керівництва пропозиції з удосконалення роботи пов'язаної з обов'язками, передбаченими діючою інструкцією.

4.3. Отримувати від керівників структурних підрозділів, фахівців інформацію та документи, необхідні для виконання своїх посадових обов'язків.

4.4. Вимагати від керівництва підприємства сприяння у виконанні своїх посадових обов'язків і прав.

5. Відповідальність.

Бухгалтер несе відповідальність:

5.1. За невиконання (неналежне виконання) своїх посадових обов'язків, передбачених даною посадовою інструкцією, в межах, визначених чинним трудовим законодавством України.

5.2. За здійсненні в процесі своєї діяльності правопорушення - в межах, визначених чинним адміністративним, кримінальним та цивільним законодавством України.

5.3. За нанесення матеріальної шкоди - в межах, визначених чинним трудовим, кримінальним та цивільним законодавством України.

Додаток В

Первинні документи з надходження виробничих запасів

<i>№ форма</i>	<i>Назва форми</i>	<i>Призначення документу</i>
1	2	3
М-1	Журнал обліку надходження вантажів	Застосовується для реєстрації транспортних документів, пов'язаних з отриманням вантажів з залізниць, водних шляхів та оприбуткуванням їх на склад підприємства. Призначений для контролю за надходженням та оприбуткуванням запасів та запису даних про оплату рахунку, відмову від акцепту тощо
М-2	Довіреність	Призначено для оформлення права окремої посадової особи виступати довіреною особою підприємства при отриманні запасів
М-3	Прибутковий ордер	Призначений для оприбуткування матеріалів, які надійшли на підприємство від постачальників або з переробки. Заповнюється при відсутності якісних та кількісних розбіжностей з документами постачальника, а також при оприбуткуванні запасів з переробки. Використовується для оперативного обліку на складах, аналітичного та синтетичного обліку надходження запасів
М-5 М-6	Товарно-транспортна накладна	Призначена для обліку поставок запасів та розрахунків за їх перевезення автомобільним транспортом. Використовується для кількісного та якісного обліку запасів
М-7	Акт про приймання матеріалів	Застосовується для оформлення приймання запасів, що мають кількісні та якісні розбіжності з даними супроводжуючих документів постачальника, а також при прийманні запасів, що надійшли без документів
М-10	Акт-вимога на заміну (додатковий відпуск) матеріалів	Заповнюється при разовому відпуску запасів для виробничих потреб
М-12	Накладна на внутрішнє переміщення матеріалів	Застосовується для обліку руху матеріалів всередині підприємства. Використовується для оперативного обліку на складах, аналітичного і синтетичного обліку руху запасів в бухгалтерії
М-13	Реєстр приймання-здачі документів	Оформлюється приймання-передача первинних документів. Складається в одному примірнику матеріально відповідальною особою і передається до бухгалтерії підприємства разом з первинними документами і необхідними додатками
М-14	Відомість обліку залишків матеріалів на складі	Складається на основі матеріальних звітів МВО і показує рух матеріальних цінностей на складі за день

Додаток Д

**Графік надходження до бухгалтерії первинних документів з обліку
матеріалів на ТОВ «ВІВА ТОП ГРУП»**

	Складання і передача документу		Обробка документа		Обробка і узагальнення даних в бухгалтерії	
	Відповідальний за складання і передачу документа	Строк передачі документа	Служба що прийняла документ	Коли і кому передається	Обробка документа і узагальнення даних	Коли і кому передається документ
Рахунок постачальника	Касир-інкасатор	В день отримання	Відділ матеріально-технічного постачання	Щодня до бухгалтерії	Оплата або підготовка відмови від оплати	На другий день після отримання матеріалів завідувачу складом
Прибутковий ордер	Завідуючий складом на час надходження матеріалів	Кожного 1,4,8 і т.д. числа	Відділ матеріально-технічного постачання	Кожного 5,9,13 -го числа до бухгалтерії	Контроль за змістом, визначенням цін	Не пізніше другого дня після одержання до обчислювального центру
Накладна вимога	Завідуючий складом	Щодня	Відділ матеріально-технічного постачання	Бухгалтерією наступного дня після отримання	Контроль за визначенням цін, запис до облікових регістрів	Не пізніше другого дня після одержання до обчислювального центру
Лімітно-забірна картка (ярлик)	Завідуючий складом	Щодня	Відділ матеріально-технічного постачання	Наступного дня після отримання до бухгалтерії	Контроль за правильністю оформлення, запис до облікових регістрів	Передається до обчислювального центру

Додаток Е

Рахунок 20 «Виробничі запаси»

Субрахунок	Характеристика
201 «Сировина й матеріали»	На субрахунку ведеться облік наявних виробничих ресурсів, операції, пов'язані з їх рухом та наявністю основних матеріалів, які безпосередньо використовуються під час виготовлення продукції. Також даний субрахунок містить в собі інформацію про кількість основних матеріалів, що використовуються будівельними компаніями в ході будівельних, монтажних та ремонтних робіт та про допоміжні матеріали, які є необхідними для виробництва якісної продукції чи господарських потреб, направлених на сприяння виробництву.
202 «Купівельні напівфабрикати та комплектуючі вироби»	В цьому субрахунку представлена інформація про наявність та рух на підприємстві придбаних напівфабрикатів і готових виробів, які необхідні для комплектування продукції, яка випускається і потребують додаткових витрат праці на збирання або обробку.
203 «Паливо»	Даний субрахунок відображає інформацію про обсяг всіх видів палива, які використовуються в ході виробничого процесу для експлуатації транспорту, опалення будівель та вироблення енергії.
204 «Тара й тарні матеріали»	Цей субрахунок вміщує в себе інформацію про всі види тари, яка була використана на підприємстві (виключення – тара, яка входить до категорії господарського інвентаря та матеріали, з яких ця тара виготовляється).
205 «Будівельні матеріали»	Ведеться облік використання матеріалів для будівництва, комплектуючих виробів, деталей, обладнання, що були використані в ході будівельних та монтажних робіт або трансформовані у будівельні конструкції та деталі
206 «Матеріали, передані в переробку»	В цьому субрахунку виконується облік матеріалів, які були передані третім особам для переробки, але й надалі входять до складу собівартості виробленої з них продукції. Витрати на переробку матеріалів, які оплачуються іншими компаніями, відображені за дебетом рахунків, на яких проводиться облік продукції, отриманої в результаті переробки.
207 «Запасні частини»	Представлений субрахунок містить в собі інформацію про виготовлені або придбані запчастини, деталі та агрегати, які є необхідними для ремонту зношеного обладнання, машин та інструментів. До цього переліку входять автомобільні шини.
208 «Матеріали сільськогосподарського призначення»	Цей субрахунок містить інформацію про облік добрив, біопрепаратів та хімікатів, які використовуються у сільському господарстві. Містить дані про саджанці, насіння та корми, які використовуються на підприємствах, які займаються рослинництвом або тваринництвом.
209 «Інші матеріали»	Ведеться облік бланків суворого обліку про виробничі відходи, невиправний брак

Додаток Є

Кореспонденція рахунку 20 «Виробничі запаси»

За дебетом з кредитом рахунків	За кредитом з дебетом рахунків
20 «Виробничі запаси»	15 «Капітальні інвестиції»
23 «Виробництво»	20 «Виробничі запаси»
24 «Брак у виробництві»	23 «Виробництво»
26 «Готова продукція»	24 «Брак у виробництві»
27 «Продукція сільськогосподарського виробництва»	28 «Товари»
28 «Товари»	37 «Розрахунки з різними дебіторами»
За дебетом з кредитом рахунків	За кредитом з дебетом рахунків
37 «Розрахунки з різними дебіторами»	39 «Витрати майбутніх періодів»
40 «Зареєстрований (пайовий) капітал»	42 «Додатковий капітал»
42 «Додатковий капітал»	47 «Забезпечення майбутніх витрат і платежів»
46 «Неоплачений капітал»	80 «Матеріальні витрати»
48 «Цільове фінансування і цільові надходження»	84 «Інші операційні витрати»
63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками»	85 «Інші затрати»
64 «Розрахунки за податками й платежами»	91 «Загальновиробничі витрати»
68 «Розрахунки за іншими операціями»	92 «Адміністративні витрати»
71 «Інший операційний дохід»	93 «Витрати на збут»
74 «Інші доходи»	

Додаток Ж

Характеристика методів вибуття запасів

Метод вибуття запасів	Характеристика методу та його особливості
1	2
Ідентифікованої собівартості відповідної одиниці запасів	Запаси, які випускають, та послуги, що виконуються для спеціальних замовлень і проектів, а також запаси, які не замінюють одне одного, оцінюються за ідентифікованою собівартістю. В торгівлі, як правило, використовується нечасто через нерациональність (в торгівлі найчастіше великий асортимент товарів).
Середньозваженої собівартості	Оцінка проводиться по кожній одиниці запасів діленням сумарної вартості залишку таких запасів на початок звітного місяця і вартості одержаних у звітному місяці запасів на сумарну кількість запасів на початок звітного місяця і одержаних у звітному місяці запасів: $C_c = \frac{C_n + C_h}{K_n + K_h}, \text{ де}$ C_c – середньозважена собівартість C_n і K_n - собівартість та кількість запасів на початок періоду; C_h і K_h. – собівартість та кількість запасів, що надійшли впродовж періоду. Оцінка кожної операції з вибуття запасів може здійснюватися за середньозваженою собівартістю діленням сумарної вартості таких запасів на дату операції на сумарну кількість запасів на дату операції. Чистий прибуток, який розраховують із застосуванням цього методу набуває середнього значення (найбільш рівної величини прибутку) порівняно з результатами застосування методу ФІФО. В умовах зростання цін собівартість запасів на кінець звітного періоду є нижчою за ринкову вартість. Метод середньозваженої собівартості забезпечує найбільш рівну величину прибутку, зазнає меншого впливу коливання купівельних цін, проте його застосування потребує здійснення складніших розрахунків.
Собівартості перших за часом надходження запасів (ФІФО)	Запаси використовуються у тій послідовності, у якій вони надходили на підприємство (відображені в бухгалтерському обліку), тобто запаси, які першими відпускаються у виробництво (продаж, інше вибуття) оцінюються за собівартість перших за часом надходження запасів. У результаті застосування цього методу вартість кінцевих запасів наближена до їх поточної ринкової вартості а собівартість реалізованої продукції знижується, що призводить до максимального значення чистого прибутку. Якщо ціни зростають у звітному періоді, виникає найнижча собівартість реалізованої продукції внаслідок низьких цін на раніше придбану продукцію, і в результаті розраховується найнижчий чистий прибуток.

1	2
Нормативних затрат	Оцінка полягає у застосуванні норми витрат на одиницю продукції (робіт, послуг), які встановлені підприємством з урахуванням нормальних рівнів використання запасів, праці, виробничих потужностей та діючих цін. Для забезпечення максимального наближення нормативних затрат до фактичних норми затрат і ціни повинні регулярно у нормативній базі перевірятися і переглядатися. Загальне відхилення на продукцію, що надійшла з виробництва за місяць, розраховується за формулою: $ZB = \Phi_K * \Phi_{\text{ц}} - H_K * H_{\text{ц}}$, де ZB – загальне відхилення на продукцію, що надійшла з виробництва за місяць; Φ_K – фактична кількість виробленої продукції; $\Phi_{\text{ц}}$ – ціна одиниці продукції; H_K – визнана нормативна (стандартна кількість для фактичного результату); $H_{\text{ц}}$ – нормативна (стандартна) ціна одиниці продукції; Або $ZB = \Phi C - H C$, де ΦC – фактична собівартість; $H C$ – нормативна собівартість
Ціни продажу	Оцінка заснована на застосуванні підприємствами роздрібною торгівлі середнього відсотка торговельної націнки товарів. Цей метод можуть застосовувати підприємства, які мають значну і змінну номенклатуру товарів з приблизно однаковим рівнем торговельної націнки. Собівартість реалізованих товарів визначається як різниця між продажною (роздрібною) вартістю реалізованих товарів і сумою торговельної націнки на ці товари. $CPT = PBPT - THPT$, де CPT – собівартість реалізованих товарів; $PBPT$ – продажна (роздрібна) вартість реалізованих товарів; $THPT$ – сума торговельної націнки на реалізовані товари. Сума торговельної націнки на реалізовані товари визначається як добуток продажною (роздрібною) вартості реалізованих товарів і середнього відсотка торговельної націнки. $THPT = PBPT * CBHT$, де $CBHT$ – середній відсоток торговельної націнки. Середній відсоток торговельної націнки визначається діленням суми залишку торговельних націнок на початок місяця і торговельних націнок у продажній вартості одержаних у звітному місяці товарів на суму продажною (роздрібною) вартості залишку товарів на початок звітного місяця та продажної (роздрібною) вартості одержаних у звітному місяці товарів. $H = (\text{Залишок\_націнки\_на\_початок\_місяця} + \text{Націнка\_за\_місяць}) / (\text{Сума\_продажної\_вартості\_товарів\_на\_початок\_місяця} + \text{Продажна\_вартість\_товарів\_за\_місяць})$

Додаток 3

Лист-зобов'язання аудиторської фірми про згоду на проведення аудиту

Мета та обсяг аудиту

Ви запропонували нам провести аудит фінансової звітності ТОВ «ВІВА ТОП ГРУП», що складається зі звіту про фінансовий стан станом на 31 грудня 2024 р., звіту про сукупний дохід, звіту про зміни у власному капіталі та звіту про рух грошових коштів за рік, що закінчився зазначеною датою, і приміток до фінансової звітності, включаючи стислий виклад значущих облікових політик, складеної відповідно до Національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку.

Ми із задоволенням підтверджуємо нашу згоду на проведення аудиту, а також наше розуміння завдання, як зазначено у цьому листі.

Цілями нашого аудиту є отримати обґрунтовану впевненість, що фінансова звітність у цілому не містить суттєвих викривлень через шахрайство або помилки, та надати звіт аудитора, який міститиме нашу думку. Обґрунтована впевненість є високим рівнем впевненості, але вона не гарантує, що аудит, виконаний відповідно до Міжнародних стандартів аудиту (МСА), завжди виявить суттєве викривлення, якщо воно існує. Викривлення можуть бути наслідком шахрайства або помилки; вони вважаються суттєвими, якщо, взяті окремо або в сукупності, вони очікувано впливатимуть на економічні рішення користувачів, прийняті на основі цієї фінансової звітності.

Зобов'язання аудитора

Ми проведемо аудит відповідно до МСА. Ці стандарти вимагають від нас дотримання етичних вимог. Як складову аудиту відповідно до МСА ми використовуємо професійне судження, та дотримуємося професійного скептицизму під час здійснення аудиту. Ми також:

- Ідентифікуємо та оцінюємо ризики суттєвого викривлення фінансової звітності внаслідок шахрайства або помилки, розробляємо і виконуємо аудиторські процедури у відповідь на ці ризики та отримуємо аудиторські докази, які є достатніми й прийнятними для використання їх як основи для нашої думки. Ризик невиявлення суттєвого викривлення внаслідок шахрайства є вищим у порівнянні з суттєвим викривленням внаслідок помилки, оскільки шахрайство може включати змову, фальсифікацію, навмисні вилучення, хибні тлумачення або нехтування внутрішнім контролем.

- Отримуємо розуміння внутрішнього контролю, доречного до аудиту, з метою розробки аудиторських процедур, прийнятних за цих обставин, але не з метою висловлення думки щодо ефективності внутрішнього контролю суб'єкта господарювання. Проте ми повідомимо Вам у письмовій формі про будь-які суттєві недоліки внутрішнього контролю, що стосуються аудиту фінансової звітності, які ми ідентифікували під час аудиту.

- Оцінюємо прийнятність використаних облікових політик та обґрунтованість облікових оцінок, а також відповідних розкриттів, здійснених управлінським персоналом.

- Робимо висновок щодо прийнятності використання управлінським персоналом безперервності діяльності як основи бухгалтерського обліку та на основі отриманих аудиторських доказів висновок стосовно того, чи існує суттєва невизначеність щодо подій або умов, які можуть поставити під значний сумнів здатність компанії продовжити свою діяльність на безперервній основі. Якщо ми дійдемо висновку, що така суттєва невизначеність дійсно існує, ми зобов'язані привернути увагу в нашому звіті до відповідних розкриттів у фінансовій звітності або, якщо такі розкриття неадекватні, модифікувати нашу думку. Наші висновки ґрунтуватимуться на аудиторських доказах, отриманих до дати звіту аудитора. Однак майбутні події або умови можуть примусити компанію припинити свою безперервну діяльність.

Визначаємо ключові питання аудиту і після формування своєї думки щодо фінансової звітності відобразимо, відповідно до вимог МСА, повідомлення інформації з цих питань через їх опис у своєму звіті.

Оцінюємо загальне подання, структуру та зміст фінансової звітності, включаючи розкриття, та чи подає фінансова звітність операції та події в такий спосіб, що забезпечує достовірне подання.

Через властиві обмеження аудиту разом із властивими обмеженнями системи внутрішнього контролю існує неминучий ризик того, що деякі суттєві викривлення можна не виявити, навіть якщо аудит належно спланований і виконаний відповідно до МСА.

Ми проведемо аудит виходячи з того, що (управлінський персонал і, де це доречно, ті, кого наділено найвищими повноваженнями) визнає та розуміє, що він несе відповідальність за:

- складання та достовірне подання фінансової звітності відповідно до Національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку;

- такий внутрішній контроль, що, як визначає управлінський персонал, є необхідним для надання можливості скласти фінансову звітність, що не містить суттєвого викривлення внаслідок шахрайства чи помилки;

- забезпечення:

- нашого доступу до всієї інформації, яка, як відомо управлінському персоналу, є доречною для складання фінансової звітності, такої як записи, документація тощо;

- додатковою інформацією, про яку ми можемо зробити запит до управлінського персоналу, з метою аудиту;

- необмеженого доступу до працівників суб'єкта господарювання, від яких, як ми визначили, необхідно одержати аудиторські докази.

Як складову процесу нашого аудиту ми проситимемо управлінський персонал та в разі потреби тих, кого наділено найвищими повноваженнями, підтвердити у письмовій формі представлення, надані нам у зв'язку з аудитом.

Ми сподіваємося на повне сприяння Вашого персоналу під час нашого аудиту.

Розмір винагороди за проведення аудиту визначається з врахуванням часу, який необхідний для якісного виконання аудиту, належного рівня навичок, знань, професійної кваліфікації та ступеню відповідальності аудитора.

Ми розраховуємо на:

- згоду управлінського персоналу вчасно надавати аудитору проекти фінансової звітності, включаючи всю інформацію, доречну до її складання, отриману як з головної книги та записів по бухгалтерських рахунках так і з інших подібних джерел (включаючи всю інформацію, необхідну для складання приміток), а також іншу інформацію, якщо така є, для того, щоб аудитор зміг завершити аудит відповідно до запропонованих часових меж;

- згоду управлінського персоналу повідомляти аудитора про факти, що можуть вплинути на фінансову звітність та про які управлінському персоналу може стати відомо протягом періоду з дати звіту аудитора до дати оприлюднення фінансової звітності.

Форма та зміст нашого звіту, можливо, потребуватимуть змін з урахуванням результатів нашого аудиту.

Прохання підписати і повернути примірник цього листа, що додається, з метою підтвердження та згоди про домовленість стосовно нашого аудиту фінансової звітності, включаючи відповідальність кожного з нас.

Додаток И

Тест внутрішнього контролю обліку виробничих запасів

Складено _____

Перевірено _____

виконавець, дата

виконавець, дата

№ з /п	Питання	Відповідь	Примітки
1	2	3	4
Внутрішній контроль виробничих запасів			
1	Чи перевіряється правильність оцінки і обліку виробничих запасів службами внутрішнього контролю?	Так	
2	Чи проводиться перевірка повноти і своєчасності оприбуткування виробничих запасів?	Так	
3	Чи є посадові інструкції або положення про роботу служб внутрішнього контролю?	Так	
4	Чи є програма внутрішньогосподарського контролю?	Так	
5	Чи відповідає зберігання виробничих запасів вимогам щодо належного зберігання: охорона, страхування (технологічні умови, необхідні пристрої, запобігання псуванню) тощо?	Так	
6	Чи закріплені запаси, що знаходяться на складі і в експлуатації, за особами, відповідальними за їх зберігання і використання?	Так	
7	Доступ до комп'ютеризованих записів про виробничих запасів є тільки у осіб, для яких це пов'язано з посадовими обов'язками?	Так	
8	Чи використовуються попередньо пронумеровані документи?	Так	
9	Періодичність проведення інвентаризації: раз в квартал?	Так	
10	Чи відображається в обліку результат інвентаризації?	Так	
11	Чи виявлені у звітному періоді факти крадіжки та псування виробничих запасів та на яку суму?	Ні	
12	Чи оприбутковували зайві матеріальні цінності, виявлені в результаті інвентаризації, та на яку суму?	Ні	
13	Чи проводиться звірка даних реєстрів бухгалтерського обліку запасів із даними Головної книги?	Так	
14	Чи здійснюється звірка за відпусканням запасів на підставі лімітно-забірних карт із документами на витрачання?	Так	
15	Чи проводиться контроль за фактами списань від псування та знищення виробничих запасів?	Так	
16	Чи здійснюється контроль за своєчасністю пред'явлення претензій щодо якості та кількості виробничих запасів?	Так	
17	Чи проводиться контроль за списанням запасів від браку у виробництві?	Так	
18	Чи проводиться контроль за точністю підрахунку первинних документів?	Так	

№ з /п	Питання	Відповідь	Примітки
Організація обліку			
19	Чи систематично звіряються дані аналітичного і синтетичного обліку?	Так	
20	Чи виділяється ПДВ окремим рядком у розрахункових, товарних і платіжних документах?	Так	
21	Чи здаються в бухгалтерію звіти про рух запасів згідно з документообігом?	Так	
22	Чи організований аналітичний облік виробничих запасів на необхідному рівні, чи ведуться картки складського обліку?	Так	
23	Чи розроблений наказ про облікову політику в частині рахунків щодо виробничих запасів?	Так	
24	Чи відображені в обліковій політиці методи оцінки і обліку на рахунках виробничих запасів?	Так	
25	Чи є на підприємстві план (графік) схем документообігу й альбом із переліком і зразками заповнених типових первинних документів?	Так	
26	Чи обґрунтовано, оптимально і доцільно здійснено вибір організаційних, методичних і технічних аспектів в обліковій політиці?	Так	
27	Чи дотримуються терміни проведення інвентаризації виробничих запасів і порядок оформлення результатів інвентаризації?	Так	
28	Чи наявні правильно оформлені договори про матеріальну відповідальність матеріально відповідальних осіб?	Так	
29	Чи наявні журнали реєстрації первинних документів, включаючи доручення?	Так	
30	Чи наявні накази про постійно діючі інвентаризаційні комісії, склад комісій тощо?	Так	

Додаток К

ТОВ «BIBA ТОП ГРУП»

01 січня 2022 р.

м. Київ

Наказ №1

Про облікову політику підприємства в 2022 році

На підставі Закону України від 16.07.99 р. №996-XIV “Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні”, Положень (стандартів) бухгалтерського обліку, реалізуючи право самостійно визначати облікову політику підприємства, **наказую:**

1.Починаючи з 1-го січня 2022 року організацію ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності здійснювати у відповідності у відповідності до Закону України “Про бухгалтерський облік та фінансову звітність України” та діючих положень (стандартів бухгалтерського обліку.

2.Дозволяю змінити облікову політику, якщо:

- зміняться вимоги Міністерства фінансів України;
- зміняться статутні вимоги підприємства;
- нові (запропоновані й обґрунтовані фахівцями підприємства) положення облікової політики забезпечують більш достовірне відображення господарських операцій у фінансовій звітності.

3.При складанні фінансової звітності встановити розмір суттєвості в розмірі 20000 грн.

4.Встановити форму організації бухгалтерського обліку у вигляді бухгалтерської служби на чолі з головним бухгалтером.

5.Встановити форму бухгалтерського обліку у виді комп'ютерної форми обліку. Покласти на головного бухгалтера відповідальність за контроль відповідності реєстрів обліку, порядку і способу реєстрації і узагальнення

інформації, передбачених комп'ютерною програмою та вимогам законодавства.

6. Ввести в дію з 1-го січня 2015 р. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань та господарських операцій підприємств і організацій, застосовуючи відповідну Інструкцію про його застосування, затверджених наказом Міністерства фінансів України від 30.11.99р. №291. Дозволити головному бухгалтеру за його розсудом і при необхідності доповнювати План рахунків новими субрахунками.

7. Використовувати для узагальнення інформації про витрати підприємства рахунки класу 9 «Витрати виробництва» та рахунки 8 «Витрати за елементами».

8. Затвердити графік документообігу.

9. Фахівцям відділів: маркетингу, збуту, постачання, – неухильно виконувати вимоги працівників бухгалтерії щодо дотримання порядку оформлення первинних документів і терміну подання їх до обліку. За порушення вимог бухгалтерів, несвоєчасне складання первинних документів і недостовірність відображення в них даних притягати фахівців до дисциплінарної відповідальності.

У випадках якщо документ, підписаний фахівцем, складений з порушенням законодавчих і нормативних вимог, або взагалі не складений, або відсутність такого документа потягла за собою застосування фінансових санкцій до підприємства, то питання про відповідальність фахівця розглядається директором особисто.

10. До основних засобів відносити матеріальні активи, очікуваний строк корисного використання (експлуатації) яких більше одного року, первісна вартість яких більша 20000 грн.:

- фактичні витрати на ремонт основних засобів включати до складу витрат виробництва;

- нарахування амортизації за основними засобами здійснювати за методом податкового обліку;

- переоцінку основних засобів проводити, якщо їх залишкова вартість значно (більш як на 10 відсотків) відрізняється від справедливої вартості на дату балансу;
- обліковою одиницею бухгалтерського обліку основних засобів вважати об'єкт основних засобів;
- ліквідаційну вартість об'єктів основних фондів розраховувати та з метою амортизації прийняти рівною 0.

Основні засоби розподіляти по групам, встановленими Податковим кодексом України. Суми амортизаційних відрахувань звітного періоду визначати шляхом застосування норм амортизації, встановлених Податковим кодексом України.

11. Термін використання нематеріальних активів визначати по кожному об'єкту окремо, в момент його зарахування на баланс, виходячи з:

- терміну використання подібних нематеріальних активів;
- передбачуваного морального зносу, правових чи інших подібних обмежень щодо строків використання та інших факторів;
- амортизацію нематеріальних активів здійснювати прямолінійним методом;

12. Вважати матеріальні активи з терміном корисного використання (експлуатації) понад один рік та вартістю до 1000 грн. малоцінними необоротними матеріальними активами:

- амортизацію малоцінних необоротних матеріальних активів нараховувати у першому місяці використання об'єкта в розмірі 100 відсотків його вартості, яка амортизується.

13. Матеріальні активи, що використовуються не більше одного року, вважати малоцінними та швидкозношуваними предметами:

- нарахування зносу за малоцінними та швидкозношуваними предметами здійснювати у розмірі 100 (сто) відсотків балансової вартості таких предметів при передачі їх зі складу в експлуатацію. Здійснювати

обов'язкове ведення кількісного обліку таких предметів у розрізі матеріально відповідальних осіб до моменту їх повної ліквідації (списання з балансу).

14. За одиницю бухгалтерського обліку запасів приймати найменування або однорідну групу (вид).

Первісну вартість запасів, що придбані за плату, визначати за собівартістю запасів згідно НП(С)БО 9.

Первісну вартість запасів, що виготовляються власними силами, визначати згідно НП(С)БО 16.

Установити такі методи оцінки вибуття запасів:

- при надходженні – метод ФІФО;
- при продажу та іншому вибутті – метод ФІФО.

15. Суми доходів відображати в бухгалтерському обліку відповідно до Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 15 «Дохід», яке затверджене наказом Міністерства фінансів України від 29.11.99р. №290, крім доходів, пов'язаних з виконанням будівельних контрактів.

16. Витрати відображати в бухгалтерському обліку відповідно до Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 16 «Витрати», яке затверджене наказом Міністерства фінансів України від 31.12.99р. №318, крім витрат, пов'язаних з виконанням будівельних контрактів.

17. Доходи та витрати, пов'язані з виконанням будівельних контрактів відображати в бухгалтерському обліку відповідно до НП(С)БО 18 “Будівельні контракти”.

18. Дебіторську заборгованість визнавати активів, якщо існує імовірність одержання підприємством майбутніх економічних вигод та може бути достовірно визначена її сума.

Поточну дебіторську заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги включати до підсумку балансу за чистою реалізаційною вартістю.

Резерв сумнівних боргів не обліковувати.

19. Грошовими коштами та їх еквівалентами в фінансовій звітності вважати грошові кошти на поточному рахунку, в касі підприємства, в дорозі та депозитні сертифікати строком погашення 3 роки.

20. До витрат майбутніх періодів відносити попередньо сплачену оренду плати, суми за підписку періодичних видань, попередньо сплачені рекламні послуги та інші витрати, що відносяться до наступного звітного періоду.

21. Зобов'язання відображати лише тоді, коли актив отриманий або коли підприємство уклало безвідмовну угоду про придбання активу.

22. Установити норму представницьких витрат у такому розмірі: 25000,00 грн. на рік

23. Для забезпечення достовірності даних бухгалтерського обліку і фінансової звітності провести інвентаризацією активів і зобов'язань відповідно до Інструкції з інвентаризації основних засобів, нематеріальних активів, товарно-матеріальних цінностей, грошових коштів і документів і розрахунків.

23. Установити терміни проведення інвентаризації :

- готової продукції, сировини і матеріалів на складах – щорічно станом на 1 жовтня;
- бланків суворої звітності – щоквартально на 1 число наступного за кварталом місяця;
- грошових коштів у касі – щомісяця на 1 число наступного місяця;
- основних фондів і нематеріальних активів – щорічно станом на 1 грудня;
- розрахунків з дебіторами та кредиторами – щорічно станом на 1 січня, що настає за звітним (з урахуванням щоквартального звіряння розрахунків);
- розрахунки по платежам в бюджет – щоквартально на 1 число наступного за кварталом місяця.

Додаток Л

Додаток 1
до Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 "Загальні вимоги до фінансової звітності"

Підприємство	ТОВ «BIBA ТОП ГРУП»	Дата (рік, місяць, число)	КОДИ
Територія	вул. Гагаріна	за ЄДРПОУ	20250101
Організаційно-правова форма господарювання	приватна	за КОАТУУ	16477431
Орган державного управління		за КОПФГ	8038200000
Вид економічної діяльності	Сільське господарство	за СПОДУ	240
Середня кількість працівників ¹	342	за КВЕД	47.15
Одиниця виміру: тис. грн.			
Адреса	м. Київ		
Складено (зробити позначку "v" у відповідній клітинці):			
за положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку			v
за міжнародними стандартами фінансової звітності			

Баланс (Звіт про фінансовий стан)
на 31 грудня 2024 р.

Форма N 1		Код за ДКУД	1801001
Актив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000	8,4	-
первісна вартість	1001	25,8	25,8
накопичена амортизація	1002	17,4	25,8
Незавершені капітальні інвестиції	1005		
Основні засоби	1010	16944,9	20248,7
первісна вартість	1011	21772,0	26860,5
Знос	1012	4827,1	6611,8
Інвестиційна нерухомість	1015		
первісна вартість інвестиційної нерухомості	1016		
знос інвестиційної нерухомості	1017		
Довгострокові біологічні активи	1020		
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030		
інші фінансові інвестиції	1035		
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040		
Відстрочені податкові активи	1045		
Інші необоротні активи	1090		
Усього за розділом I	1095	16953,3	20248,7
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	3405,1	1194,2
Виробничі запаси	1101	152,4	215,6
Незавершене виробництво	1102		
Готова продукція	1103	3252,7	978,6
Товари	1104		
Поточні біологічні активи	1110		
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	2387,9	4548,9
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130	16458,5	16125,6

з бюджетом	1135	26,2	33,8
у тому числі з податку на прибуток	1136		
<i>Дебіторська заборгованість за розрахунками з нарахованих доходів</i>	1140		
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	631,8	125,9
Поточні фінансові інвестиції	1160		
Гроші та їх еквіваленти	1165	3404,6	3303,9
<i>Готівка</i>	1166		
<i>Рахунки в банку</i>	1167	3404,6	3303,9
Витрати майбутніх періодів	1170	67,8	62,4
Інші оборотні активи	1190	236,1	498,3
Усього за розділом II	1195	26618,1	25893,0
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200		
Баланс	1300	43571,4	46141,7

Пасив	Код рядка	На початок звітної періоду	На кінець звітної періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований капітал	1400	676,8	676,8
Капітал у дооцінках	1405	-	
Додатковий капітал	1410	8990,8	8990,8
Резервний капітал	1415	194,6	238,5
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	6619,2	6998,7
Неоплачений капітал	1425	()	()
Вилучений капітал	1430	()	()
Усього за розділом I	1495	16481,4	16904,8
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання	1500		
Довгострокові кредити банків	1510	350,0	465,0
Інші довгострокові зобов'язання	1515	3458,5	4125,6
Довгострокові забезпечення	1520	256,2	386,5
<i>Довгострокові забезпечення витрат персоналу</i>	1521	256,2	386,5
Цільове фінансування	1525		
Усього за розділом II	1595	4158,5	5055,6
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600		
Поточна кредиторська заборгованість за:			
довгостроковими зобов'язаннями	1610		
товари, роботи, послуги	1615	19112,0	18350,9
розрахунками з бюджетом	1620	689,1	1176,6
у тому числі з податку на прибуток	1621		
розрахунками зі страхування	1625	14,3	11,4
розрахунками з оплати праці	1630	199,8	134,3
<i>Поточна кредиторська заборгованість за одержаними авансами</i>	1635		
<i>Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з учасниками</i>	1640	688,8	14,0
Поточні забезпечення	1660		
Доходи майбутніх періодів	1665		
Інші поточні зобов'язання	1690	2321,3	4572,6
Усього за розділом III	1695	23025,3	24259,8
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700		
Баланс	1900	43571,4	46141,7

Керівник

Головний бухгалтер

Додаток М

Підприємство

ТОВ «BIBA ТОП ГРУП»

Дата (рік,
місяць, число)
за ЄДРПОУ

КОДИ		
2025	01	01
16477431		

Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)

за Рік 20 24 р.

Форма N 2

Код за ДКУД

1801003

I. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	51027,1	48831,3
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(39331,8)	(40558,3)
Валовий: прибуток	2090	11695,3	10795,3
Збиток	2095		
Інші операційні доходи	2120	4086,8	2885,8
Адміністративні витрати	2130	(5326,1)	(1097,6)
Витрати на збут	2150	(1099,8)	(8451)
Інші операційні витрати	2180	(2684,3)	(1658,2)
Фінансовий результат від операційної діяльності: Прибуток	2190	6671,9	6669,1
Збиток	2195		
Дохід від участі в капіталі	2200		
Інші фінансові доходи	2220	53,2	
Інші доходи	2240		
Фінансові витрати	2250	(196,7)	(116,7)
Втрати від участі в капіталі	2255		
Інші витрати	2270		(326,3)
Фінансовий результат до оподаткування: Прибуток	2290	6528,4	6226,1
Збиток	2295		
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	1676,2	1753,4
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305		
Чистий фінансовий результат: Прибуток	2350	4852,2	4472,7
Збиток	2355		

II. СУКУПНИЙ ДОХІД

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400		
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405		
Накопичені курсові різниці	2410		
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415		
Інший сукупний дохід	2445		
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450		
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455		
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460		
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	4852,2	4472,7

III. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Матеріальні затрати	2500	39125,1	38452,1
Витрати на оплату праці	2505	3396,8	3190,5
Відрахування на соціальні заходи	2510	1207,1	1141,3
Амортизація	2515	1864,5	1399,9
Інші операційні витрати	2520	2924,4	2708,3
Разом	2550	48517,9	46892,1

IV. РОЗРАХУНОК ПОКАЗНИКІВ ПРИБУТКОВОСТІ АКЦІЙ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
Середньорічна кількість простих акцій	2600		
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605		
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610		
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615		
Дивіденди на одну просту акцію	2650		

Керівник _____

Головний бухгалтер _____

Додаток Н

Додаток
до Національного положення (стандарту) бухгалтерського
обліку 1 "Загальні вимоги до фінансової звітності"

Підприємство	ТОВ «BIBA ТОП ГРУП»	Дата (рік, місяць, число) за	КОДИ
Територія	м. Київ	ЄДРПОУ за	2026 01 01
Організаційно-правова форма господарювання	приватна	КОАТУУ	16477431
Орган державного управління		за КОПФГ	8038200000
Вид економічної діяльності	Сільське господарство	за СПОДУ	240
Середня кількість працівників ¹		за КВЕД	47.15
Одиниця виміру: тис. грн.			
Адреса	вул.Гагаріна, 53а		
Складено (зробити позначку "v" у відповідній клітинці):			
за положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку			v
за міжнародними стандартами фінансової звітності			

Баланс (Звіт про фінансовий стан)
на 31 грудня 2025 р.

Форма N 1 Код за ДКУД 1801001

Актив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000	-	1,1
первісна вартість	1001	25,8	29,1
накопичена амортизація	1002	25,8	28,0
Незавершені капітальні інвестиції	1005		
Основні засоби	1010	20248,7	19603,5
первісна вартість	1011	26860,5	27845,6
Знос	1012	6611,8	8242,1
Інвестиційна нерухомість	1015		
<i>первісна вартість інвестиційної нерухомості</i>	<i>1016</i>		
<i>знос інвестиційної нерухомості</i>	<i>1017</i>		
Довгострокові біологічні активи	1020		
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030		
інші фінансові інвестиції	1035		
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040		
Відстрочені податкові активи	1045		
Інші необоротні активи	1090		
Усього за розділом I	1095	20248,7	19604,6
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	1194,2	1070,9
<i>Виробничі запаси</i>	<i>1101</i>	<i>215,6</i>	<i>229,9</i>
<i>Незавершене виробництво</i>	<i>1102</i>		
<i>Готова продукція</i>	<i>1103</i>	<i>978,6</i>	<i>841,0</i>
<i>Товари</i>	<i>1104</i>		
Поточні біологічні активи	1110		
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	4548,9	17145,2

Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130	16125,6	4895,2
з бюджетом	1135	33,8	15,6
у тому числі з податку на прибуток	1136		
<i>Дебіторська заборгованість за розрахунками з нарахованих доходів</i>	<i>1140</i>		
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	125,9	624,7
Поточні фінансові інвестиції	1160		
Гроші та їх еквіваленти	1165	3404,6	3303,9
<i>Готівка</i>	<i>1166</i>		
<i>Рахунки в банку</i>	<i>1167</i>	3303,9	4337,4
Витрати майбутніх періодів	1170	62,4	2,5
Інші оборотні активи	1190	498,3	624,5
Усього за розділом II	1195	25893,0	28716,0
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200		
Баланс	1300	46141,7	48320,6

Пасив	Код рядка	На початок звітної періоду	На кінець звітної періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований капітал	1400	676,8	676,8
Капітал у дооцінках	1405	-	
Додатковий капітал	1410	8990,8	8990,8
Резервний капітал	1415	238,5	74,0
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	6998,7	7577,8
Неоплачений капітал	1425	()	()
Вилучений капітал	1430	()	()
Усього за розділом I	1495	16904,8	17319,4
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання	1500		
Довгострокові кредити банків	1510	465,0	645,0
Інші довгострокові зобов'язання	1515	4125,6	4895,2
Довгострокові забезпечення	1520	386,5	512,4
<i>Довгострокові забезпечення витрат персоналу</i>	<i>1521</i>	386,5	512,4
Цільове фінансування	1525		
Усього за розділом II	1595	5055,6	6185,2
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600		
Поточна кредиторська заборгованість за: довгостроковими зобов'язаннями	1610		
товари, роботи, послуги	1615	18350,9	17121,3
розрахунками з бюджетом	1620	1176,6	1393,5
у тому числі з податку на прибуток	1621		
розрахунками зі страхування	1625	11,4	46,6
розрахунками з оплати праці	1630	134,3	160,5
<i>Поточна кредиторська заборгованість за одержаними авансами</i>	<i>1635</i>		
<i>Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з учасниками</i>	<i>1640</i>	14,0	14,4
Поточні забезпечення	1660		
Доходи майбутніх періодів	1665		
Інші поточні зобов'язання	1690	4572,6	6212,3
Усього за розділом III	1695	24259,8	24948,6
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700		
Баланс	1900	46141,7	48320,6

Керівник
Головний бухгалтер

Додаток П

Підприємство

ТОВ «BIBA ТОП ГРУП»

за ЄДРПОУ

Дата (рік,
місяць,
число)

КОДИ

2026

01

01

16477431

Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)

за Рік 20 25 р.

Форма N 2

Код за ДКУД

1801003

I. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	51738,4	51027,1
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(40558,3)	(39331,8)
Валовий: прибуток	2090	11180,1	11695,3
Збиток	2095		
Інші операційні доходи	2120	6452,3	4086,8
Адміністративні витрати	2130	(6186,3)	(5326,1)
Витрати на збут	2150	(1168,1)	(1099,8)
Інші операційні витрати	2180	(2864,1)	(2684,3)
Фінансовий результат від операційної діяльності: Прибуток	2190	7413,9	6671,9
Збиток	2195		
Дохід від участі в капіталі	2200		
Інші фінансові доходи	2220	134,7	53,2
Інші доходи	2240		
Фінансові витрати	2250	(70)	(196,7)
Втрати від участі в капіталі	2255		
Інші витрати	2270		
Фінансовий результат до оподаткування: Прибуток	2290	7478,6	6528,4
Збиток	2295		
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	2047,3	1676,2
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305		
Чистий фінансовий результат: Прибуток	2350	5431,3	4852,2
Збиток	2355		

II. СУКУПНИЙ ДОХІД

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400		
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405		
Накопичені курсові різниці	2410		
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415		
Інший сукупний дохід	2445		
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450		
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455		
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460		
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	5431,3	4852,2

III. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Матеріальні затрати	2500	41256,1	39125,1
Витрати на оплату праці	2505	3620,0	3396,8
Відрахування на соціальні заходи	2510	1234,6	1207,1
Амортизація	2515	2026,9	1864,5
Інші операційні витрати	2520	3280,1	2924,4
Разом	2550	51417,8	48517,9

IV. РОЗРАХУНОК ПОКАЗНИКІВ ПРИБУТКОВОСТІ АКЦІЙ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
Середньорічна кількість простих акцій	2600		
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605		
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610		
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615		
Дивіденди на одну просту акцію	2650		

Керівник _____

Головний бухгалтер _____

21. Облік та оподаткування

Павлов Д.О., магістр
info6311@ukr.net

Кафедра обліку, аудиту та оподаткування
Національна академія статистики
обліку та аудиту, Україна

Науковий керівник: к.е.н., доцент Новіченко Л.С.
доцент кафедри обліку, аудиту та оподаткування
Національна академія статистики
обліку та аудиту, Україна
novichenko2104@gmail.com

АУДИТ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ ПІДПРИЄМСТВА: АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ТА ЕТАПИ ПРОВЕДЕННЯ

Виробничі запаси завжди були активами, які забезпечують фінансову стійкість підприємства та є одним з ключових факторів отримання прибутку. Дотримання принципу безперервності діяльності забезпечується також на основі достатності та швидкої оборотності запасів підприємства. Правильне та достовірне відображення показників стану та використання виробничих запасів у звітності підприємства впливають на рішення зацікавлених користувачів, стейкхолдерів. Викривлення даних про запаси підприємства негативно позначається на показниках ділової активності та податковому навантаженні суб'єкта господарювання в умовах запровадженого військового стану в Україні.

Якісне надання аудиторських послуг суб'єктами аудиторської діяльності, в тому числі при проведенні аудиту виробничих запасів безпосередньо впливає на захист інтересів суспільства та суб'єкта господарювання. погоджуємось з М.П. Буряк, що «важливо пам'ятати що в залежності від низки факторів, як географічне розташування, як прифронтові міста де тести внутрішнього контролю будуть провалюватися, адже численні обстріли і зубожіння супроводжують крадіжки чи під влучання і втрату запасів через обстріли можна списати багато зловживань, форма власності товариства у державних підприємствах є проблема кадрів адже молодь не охоче погоджується на такий рівень оплати праці, та інші фактори до прикладу організаційно-правова форма, види діяльності, система оподаткування, іноземне програмне забезпечення, та багато інших факторів» [1].

Враховуючи наявність різних чинників, які впливають на особливості проведення аудиту в умовах військового стану, аудит операцій з виробничими запасами проводиться за наступними етапами.

На етапі планування аудиторської перевірки аудит повинен детально вивчити облікову політику суб'єкта господарювання в частині порядку

визнання, облікового відображення та класифікації груп запасів, які використовуються підприємством, методи їх списання та вибуття. Особливу увагу слід звернути на особливості проведення інвентаризації запасів та наявними узагальнюючими документами про результати проведеної інвентаризації за період, який підлягатиме перевірці.

Аудитор при оцінці аудиторського ризику повинен детально ознайомитися та вивчити систему внутрішнього контролю виробничих запасів підприємства, встановити її сильні сторони та переваги, а також окремо виділити недоліки, які можуть впливати на невиявлення випадків зловживань та шахрайства на підприємстві. У випадку, якщо аудитор за результатами тестування системи внутрішнього контролю підприємства доходить висновку, що вона не є ефективною, і що діюча система внутрішнього контролю не запобігає виникненню недостовірної інформації, аудитор повинен збільшити обсяг аудиторських процедур при плануванні етапів аудиту виробничих запасів.

За результатами оцінки аудиторського ризику та розрахунку суттєвості аудитором складається загальний план аудиту, в якому описується запланований час, обсяг і етапи проведення аудиторської перевірки виробничих запасів. В плану аудиту доцільно вказати перелік контрольних процедури, які будуть використовуватися аудитором для отримання належних аудиторських доказів (перевірка, спостереження, запити, зовнішнє підтвердження, аналітичні процедури, повторне обчислення та інші).

Основними джерелами інформації для отримання аудиторських доказів при перевірці виробничих запасів є первинні та зведені документи з обліку виробничих запасів, реєстри обліку запасів, фінансова звітність підприємства, а також інші документи (кошториси, поточні плани діяльності підприємства, виробнича програма, документи сформовані за результатами проведеної інвентаризації, дані попередніх аудиторських перевірок, аналітичні звіти).

Методичний етап проведення аудиту виробничих запасів здійснюється за наступними напрямками:

- оцінка аудитором дотримання суб'єктом господарювання положень облікової політики щодо оцінки та облікового відображення виробничих запасів;
- встановлення фактичної наявності виробничих запасів, порівняння її з показниками відображеними в системі бухгалтерського обліку;
- перевірка правильності первісного визнання виробничих запасів;
- встановлення дотримання застосування обраних підприємством методів оцінки вибуття виробничих запасів;
- формальна та арифметична перевірка документів з обліку виробничих запасів;
- встановлення достовірності та повноти розкриття інформації про виробничі запаси на звітну дату у фінансовій звітності та примітках до неї;
- дотримання взаємоузгодженості показників щодо обліку виробничих запасів в різних формах фінансової звітності.

В процесі отримання аудиторських доказів аудитор повинен документувати всі виявлені недоліки та помилки з метою їх подальшого узагальнення та визначення їх впливу на викривлення показників фінансової звітності.

«Після завершення аудиту виробничих запасів, аудитор складає звіт, який містить результати своїх перевірок та висновки. У цьому звіті аудитор надає обґрунтовані висновки щодо відповідності обліку та зберігання виробничих запасів встановленим вимогам. Під час здійснення операцій з виробничими запасами, можуть виникати різноманітні помилки, які можуть негативно вплинути на ефективність та достовірність обліку запасів. Деякі типові помилки, що спостерігаються, включають: незадовільна організація складського господарства та зберігання запасів; порушення процедур завантаження та приймання вантажів; недостатня точність та регулярність обліку запасів; недостатній контроль за витрачанням матеріалів; порушення процедур інвентаризації; несвоєчасне виявлення та реагування на виявлені недоліки тощо» [2]. Отже, аудит виробничих запасів є важливим інструментом захисту інтересів користувачів фінансової звітності, а також важливим інформаційним джерелом для системи управління підприємством. Аудит виробничих запасів також дозволяє сформулювати передумови для ефективного управління бізнес-процесами суб'єкта господарювання, а також розробку сукупності дієвих заходів з удосконалення системи внутрішнього контролю використання ресурсного потенціалу підприємства.

Список використаних джерел:

1. Бурак М.П. Проведення аудиту виробничих запасів під час воєнного стану. ЕКОНОМІКА ТА СУСПІЛЬСТВО. 2025. Вип. 74. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/5997>
2. Ткаченко О.С., Шендрік К.А. Вивчення методики проведення аудиту виробничих запасів на підприємстві. ЕКОНОМІКА ТА СУСПІЛЬСТВО. 2023. Вип. 53. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/2656>